

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΕΑΡΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ 2021

ΜΑΪΟΣ 2021

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Αμερικής 11
Αθήνα 106 72

www.hfisc.gr

T: 211 1039600

Φ: 210 3615531

e-mail: hfisc@hfisc.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Πρόλογος</i>	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I: ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ 2020 & 2021	9
1. Μακροοικονομικά αποτελέσματα 2020	9
1.1. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	10
1.2. Λοιπές μακροοικονομικές εξελίξεις 2020	14
1.3. Χρηματοπιστωτικός τομέας - μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ)	22
2. Μακροοικονομικές εξελίξεις 2021, πρόδρομοι δείκτες και χρηματοπιστωτικός τομέας	24
2.1. Πληθωρισμός	25
2.2. Απασχόληση	26
2.3. Ισοζύγιο πληρωμών	27
2.4. Οικονομική συγκυρία & βιομηχανία	28
2.5. Χρηματοπιστωτικός τομέας - καταθέσεις/χορηγήσεις	31
3. Οι μακροοικονομικές προβλέψεις 2021: Μια πρώτη αξιολόγηση	34
3.1. Προβλέψεις για το ελληνικό ΑΕΠ 2021: Εγχώριοι και διεθνείς φορείς	35
3.2. Συνιστώσες του ΑΕΠ και μακροοικονομικοί δείκτες της ελληνικής οικονομίας	36
3.3. Μακροοικονομικές αβεβαιότητες για το 2021	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ 2020 & 2021	40
1. Δημοσιονομικά αποτελέσματα 2020	40
1.1. Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ) 2020 - ταμειακά και σύμφωνα με το Σύστημα ευρωπαϊκών λογαριασμών (ESA)	41
<i>Ένθετο I: Η μεθοδολογία για τη «δημοσιονομική λογιστική» και τα πρωτογενή πλεονάσματα.</i>	42
1.2. Ταμειακά Αποτελέσματα Κρατικού Προϋπολογισμού (ΚΠ) και λοιπών υποτομέων της ΓΚ για το 2020	45
2. Δημοσιονομικές εξελίξεις 2021	52
2.1. Εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού Α' τριμήνου 2021	53
2.2. Εκτέλεση προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης Α' τριμήνου 2021	57
3. Εξέλιξη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, απαιτήσεων και εγγυήσεων ελληνικού Δημοσίου	59
3.1. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις Γενικής Κυβέρνησης	60
3.2. Ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις Γενικής Κυβέρνησης	61
3.3. Εξέλιξη εγγυήσεων του ελληνικού Δημοσίου	62
4. Δημόσιο Χρέος	66
<i>Ένθετο II: Η διαχειρισσιμότητα του ελληνικού δημοσίου χρέους.</i>	68
5. Δημοσιονομικοί στόχοι για το 2021	72

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (<i>Recovery and Resilience Facility</i>)	74
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Δημοσιονομικά μέτρα 2021	78

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 1: Εισαγωγές και εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (σε εκατ. ευρώ)	11
Πίνακας 2: Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου ανά κατηγορία (2020) .	12
Πίνακας 3: Αριθμός εργαζομένων (σε χιλ.) ανά είδος απασχόλησης (πλήρης/μερική)	17
Πίνακας 4: Αριθμός μακροχρόνια ανέργων (σε χιλ.).....	17
Πίνακας 5: Ισοζύγιο ροών μισθωτής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα, Φεβρουάριος 2021	27
Πίνακας 6: Προβλέψεις για τη μεταβολή του ΑΕΠ, σύμφωνα με εγχώριους και διεθνείς φορείς (σταθερές τιμές 2015)	35
Πίνακας 7: Προβλέψεις (2021-2022) για ετήσια μεταβολή των συνιστωσών του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές 2015 (%)	36
Πίνακας 8: Δείκτες της ελληνικής οικονομίας	37
Πίνακας 9: Έσοδα, δαπάνες, καθαρή απόκτηση χρημ/κών περιουσιακών στοιχείων και ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης, 2020, σε ταμειακή βάση.	41
Πίνακας 10: Δημοσιονομικά στοιχεία Γενικής Κυβέρνησης 2016-2020 σε ταμειακή και κατά ESA 2010 βάση (εκατ.ευρώ).....	44
Πίνακας 11: Πρωτογενή ελλείμματα 2020	44
Πίνακας 12: Εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού 2019-2020 (εκατ. Ευρώ).....	45
Πίνακας 13: Φορολογικά Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού 2019- 2020 (εκατ. ευρώ)	46
Πίνακας 14: Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού περιόδου Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2020 (εκατ. ευρώ)	47
Πίνακας 15: Ταμειακά αποτελέσματα 2019-2020 υποτομέων ΓΚ (σε εκατ. ευρώ) ..	50
Πίνακας 16: Εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού Ιανουάριος-Μάρτιος 2021 (εκατ. ευρώ)	53
Πίνακας 17: Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού Ιανουάριος-Μάρτιος 2021 (εκατ. ευρώ)	54
Πίνακας 18: Φορολογικά Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού Ιανουάριος- Μάρτιος 2021	55
Πίνακας 19: Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού Ιανουάριος- Μάρτιος 2021	56
Πίνακας 20: Εκτέλεση προϋπολογισμού σε επίπεδο ΓΚ (εκατ. ευρώ*)	57
Πίνακας 21: Ανεξόφλητα εγγυημένα υπόλοιπα φορέων εντός και εκτός ΓΚ στις 31/12/2020	64
Πίνακας 22: Εκδόσεις ομολόγων ελληνικού Δημοσίου (Απρίλιος 2020- Μάιος 2021)	68
Πίνακας 23: Δημοσιονομικό αποτέλεσμα 2021	72
Πίνακας 24: Πρωτογενές αποτέλεσμα (% του ΑΕΠ) για το 2021	73
Πίνακας 25: Δημοσιονομικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης των συνεπειών της πανδημίας το 2021 (εκατ. ευρώ).....	78

Ευρετήριο Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: ΑΕΠ, 2008-2020 (εκατ. ευρώ και ετήσια μεταβολή σε %)	10
Διάγραμμα 2: Βασικές συνιστώσες του ΑΕΠ, 2020 (εκατ. ευρώ/αριστερός άξονας και % μεταβολή σε σχέση με το 2019/δεξιός άξονας)	11
Διάγραμμα 3: Ποσοστά Προστιθέμενης Αξίας Κλάδων το Έτος 2020 και Ετήσια Μεταβολή από 2019.....	13
Διάγραμμα 4: Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ετήσιες % μεταβολές). 14	
Διάγραμμα 5: Ανάλυση μεταβολής μέσου Εν.ΔΤΚ 2020 (% μεταβολές)	15
Διάγραμμα 6: Εν.ΔΤΚ Ελλάδας και ευρωζώνης (ετήσιες % μεταβολές).....	15
Διάγραμμα 7: Εξέλιξη εργατικού δυναμικού, απασχόλησης και ποσοστού ανεργίας	16
Διάγραμμα 8: Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (εκατ. ευρώ)	18
Διάγραμμα 9: Ισοζύγιο αγαθών (εκατ. ευρώ).....	18
Διάγραμμα 10: Εισαγωγές και εξαγωγές αγαθών (εκατ. ευρώ).....	19
Διάγραμμα 11: Ισοζύγιο υπηρεσιών (εκατ. ευρώ).....	19
Διάγραμμα 12: Ταξιδιωτικές εισπράξεις (εκατ. ευρώ).....	20
Διάγραμμα 13: Άμεσες ξένες επενδύσεις (εκατ. ευρώ)	21
Διάγραμμα 14: Μη εξυπηρετούμενα δάνεια (σε δισ. ευρώ -και ως % επί του συνόλου)	22
Διάγραμμα 15: Μη εξυπηρετούμενα δάνεια ανά κατηγορία (ως % επί του συνόλου της κατηγορίας).....	23
Διάγραμμα 16: Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ετήσιες % μεταβολές) 25	
Διάγραμμα 17: Ανάλυση μεταβολής Εν.ΔΤΚ Απριλίου 2021 (ετήσιες % μεταβολές) . 26	
Διάγραμμα 18: Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου (εκατ. ευρώ)	27
Διάγραμμα 19: Δείκτες οικονομικού κλίματος και καταναλωτικής εμπιστοσύνης... 29	
Διάγραμμα 20: Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών στη Μεταποίηση PMI	29
Διάγραμμα 21: Δείκτες Βιομηχανικής Παραγωγής.....	30
Διάγραμμα 22: Υπόλοιπα των καταθέσεων των νοικοκυριών (δισ. ευρώ).....	31
Διάγραμμα 23: Υπόλοιπα των καταθέσεων μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων (δισ. ευρώ)	32
Διάγραμμα 24: Υπόλοιπο συνολικής χρηματοδότησης και χρηματοδότησης εγχώριου ιδιωτικού τομέα από τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (δισ. ευρώ)	32
Διάγραμμα 25: Ρυθμός μεταβολής, σε ετήσια βάση, των υπολοίπων χρηματοδότησης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα.....	33
Διάγραμμα 26: Δαπάνες για την αντιμετώπιση της πανδημίας (σε εκ. ευρώ)	49
Διάγραμμα 27: Ληξιπρόθεσμες Υποχρεώσεις ΓΚ και υποτομέων της 2012- Μάρτιος 2021 (σε εκατ. ευρώ).....	60
Διάγραμμα 28: Ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις ελληνικού Δημοσίου (οφειλές φορολογουμένων προς το Δημόσιο) και συνολικές εισπράξεις (σε εκατ. ευρώ) για το Α' τρίμηνο ετών 2017-2021.	61
Διάγραμμα 29: Ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο, πληρωμές καταπτώσεων εγγυήσεων και παρεχόμενες νέες εγγυήσεις ελληνικού Δημοσίου (ΕΔ) 2009- 2020 63	
Διάγραμμα 30: Εξέλιξη χρέους της ΓΚ ως ποσοστό στο ΑΕΠ 2010-2024.....	66
Διάγραμμα 31: Απόδοση δεκαετούς ελληνικού ομολόγου Σεπτέμβριος 2018- Μάρτιος 2021	67

Διάγραμμα 32: Σύνθεση Χρέους κεντρικής διοίκησης 31/12/2020.....	69
Διάγραμμα 33:Ακαθάριστες Χρηματοδοτικές Ανάγκες (GFN) ελληνικού Δημοσίου 2021-2031 ως ποσοστό του ΑΕΠ	70

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας το 2020 δεν ήταν καλές: το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 8,2% (η τρίτη χειρότερη επίδοση εντός της Ευρωζώνης), το δημοσιονομικό έλλειμμα έφθασε στο 9,7% του ΑΕΠ και το δημόσιο χρέος εκτινάχθηκε στο 205,6% του ΑΕΠ. Είναι βέβαια γεγονός ότι η πανδημία επηρέασε αρνητικά όλον τον πλανήτη, αλλά η Ελλάδα, με την τόσο μεγάλη εξάρτηση από τον τομέα των υπηρεσιών (τουρισμός, εστίαση και μεταφορές) είχε τις περισσότερες συνέπειες της αναστολής των σχετικών δραστηριοτήτων. Τα δίδυμα ελλείματα, το δημοσιονομικό και των εξωτερικών συναλλαγών, εμφανίστηκαν πάλι, προκαλώντας προβληματισμό.

Το 2021 προβλέπεται να είναι μια καλύτερη χρονιά, με επιστροφή σε θετικό ρυθμό μεγέθυνσης και με επιστροφή σε συνθήκες μιας περίπου κανονικότητας στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Παραμένει, όμως, η ελληνική οικονομία δέσμια των διαρθρωτικών προβλημάτων της: τη χαμηλή εξωστρέφεια, το μεγάλο επενδυτικό κενό και το βάρος ενός δημόσιου χρέους που, αν και εκτιμάται ως διαχειρίσιμο, δεν θα αργήσει η στιγμή που θα καταστεί αναγκαίο να ληφθούν μέτρα για την αποκλιμάκωσή του. Το δίκτυ προστασίας που παρέχει η ΕΚΤ, και η ρήτρα εξαίρεσης από τον κανόνα της δημοσιονομικής σταθερότητας, κάποια στιγμή πριν το τέλος του 2022 θα πάψουν να ισχύουν. Τότε θα μας έλθει ο λογαριασμός για το 2023.

Η αξιοποίηση των πόρων από το ευρωπαϊκό ταμείο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, αποκτά κομβική σημασία, σε συνδυασμό με μία αναμενόμενη επενδυτική έξαρση. Σημαντικά θετική επίπτωση θα έχει η πρόοδος που έχει προσφάτως συντελεστεί στον ψηφιακό μετασχηματισμό του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα

28 Μαΐου 2021

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου

Παναγιώτης Κορλίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ 2020 & 2021

1. Μακροοικονομικά αποτελέσματα 2020

- Ύφεση της τάξης του 8,2% λόγω πτώσης:
 - ο της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 5,2% και
 - ο των εξαγωγών υπηρεσιών (κυρίως τουρισμού) κατά 43,9% ή €17 δισ.
- Ανθεκτικότητα επέδειξαν, παρά την ύφεση:
 - οι εξαγωγές αγαθών, οι οποίες αυξήθηκαν κατά 4,3% και
 - οι πάγιες επενδύσεις οι οποίες μειώθηκαν οριακά κατά 0,6%
- Συρρίκνωση της προστιθέμενης αξίας στους περισσότερους κλάδους της ελληνικής οικονομίας (εμπόριο, βιομηχανία, ψυχαγωγία κλπ). Σε αντίθετο ρεύμα οι κατασκευές (+10,4%) και ο κλάδος της δημόσιας διοίκησης (+2,5%).
- Στο -2,4% η ετήσια μεταβολή του πληθωρισμού τον Δεκέμβριο του 2020.
- Μείωση της απασχόλησης κατά 35,6 χιλιάδες άτομα, σε σχέση με πέρυσι, ενώ μειωμένος εμφανίζεται και ο αριθμός των ανέργων κατά 64 χιλιάδες άτομα.
- Το εργατικό δυναμικό της χώρας μειώθηκε κατά 99 χιλιάδες άτομα, επιπλέον· πρόκειται για αρνητική τάση που διατηρείται για περισσότερο από μια δεκαετία.
- Μεγάλη αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το οποίο διαμορφώθηκε στο 6,7% του ΑΕΠ.
- Διατηρήθηκε, παρά την πανδημία, η πτωτική τάση των μη εξυπηρετούμενων δανείων του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

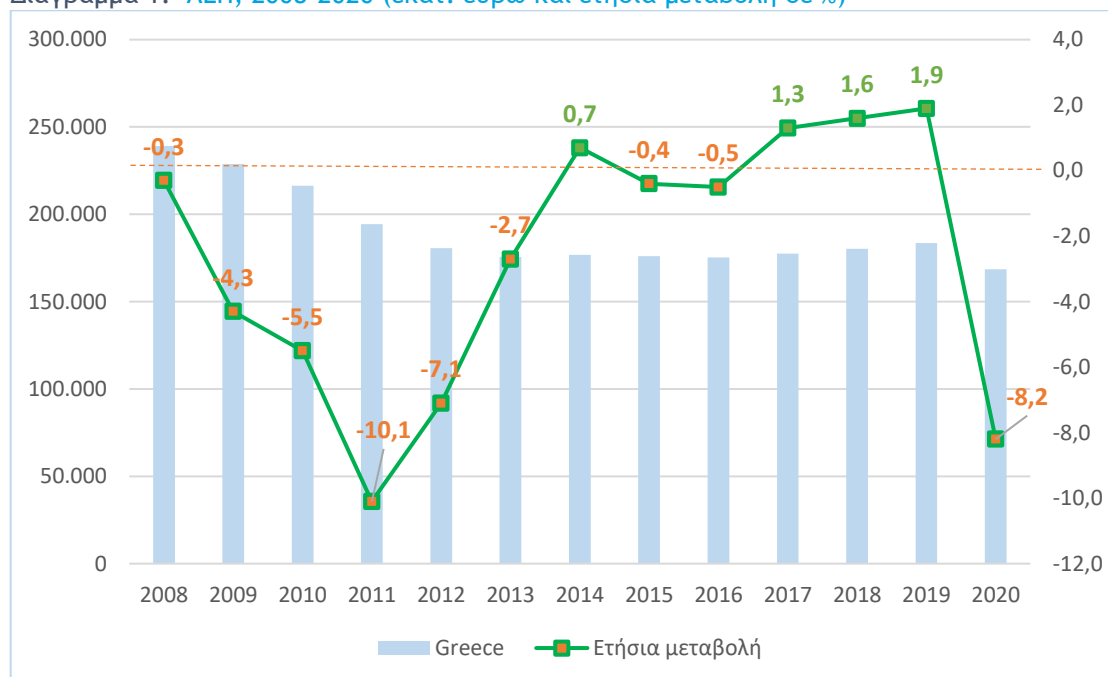

1.1. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

1.1.1. Ανάλυση της αύξησης του ΑΕΠ σε συνιστώσες

Η ύφεση το 2020 διαμορφώθηκε στο 8,2% σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ. Το ξέσπασμα της πανδημίας στις αρχές του 2020 οδήγησε σε μέτρα περιστολής της κοινωνικής και οικονομικής δραστηριότητας που επιβλήθηκαν για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Σε συνδυασμό με την αυξημένη αβεβαιότητα προκλήθηκε έτσι μεγάλη πτώση του πραγματικού ΑΕΠ και ανακόπηκε η ανοδική πορεία που ακολουθούσε η οικονομία επί μία τριετία (Διάγραμμα 1). Η καθίζηση των τουριστικών εισπράξεων συνέβαλε σημαντικά με τη σειρά της σε αυτήν την αρνητική εικόνα.

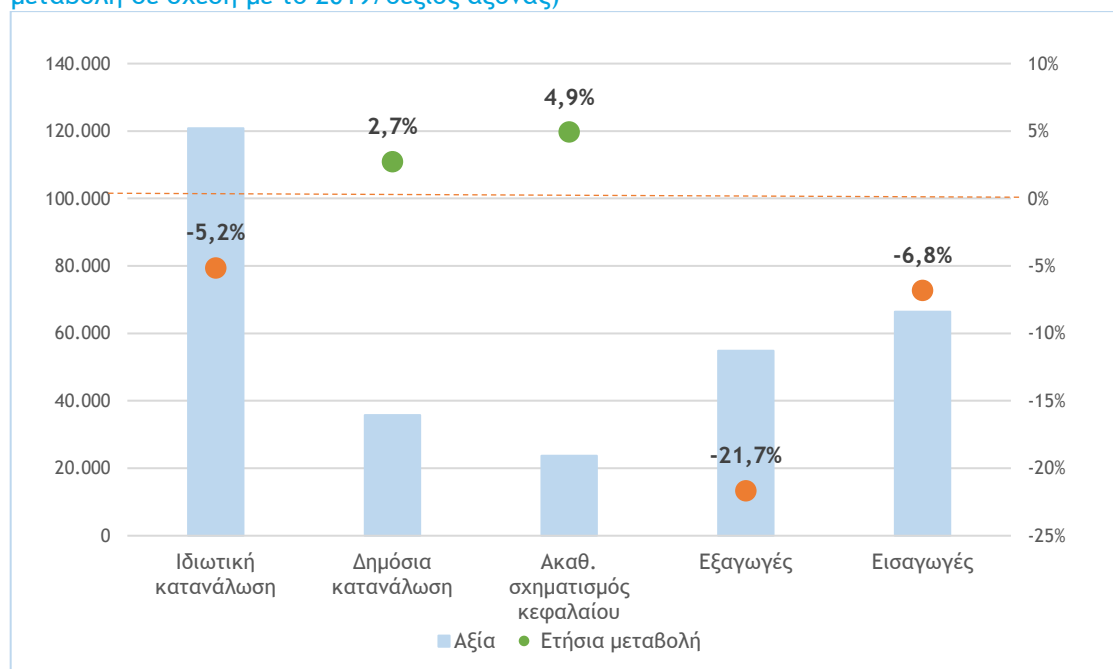
Διάγραμμα 1: ΑΕΠ, 2008-2020 (εκατ. ευρώ και ετήσια μεταβολή σε %)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (Σταθερές τιμές 2015).

Η πτώση του ΑΕΠ οφείλεται κατά βάση στη σημαντική πτώση της ιδιωτικής κατανάλωσης (-5,2%), καθώς και στη μεγάλη μείωση της αξίας των εξαγωγών υπηρεσιών, η οποία μερικώς μόνο αντισταθμίστηκε από την πτώση της αξίας των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών (-6,9%). Θετική συνεισφορά παρουσίασε η δημόσια κατανάλωση, με άνοδο της τάξης του 2,7%. Ο ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου σημείωσε επίσης άνοδο της τάξης του 4,9%, αποκλειστικά λόγω της αύξησης των αποθεμάτων, καθώς ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου μειώθηκε οριακά κατά μόλις 0,6% (Διάγραμμα 2).

Διάγραμμα 2: Βασικές συνιστώσες του ΑΕΠ, 2020 (εκατ. ευρώ/αριστερός άξονας και % μεταβολή σε σχέση με το 2019/δεξιός άξονας)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία ΕΔΣ (Σταθερές τιμές 2015).

*Η πράσινη κουκίδα αντιστοιχεί σε θετική -από τη σκοπιά της μεγέθυνσης- εξέλιξη και η πορτοκαλί σε αρνητική.

Ειδικά όσον αφορά στο ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών (Πίνακας 1), η σημαντική πτώση που καταγράφηκε στην αξία των εξαγωγών οφείλεται αποκλειστικά στην πτώση της αξίας των εξαγωγών υπηρεσιών (κυρίως τουρισμός), οι οποίες μειώθηκαν κατά 43,9%. Αντίθετα οι εξαγωγές αγαθών κατέγραψαν αύξηση της τάξης του 4,3% σε σχέση με το 2019. Αντίστοιχα, η μείωση της αξίας των εισαγωγών προκλήθηκε κατά βάση λόγω της μείωσης της αξίας των εισαγωγών υπηρεσιών (-16,0%), ενώ η πτώση της αξίας των εισαγωγών προϊόντων ήταν σαφώς πιο συγκρατημένη (-3,8%). Τα αποτελέσματα των μεταβολών αυτών, στο ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών, ήταν η δημιουργία ελλείμματος της τάξης των 11,6 δισ. ευρώ περίπου -ή με άλλα λόγια- τη διεύρυνσή του κατά 10,2 δισ. ευρώ περίπου σε σχέση με το έλλειμμα που είχε καταγραφεί το 2019.

Πίνακας 1: Εισαγωγές και εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (σε εκατ. ευρώ)

	2019	2020	Δ%
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών			
Σύνολο	69.858	54.726	-21,7%
Αγαθά	30.927	32.257	4,3%
Υπηρεσίες	38.764	21.759	-43,9%
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών			
Σύνολο	71.326	66.397	-6,9%
Αγαθά	52.243	50.271	-3,8%
Υπηρεσίες	19.062	16.009	-16,0%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ.

*Αλυσωτοί δείκτες όγκου έτους αναφοράς 2015.

(1) Η αλυσωση εφαρμόζεται σε κάθε μέγεθος χωριστά. Ως εκ τούτου οι συνιστώσες στους αλυσωτούς δείκτες όγκου δεν συναθροίζονται στο σύνολο.

Όπως προαναφέρθηκε, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου παρουσίασε οριακή μείωση κατά 0,6%. Θετική συνεισφορά σε αυτή είχε κυρίως η σημαντική αύξηση στις επιμέρους κατηγορίες παγίων επενδύσεων «Κατοικίες» και «Άλλες κατασκευές» (Πίνακας 2). Η αξία των κατασκευών νέων κατοικιών αυξήθηκε κατά 14,7%, και των «άλλων κατασκευών»¹ κατά 9,2%. Ακόμη, ήπια θετική επίδοση σημείωσαν κατά βάση οι επενδύσεις σε «Εξοπλισμό Τεχνολογίας Πληροφορικής και Επικοινωνίας» (+4,9%) και «Μηχανολογικό εξοπλισμό και οπλικά συστήματα». Αντίθετα, η κατηγορία «Μεταφορικός εξοπλισμός και οπλικά συστήματα» παρουσίασε κατακόρυφη πτώση της τάξης του 41,3%.

Πίνακας 2: Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου ανά κατηγορία (2020)

	Αξία* (εκατ. ευρώ)	Ετήσια μεταβολή
Κατοικίες	1.595	14,7%
Άλλες κατασκευές	4.918	9,2%
Αγροτικά προϊόντα	116	0,8%
Μεταφορικός εξοπλισμός και οπλικά συστήματα	1.196	-41,3%
Εξοπλισμός Τεχνολογίας Πληροφορικής και Επικοινωνίας	2.143	4,9%
Μηχανολογικός εξοπλισμός και οπλικά συστήματα	4.890	2,6%
Άλλα προϊόντα	3.671	-2,3%
Σύνολο⁽¹⁾	18.753	-0,6%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

*Αλυσωτοί δείκτες όγκου έτους αναφοράς 2015.

(1) Η αλύσωση εφαρμόζεται σε κάθε μέγεθος χωριστά. Ως εκ τούτου οι συνιστώσες στους αλυσωτούς δείκτες όγκου δεν συναθροίζονται στον ΑΣΠΚ.

1.1.2. Ετήσια ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κλάδων παραγωγής

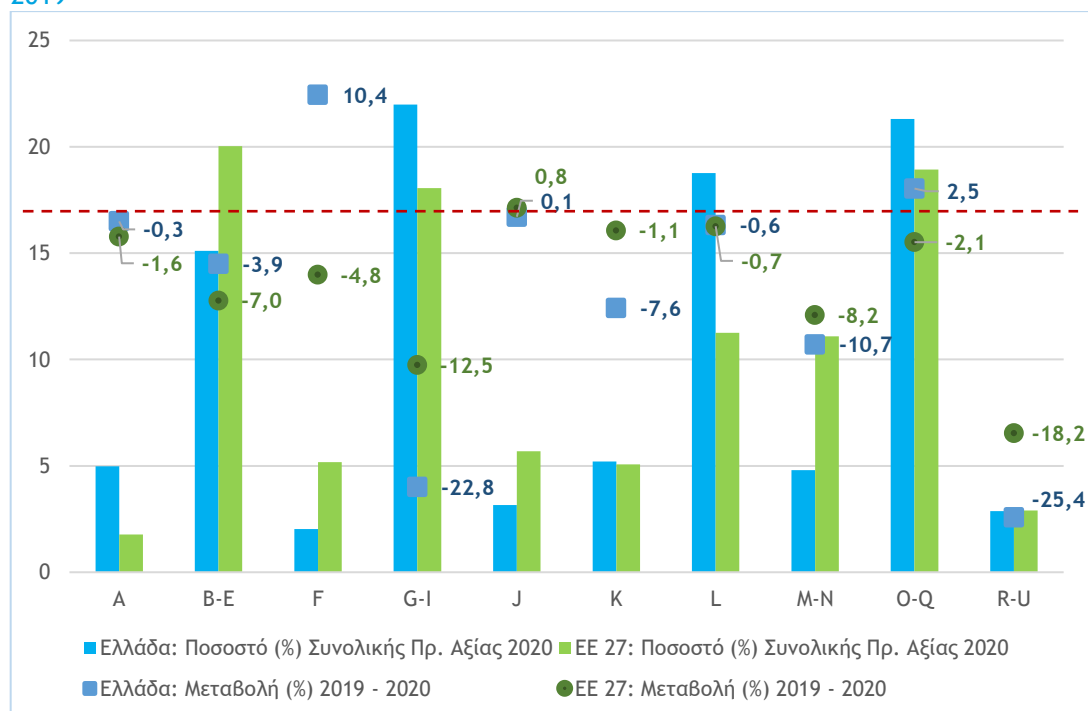
Οι περισσότεροι κλάδοι της ελληνικής οικονομίας παρουσίασαν συρρίκνωση της προστιθέμενης αξίας τους σε σχέση με το προηγούμενο έτος, σύμφωνα με τα στοιχεία της EUROSTAT (Διάγραμμα 3). Διψήφια ποσοστιαία πτώση εντοπίζεται στον κλάδο² των «τεχνών - διασκέδασης - ψυχαγωγίας» (R-U, -25,4%), του εμπορίου (G-I, -22,8%) και των «επαγγελματικών δραστηριοτήτων» (M-N, -10,7%), ενώ πιο συγκρατημένη είναι η συρρίκνωση του κλάδου των «χρηματοπιστωτικών και ασφαλιστικών δραστηριοτήτων» (K, -7,6%).

¹ Αφορά κατασκευές πλην κατοικιών, όπως δημόσια έργα, ΣΔΙΤ, ιδιωτικές κατασκευές (π.χ ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις) κλπ

² Βάσει κωδικού NACE 2

Διάγραμμα 3: Ποσοστά Προστιθέμενης Αξίας Κλάδων το Έτος 2020 και Ετήσια Μεταβολή από 2019

Πηγή: Στοιχεία EUROSTAT (Αλυσωτοί δείκτες Όγκου σε εκατομμύρια Ευρώ).

Οι κωδικοί κλαδικής ταξινόμησης αναφέρονται στο κοινό ευρωπαϊκό σύστημα κλαδικής ταξινόμησης NACE 2 και αντιστοιχούν στους εξής κλάδους:

(Α) Γεωργία, δασοκομία και αλιεία,

(Β-Ε) Ορυχεία και λατομεία, μεταποίηση, ενέργεια, παροχή νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων, εξυγίανση,

(F) Κατασκευές,

(G-I) Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές οχημάτων και μοτοσικλετών, μεταφορά και αποθήκευση, υπηρεσίες παροχής καταλύματος και υπηρεσίες εστίασης,

(J) Ενημέρωση και επικοινωνία,

(K) Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες,

(L) Διαχείριση ακίνητης περιουσίας,

(M-N) Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες, (O-Q) Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα, και

(R-U) Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία, επισκευές ειδών νοικοκυριού και άλλες υπηρεσίες

Μειώσεις εντοπίζονται και σε άλλους παραδοσιακά μεγάλους κλάδους της ελληνικής οικονομίας όπως στη «βιομηχανία» (B-E, -3,9%) και στον κλάδο της «διαχείρισης ακίνητης περιουσίας», όπου παρουσιάζεται οριακή μείωση (L, -0,6%). Στον αντίποδα, μεγέθυνση προστιθέμενης αξίας παρατηρείται σε τρεις από τους έντεκα κλάδους της ελληνικής οικονομίας με τη μεγαλύτερη, σε ποσοστιαίους όρους, να παρατηρείται στον κλάδο των «κατασκευών» (F, 10,4%), ενώ και ο παραδοσιακά μεγάλος κλάδος παραγωγής του Δημοσίου σημείωσε αύξηση (O-Q, 2,5%). Οριακά αυξημένη ήταν η προστιθέμενη αξία στον κλάδο «ενημέρωσης και επικοινωνίας» (J, 0,1%).

Συγκρίνοντας με τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους (ΕΕ 27), αποκλίνουσες τάσεις για την ελληνική οικονομία παρατηρούνται στον κλάδο των κατασκευών (F), με μείωση -4,8% στην ΕΕ έναντι αύξησης 10,4% στην Ελλάδα, καθώς επίσης και στον κλάδο που σχετίζεται με την παραγωγή του Δημοσίου (O-Q), με μείωση -2,1% στην ΕΕ έναντι αύξησης 2,5% στην Ελλάδα. Στους υπόλοιπους κλάδους παρατηρήθηκαν ποσοστιαίες μεταβολές προς την ίδια κατεύθυνση, αν και ποικίλης έκτασης. Σημαντικά μεγαλύτερη σχετική επιδείνωση στην Ελλάδα παρατηρήθηκε στον κλάδο του

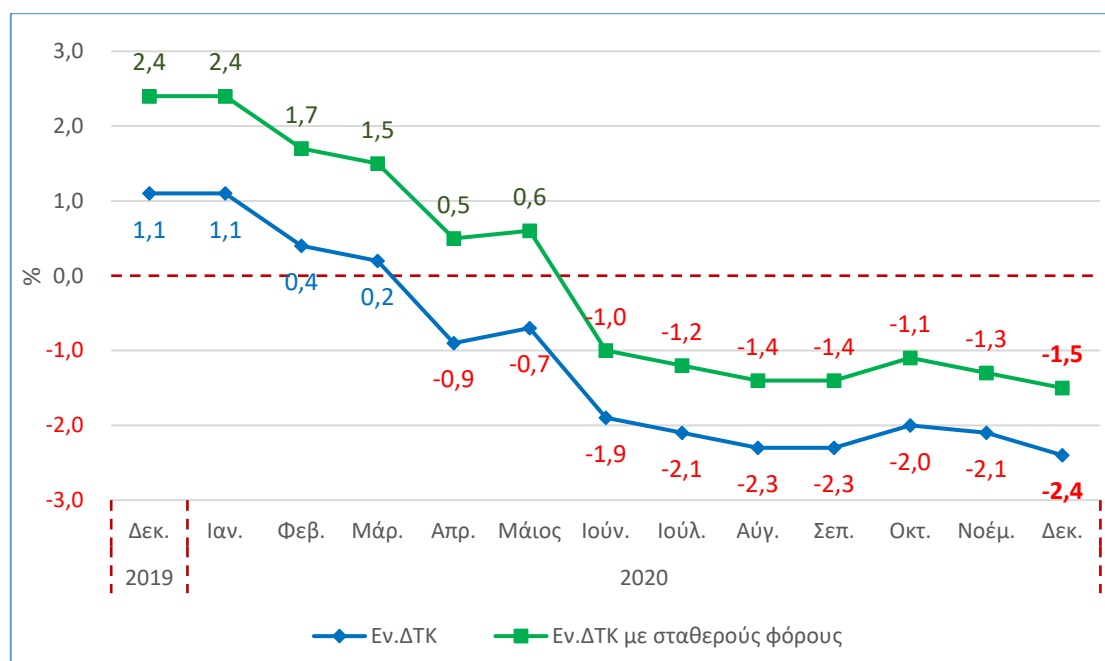
εμπορίου (G-I), όπου η Ελλάδα σημείωσε μεγαλύτερη συρρίκνωση (-22,8%) από την ΕΕ (-12,5%) κατά περίπου δέκα ποσοστιαίες μονάδες, στον κλάδο των χρηματοοικονομικών και ασφαλιστικών δραστηριοτήτων (K, ΕΕ: -1,1%, Ελλάδα: -7,6%) και στον κλάδο των τεχνών κατά επτά μονάδες (R-U, ΕΕ: -18,2%, Ελλάδα: -25,4%). Αντίθετα, μικρότερη σχετική επιδείνωση στην Ελλάδα παρατηρήθηκε στον κλάδο της βιομηχανίας (B-E) όπου η Ελλάδα σημείωσε μικρότερη συρρίκνωση (-3,9%) από την ΕΕ (-7%) κατά περίπου τρεις ποσοστιαίες μονάδες και στον κλάδο της γεωργίας κατά περίπου μία μονάδα (A, ΕΕ: -1,6%, Ελλάδα: -0,3%).

1.2. Λοιπές μακροοικονομικές εξελίξεις 2020

1.2.1. Πληθωρισμός

Το γενικό επίπεδο των τιμών το 2020 επηρεάστηκε έντονα από την πανδημία και τα περιοριστικά μέτρα που ελήφθησαν για την αντιμετώπισή της. Η υποχώρηση της ζήτησης, η πτώση των διεθνών τιμών του πετρελαίου, αλλά και η μείωση του ΦΠΑ από το 24% στο 13% σε διάφορες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών³ οδήγησαν τον πληθωρισμό σε αρνητικό επίπεδο από τον Απρίλιο του 2020 και μετά (Διάγραμμα 4). Τους καλοκαιρινούς μήνες η πτώση εντάθηκε κινούμενη σε επίπεδο του -2% και το έτος τελικά έκλεισε με τον Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (Εν.ΔΤΚ) να μειώνεται τον Δεκέμβριο κατά 2,4% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019. Αν αφαιρεθεί η επίδραση της προαναφερθείσας μείωσης του ΦΠΑ, η μεταβολή του Εν.ΔΤΚ με σταθερούς φόρους εκτιμάται ε σε -1,5%.

Διάγραμμα 4: Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ετήσιες % μεταβολές)

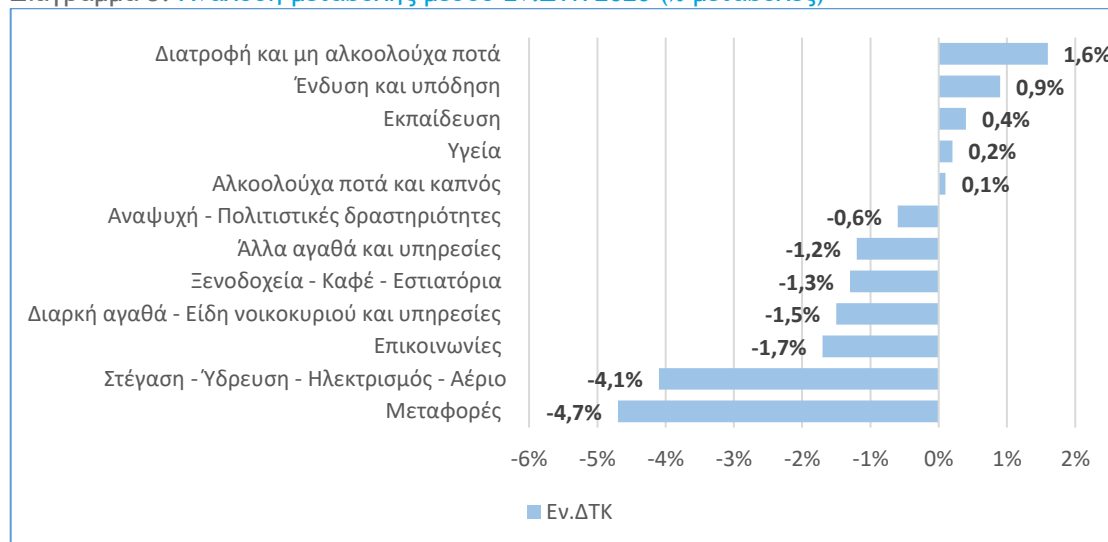
Πηγή: Eurostat.

³ Η μείωση άρχισε να ισχύει από 1/6/2020.

Ο μέσος ετήσιος Εν.ΔΤΚ μειώθηκε το 2020 κατά 1,3% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η μείωση αυτή προήλθε (Διάγραμμα 5) κυρίως από τους κλάδους των μεταφορών⁴ (-4,7%) και της στέγασης-ύδρευσης-ηλεκτρισμού-αερίου⁵ (-4,1%). Σε πέντε κλάδους της ελληνικής οικονομίας καταγράφηκε θετικός πληθωρισμός με τους μεγαλύτερους ρυθμούς να εντοπίζονται στον κλάδο διατροφής και των μη αλκοολούχων ποτών (+1,6%) και στον κλάδο ένδυσης-υπόδησης.

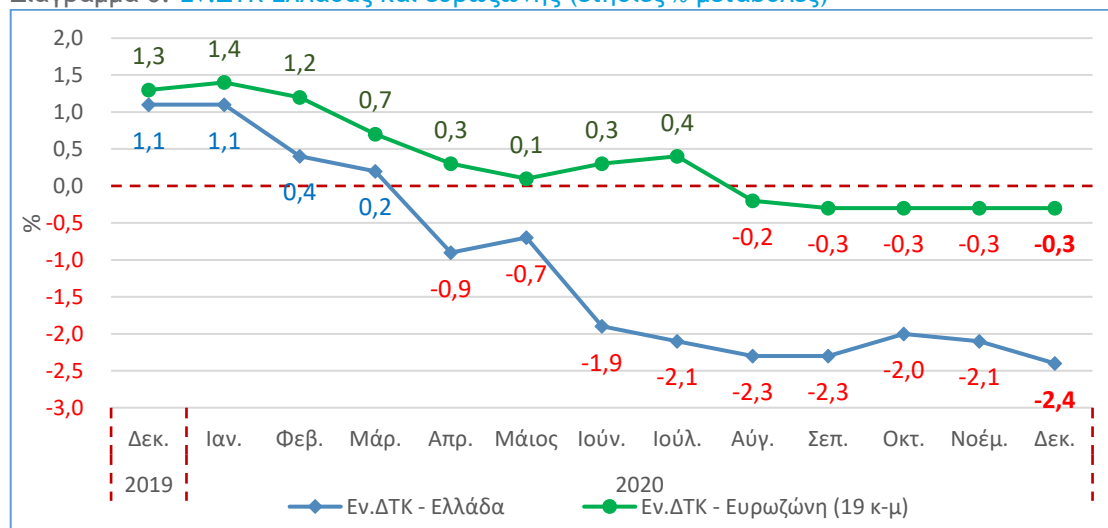
Διάγραμμα 5: Ανάλυση μεταβολής μέσου Εν.ΔΤΚ 2020 (% μεταβολές)

Πηγή: Eurostat.

Σε επίπεδο ευρωζώνης η επίδραση της πανδημίας οδήγησε στην ανάπτυξη αντίστοιχων αντιπληθωριστικών τάσεων, αλλά σε μικρότερο βαθμό από ό,τι στην Ελλάδα (Διάγραμμα 6). Συγκεκριμένα, ο Εν.ΔΤΚ της ευρωζώνης κινήθηκε σε αρνητικό επίπεδο από τον Αύγουστο μέχρι και το τέλος του έτους (-0,3%). Η Ελλάδα εμφάνισε τη μεγαλύτερη μείωση του μέσου ετήσιου Εν.ΔΤΚ (-1,3%), ακολουθούμενη από την Κύπρο (-1,1%) και την Εσθονία (-0,6%).

Διάγραμμα 6: Εν.ΔΤΚ Ελλάδας και ευρωζώνης (ετήσιες % μεταβολές)

Πηγή: Eurostat.

⁴ Περιλαμβάνει το πετρέλαιο κίνησης και τη βενζίνη.

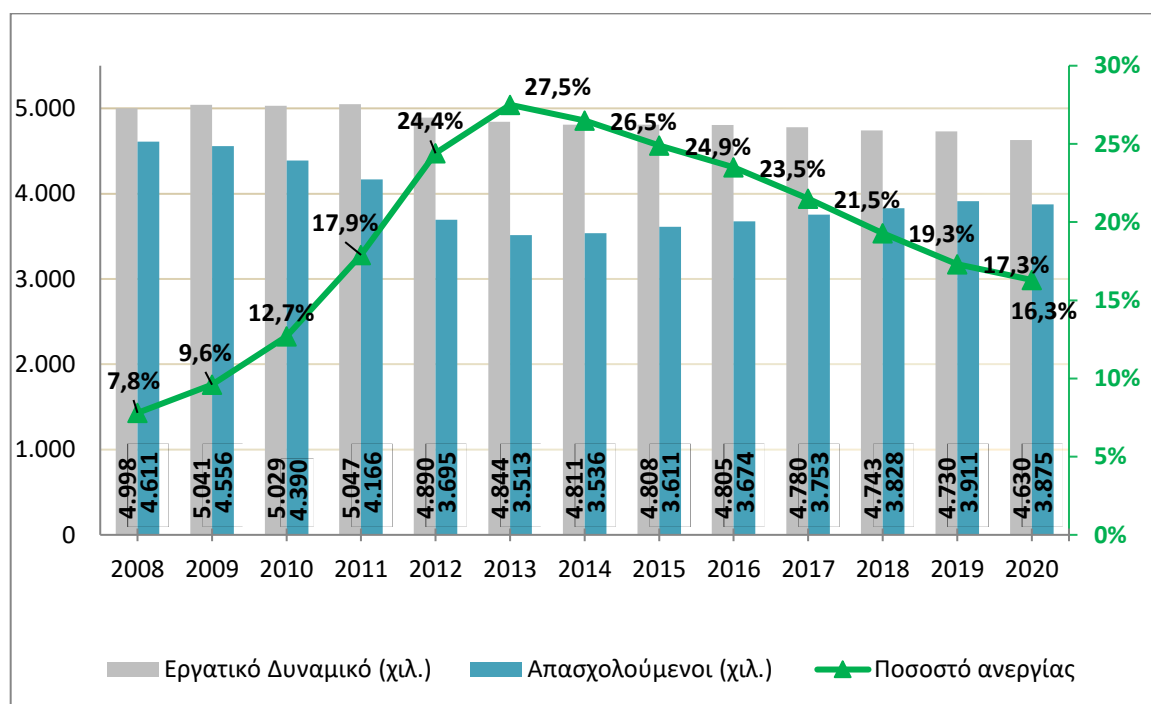
⁵ Περιλαμβάνει το πετρέλαιο θέρμανσης.

1.2.2. Απασχόληση

Από το τέλος του πρώτου τριμήνου του 2020, η αγορά εργασίας επηρεάζεται σημαντικά από την επιβολή ειδικών κανόνων λειτουργίας στις επιχειρήσεις και μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η πανδημία. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ (Διάγραμμα 7), ανακόπηκε η αυξητική τάση των προηγούμενων έξι ετών στην απασχόληση, η οποία παρουσίασε μείωση το 2020 (μέσος όρος 4 τριμήνων) κατά 35,6 χιλιάδες άτομα (0,9%) σε σχέση με το 2019 και διαμορφώθηκε σε 3.875 χιλιάδες άτομα.⁶ Παρόλο που η απασχόληση μειώθηκε, η ανεργία παρουσίασε επίσης μείωση κατά 64 χιλιάδες άτομα (7,8%) σε σχέση με το 2019, λόγω της μείωσης του εργατικού δυναμικού κατά 99 χιλιάδες άτομα (2,1%) σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Επομένως, ο περιορισμός του ποσοστού ανεργίας το 2020 σε 16,3% από 17,3% το 2019, οφείλεται στην έξοδο από την αγορά εργασίας. Επισημαίνεται ότι το εργατικό δυναμικό της χώρας μειώνεται συνεχώς κάθε χρόνο για περισσότερο από μια δεκαετία, με τη μείωση να φτάνει τις 368 χιλιάδες άτομα (7,4%) σε σχέση με το 2008.

Διάγραμμα 7: Εξέλιξη εργατικού δυναμικού, απασχόλησης και ποσοστού ανεργίας

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού.

Η μείωση της απασχόλησης προήλθε από τη μείωση τόσο των θέσεων πλήρους απασχόλησης κατά 11 χιλιάδες εργαζόμενους (-0,3%) όσο και των θέσεων μερικής απασχόλησης κατά 25 χιλιάδες (-6,9%). Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τις απαντήσεις των εργαζομένων με μερική απασχόληση στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της

⁶ Με βάση τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat) προς τα κράτη μέλη για την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, λόγω της πανδημίας, τα άτομα που τίθενται σε αναστολή σύμβασης εξακολουθούν να θεωρούνται απασχολούμενοι, εφόσον η διάρκεια της αναστολής είναι μικρότερη από 3 μήνες όπως επίσης εάν λαμβάνουν περισσότερο από το 50% των αποδοχών τους.

ΕΛΣΤΑΤ, το 62% καταλήγει σε αυτήν τη μορφή εργασίας, επειδή αδυνατεί να βρει θέσεις πλήρους απασχόλησης.

Πίνακας 3: Αριθμός εργαζομένων (σε χιλ.) ανά είδος απασχόλησης (πλήρης/μερική)

Είδος απασχόλησης	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Δ 2019-20	% Δ 2019-20
Πλήρης απασχόληση (σε χιλ.)	3.201	3.267	3.311	3.383	3.476	3.550	3.540	-11	-0,3%
% επί συνολικής	90,5%	90,5%	90,1%	90,2%	90,8%	90,8%	91,3%		
Μερική απασχόληση (σε χιλ.)	336	343	363	369	353	361	336	-25	-6,9%
% επί συνολικής	9,5%	9,5%	9,9%	9,8%	9,2%	9,2%	8,7%		
% μερικά απασχολούμενων που δεν μπορούν να βρουν πλήρη απασχόληση	66,5%	68,8%	68,7%	67,1%	67,0%	63,2%	62,0%		
Συνολική απασχόληση	3.536	3.611	3.611	3.674	3.828	3.911	3.875	-36	-0,9%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού.

Σημαντικό χαρακτηριστικό της ανεργίας είναι ότι από τους 755 χιλιάδες άνεργους, οι 502 χιλιάδες που αντιστοιχούν στο 66,5% του συνόλου το 2020 είναι μακροχρόνια άνεργοι, αναζητούν δηλαδή εργασία πάνω από 12 μήνες. Η μακροχρόνια ανεργία παραμένει επίμονα υψηλή για πάνω από μία εξαετία. Η μεταβολή στο ποσοστό της μακροχρόνιας ανεργίας το 2020 σε σχέση με το προηγούμενο έτος ακολούθησε την τάση του γενικού επιπέδου της ανεργίας και μειώθηκε επίσης κατά 72 χιλιάδες άτομα ήτοι ποσοστό της τάξης του 12,6% (Πίνακας 4).

Πίνακας 4: Αριθμός μακροχρόνια ανέργων (σε χιλ.)

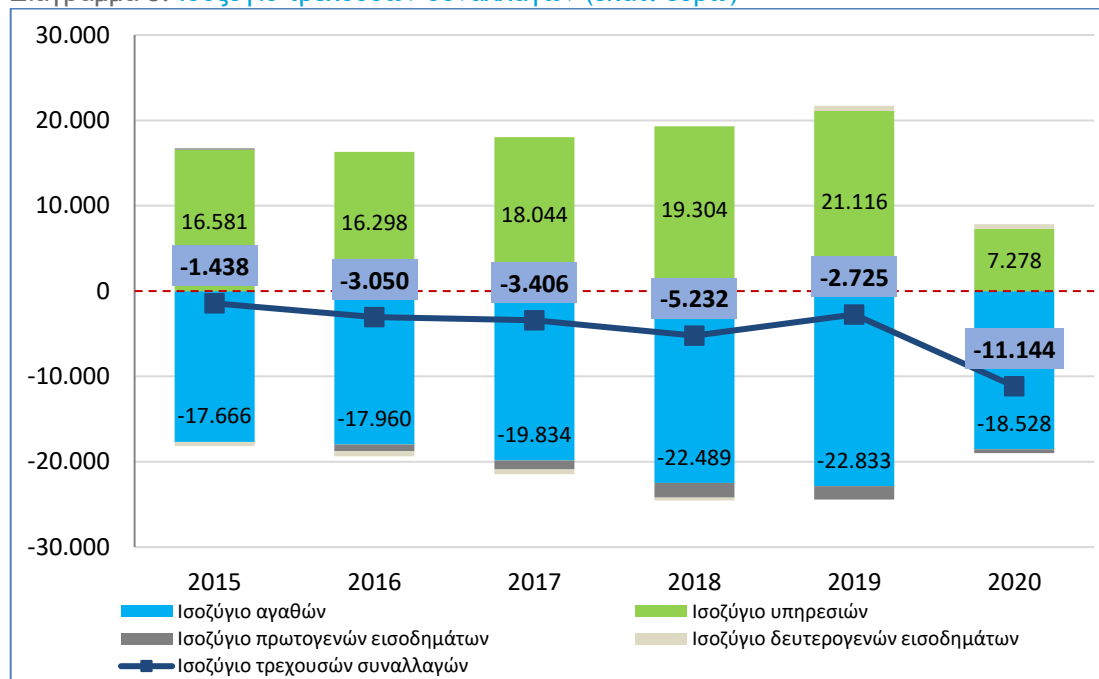
Διάρκεια ανεργίας	2008	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Δ 2019-20	% Δ 2019-20
Άνεργοι	388	1197	1131	1027	915	819	755	-64	-7,8%
Πάνω από 12 μήνες	193	875	814	747	644	574	502	-72	-12,6%
% επί του συνόλου της ανεργίας	47,1%	73,1%	72,0%	72,8%	70,3%	70,1%	66,5%		
Ποσοστό ανεργίας	7,8%	24,9%	23,5%	21,5%	19,3%	17,3%	16,3%		

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού.

1.2.3. Ισοζύγιο πληρωμών

Η επίδραση της πανδημίας στο ισοζύγιο πληρωμών ήταν ιδιαίτερα εμφανής το 2020, κυρίως λόγω της μεγάλης μείωσης της τουριστικής κίνησης. Συγκεκριμένα **Διάγραμμα 8**), το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών υπερτετραπλασιάστηκε ανερχόμενο σε 11.144 εκατ. ευρώ (-6,7% του ΑΕΠ) έναντι 2.725 εκατ. ευρώ το 2019 (-1,5% του ΑΕΠ).

Διάγραμμα 8: Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (εκατ. ευρώ)

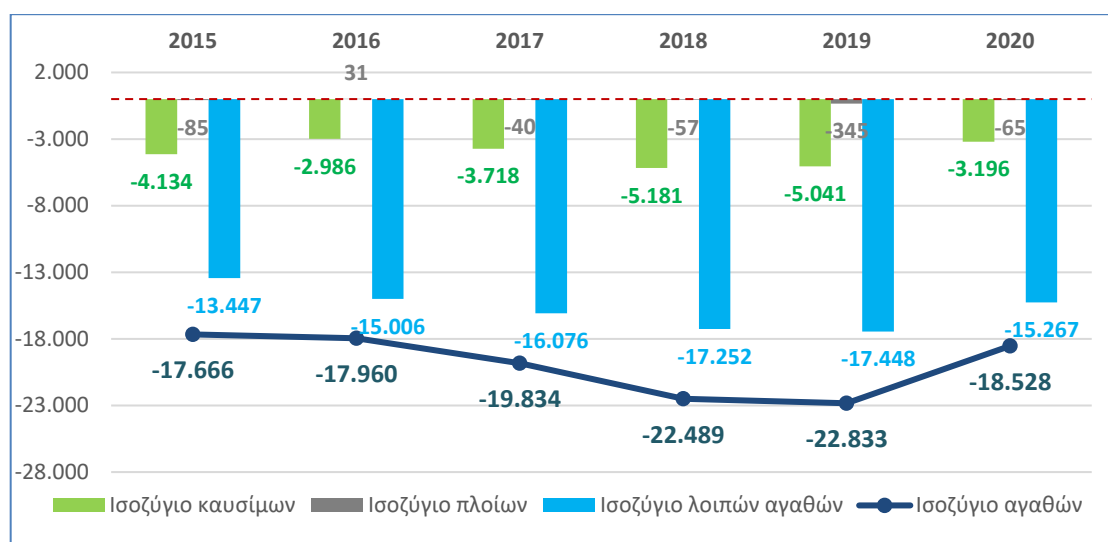

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Η επιδείνωση αυτή οφείλεται στη μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών κατά 13.838 εκατ. ευρώ (-65,5%), η οποία μερικώς μόνο αντισταθμίστηκε από τον περιορισμό των ελλειμμάτων των ισοζυγίων αγαθών και πρωτογενών εισοδημάτων κατά 4.305 εκατ. ευρώ (-18,9%) και 1.136 εκατ. ευρώ (-71,4%) αντίστοιχα. Το πλεόνασμα του ισοζυγίου δευτερογενών εισοδημάτων εμφάνισε μικρή υποχώρηση κατά 22 εκατ. ευρώ (-3,8%).

Ειδικότερα, το έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών (**Διάγραμμα 9**) διαμορφώθηκε στα 18.528 εκατ. ευρώ έναντι 22.833 εκατ. ευρώ το 2019. Η βελτίωση αυτή του ισοζυγίου αγαθών προήλθε από τις μειώσεις των ελλειμμάτων του ισοζυγίου καυσίμων κατά 1.845 εκατ. (-36,6%), λόγω κυρίως της μείωσης των διεθνών τιμών του πετρελαίου και του ισοζυγίου λοιπών αγαθών κατά 2.180 εκατ. (-12,5%). Ομοίως, μείωση παρουσίασε και το έλλειμμα του ισοζυγίου πλοίων κατά 280 εκατ. ευρώ.

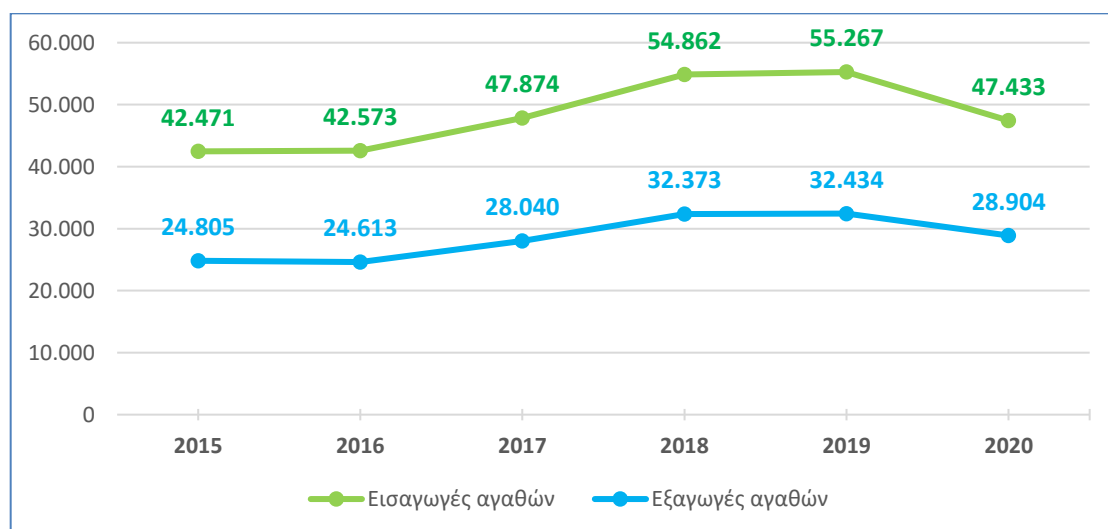
Διάγραμμα 9: Ισοζύγιο αγαθών (εκατ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Οι εξαγωγές αγαθών (Διάγραμμα 10) μειώθηκαν κατά 3.529 εκατ. ευρώ (-10,9%), κυρίως λόγω της μείωσης των εξαγωγών καυσίμων κατά 2.976 εκατ. ευρώ (-32,8%), ενώ οι εξαγωγές των λοιπών αγαθών παρουσίασαν αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα με μικρή μείωση κατά μόλις 2,6% (-614 εκατ. ευρώ). Από την άλλη πλευρά, η μείωση των εισαγωγών ήταν υπερδιπλάσια εκείνης των εξαγωγών (-7.834 εκατ., -14,2%), με αποτέλεσμα την προαναφερόμενη βελτίωση του ισοζυγίου αγαθών.

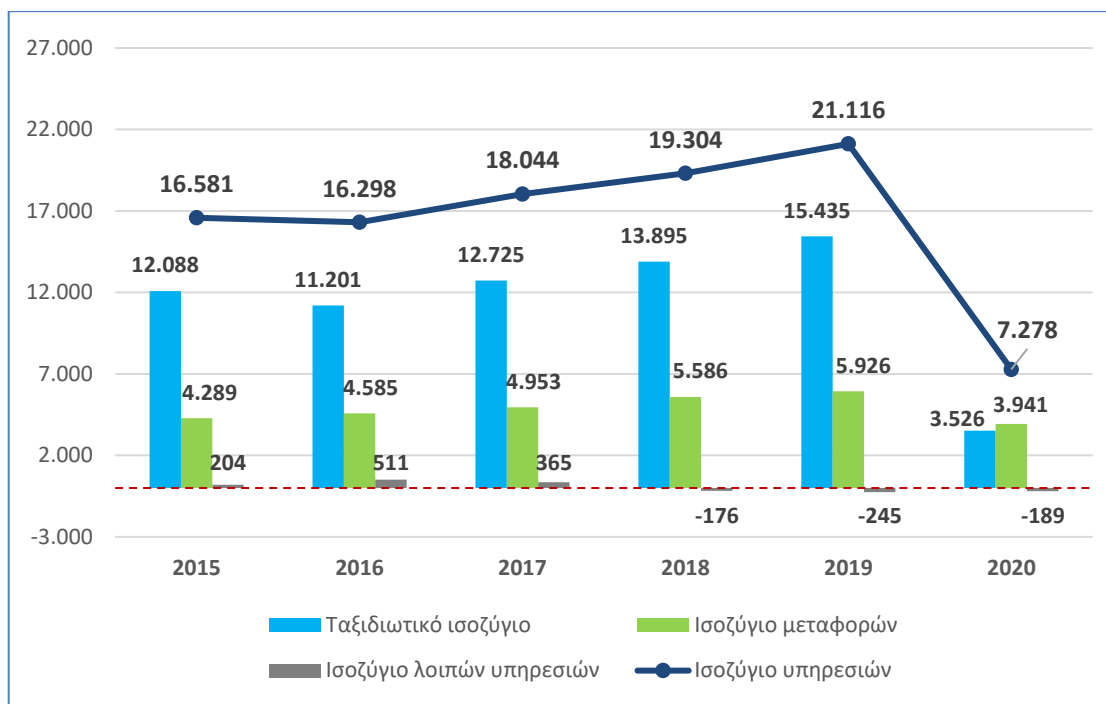
Διάγραμμα 10: Εισαγωγές και εξαγωγές αγαθών (εκατ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Όσον αφορά στο ισοζύγιο υπηρεσιών (Διάγραμμα 11), η μείωση του πλεονάσματος οφείλεται κατά κύριο λόγο στην επιδείνωση του ταξιδιωτικού ισοζυγίου κατά 11.909 εκατ. ευρώ (-77,2%) και δευτερευόντως στη μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταφορών κατά 1.984 εκατ. (-33,5%), ιδίως λόγω του περιορισμού του θαλάσσιου εμπορίου και των αεροπορικών μετακινήσεων. Από την άλλη πλευρά, το ισοζύγιο λοιπών υπηρεσιών εμφάνισε μείωση του ελλείμματος κατά 56 εκατ. ευρώ (-22,9%).

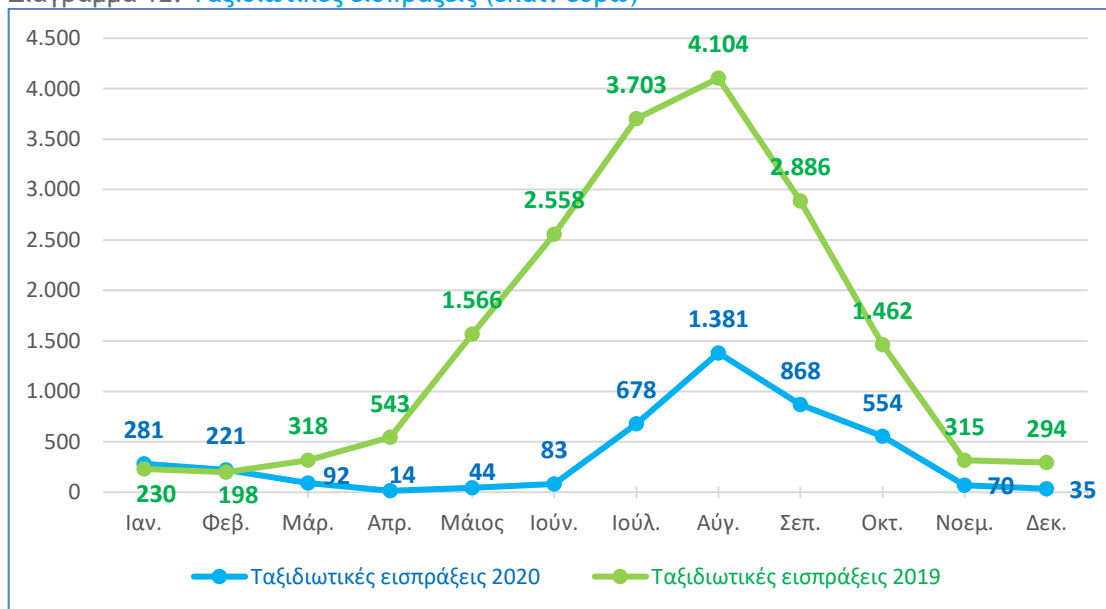
Διάγραμμα 11: Ισοζύγιο υπηρεσιών (εκατ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Ειδικότερα, η προαναφερθείσα μείωση του πλεονάσματος του ταξιδιωτικού ισοζυγίου από 15.435 εκατ. ευρώ το 2019 σε 3.526 εκατ. το 2020 οφείλεται στην πτώση των ταξιδιωτικών εισπράξεων κατά 13.860 εκατ. (-76,2%), λόγω της μείωσης της εισερχόμενης ταξιδιωτικής κίνησης από 34 εκατ. άτομα το 2019⁷ σε 7,4 εκατ. το 2020 (-78,2%).

Διάγραμμα 12: Ταξιδιωτικές εισπράξεις (εκατ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

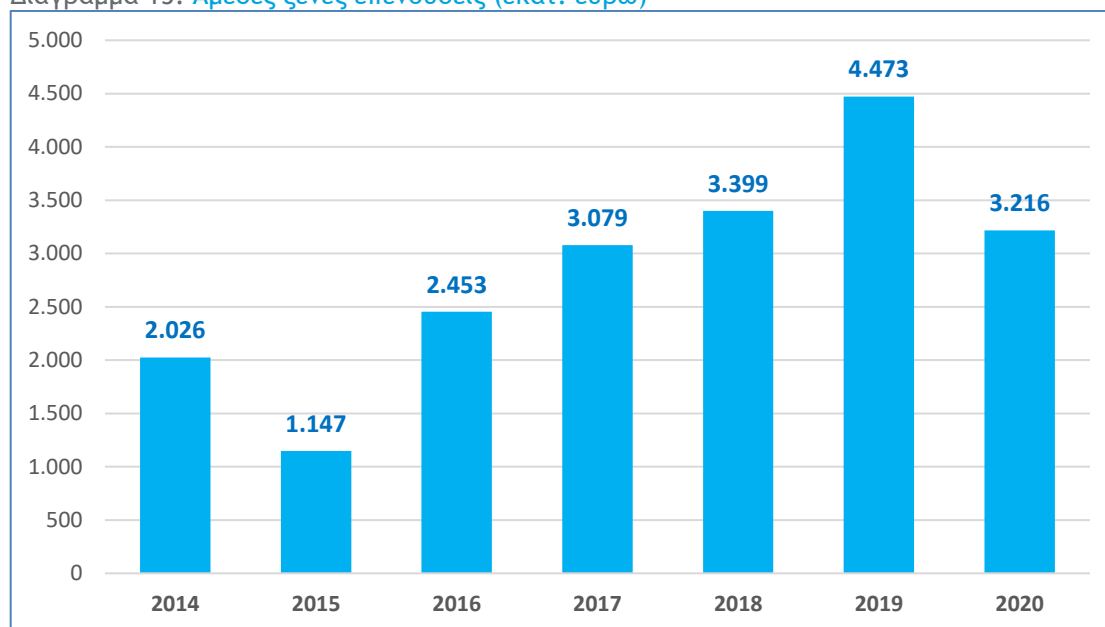
⁷ Συμπεριλαμβάνονται στατιστικά στοιχεία από κρουαζιέρες επιπλέον της Έρευνας Συνόρων.

Οι ταξιδιωτικές εισπράξεις κατά τους μήνες Απρίλιο-Ιούνιο ήταν ελάχιστες, ανερχόμενες μόλις στο 3% των εισπράξεων του 2019, με αποτέλεσμα την απώλεια άνω των 4,5 δισ. ευρώ. Τον Ιούλιο η κατάσταση άρχισε να βελτιώνεται, οι εισπράξεις ωστόσο διαμορφώθηκαν μόλις στο 18% σε σχέση με το 2019. Οι σχετικές απώλειες υπερέβησαν τα 3 δισ. ευρώ καθιστώντας τον Ιούλιο τον χειρότερο μήνα από πλευράς απόλυτου ύψους απωλειών. Εν συνεχεία, από τον Αύγουστο μέχρι τον Οκτώβριο οι εισπράξεις σταθεροποιήθηκαν περίπου στο 1/3 των εισπράξεων του 2019, επισωρεύοντας περαιτέρω απώλειες ύψους 5,7 δισ. ευρώ, περίπου.

Τέλος, οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (Διάγραμμα 13) μειώθηκαν σε σχέση με το 2019 κατά 1.257 εκατ. ευρώ (ή -28,1%) και περιορίστηκαν στα 3.216 εκατ. ευρώ (1,9% του ΑΕΠ). Οι σχετικές εισροές αφορούσαν κυρίως τη διαχείριση ακίνητης περιουσίας (21%), τη μεταποίηση (18%), τον κλάδο των χρηματοπιστωτικών και ασφαλιστικών δραστηριοτήτων (17%), καθώς και ιδιωτικές αγοραπωλησίες ακινήτων (14%). Χώρες προέλευσης των επενδύσεων ήταν κατά κύριο λόγο η Κύπρος (28%), η Ελβετία (15%), το Ηνωμένο Βασίλειο (9,1%), η Ολλανδία (8,9%) και η Γερμανία (8,7%).

Διάγραμμα 13: Άμεσες ξένες επενδύσεις (εκατ. ευρώ)

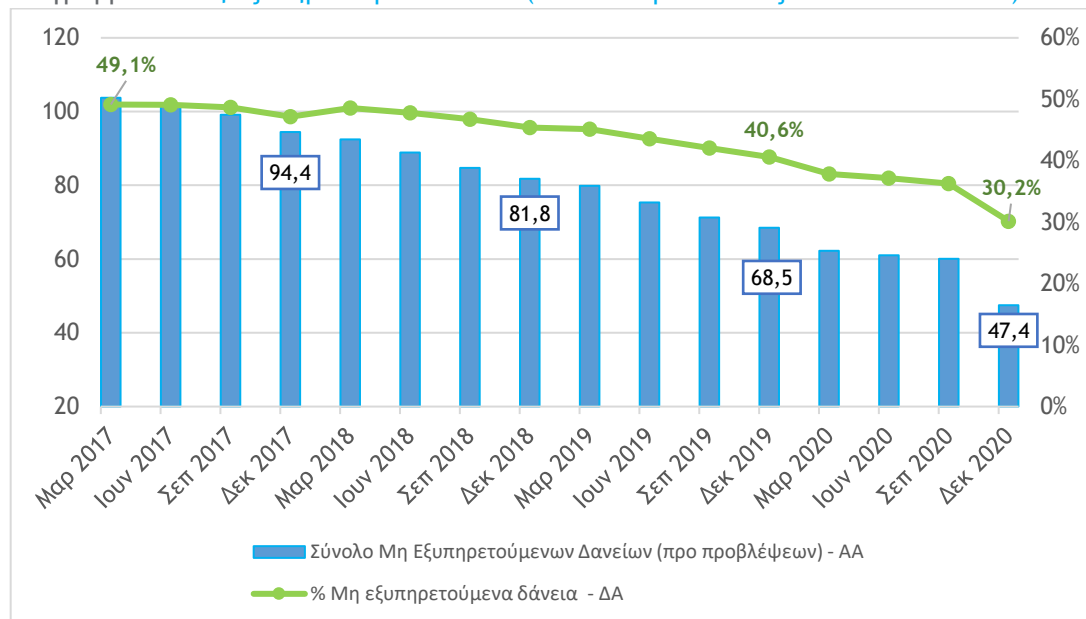

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

1.3. Χρηματοπιστωτικός τομέας - μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ)

Η βελτίωση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων ήταν σταθερή κατά την τελευταία τριετία, όπως φαίνεται από τη σταδιακή αποκλιμάκωση του ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Η μείωση του αποθέματος των ΜΕΔ ως προς το σύνολο των τραπεζικών δανείων συνεχίστηκε το 2020, κυρίως λόγω πωλήσεων και διαγραφών μέρους των δανείων.

Διάγραμμα 14: Μη εξυπηρετούμενα δάνεια (σε δισ. ευρώ -και ως % επί του συνόλου)

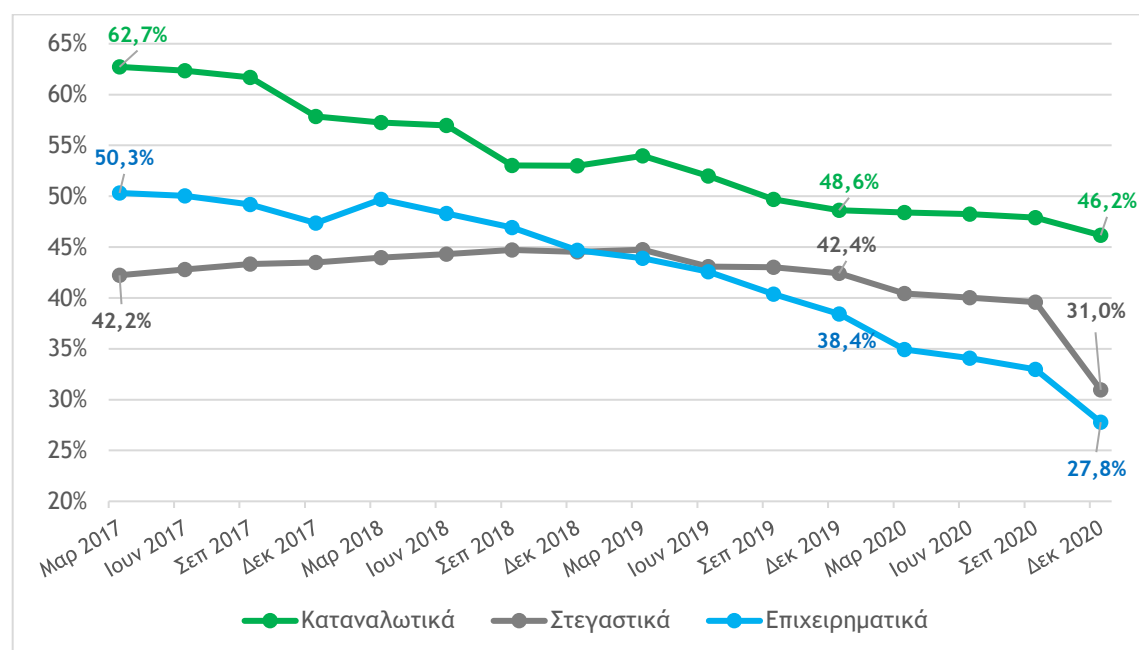

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Ειδικότερα, τον Δεκέμβριο του 2020, τα ΜΕΔ ανήλθαν σε 47,4 δισ. ευρώ ή 30,2% του συνολικού υπολοίπου των δανείων στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα έναντι 68,5 δισ. ευρώ τον Δεκέμβριο του 2019 (40,6% του συνόλου). Ωστόσο, οι επιπτώσεις της πανδημίας είναι πιθανό να ανακόψουν τον ρυθμό μείωσης των ΜΕΔ το επόμενο διάστημα, γεγονός που χρήζει στενής παρακολούθησης όσον αφορά στην εξέλιξή τους.

Ως προς την διάρθρωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, το 59% περίπου των συνολικών ΜΕΔ στο τραπεζικό σύστημα είναι επιχειρηματικά, το 29% στεγαστικά και το υπόλοιπο 12% καταναλωτικά. Όλες ανεξαιρέτως οι κατηγορίες ΜΕΔ παρουσιάζουν συνεχή αποκλιμάκωση με διαφορετικό, ωστόσο, ρυθμό (Διάγραμμα 15). Σχετικά ταχύτερη ήταν η βελτίωση στον τομέα των επιχειρηματικών δανείων: τον Δεκέμβριο του 2020 μη εξυπηρετούμενα ήταν το 27,8% του συνόλου των επιχειρηματικών δανείων. Ο αντίστοιχος λόγος ήταν 31% στα στεγαστικά και 46,2% στα καταναλωτικά. Σε απόλυτα μεγέθη, τα αποθέματα των μη εξυπηρετούμενων δανείων ανήλθαν την ίδια περίοδο σε 5,9 δισ. ευρώ για τα καταναλωτικά, 13,7 δισ. ευρώ για τα στεγαστικά και 27,9 δισ. ευρώ για τα επιχειρηματικά δάνεια.

Διάγραμμα 15: Μη εξυπηρετούμενα δάνεια ανά κατηγορία (ως % επί του συνόλου της κατηγορίας)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

2. Μακροοικονομικές εξελίξεις 2021, πρόδρομοι δείκτες και χρηματοπιστωτικός τομέας

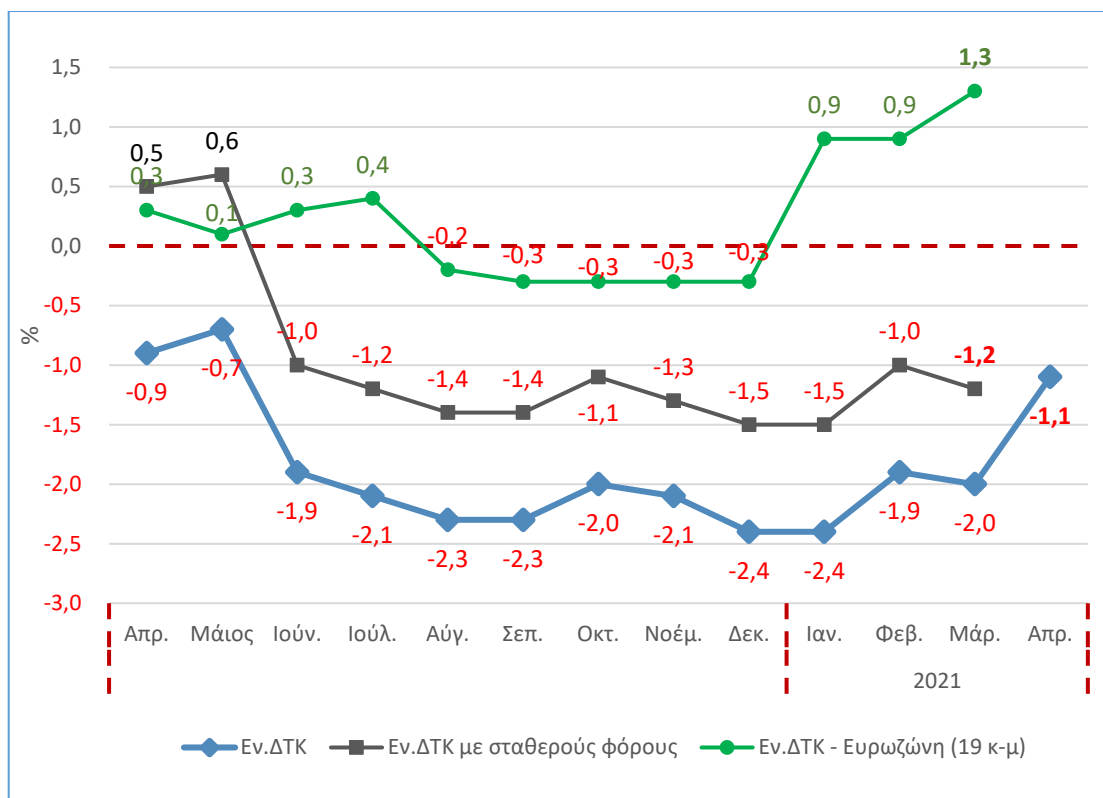
- Διατηρούνται οι αντιπληθωριστικές πιέσεις τους πρώτους μήνες του 2021, με τον πληθωρισμό να διαμορφώνεται στο -1,1% τον Απρίλιο.
- Βελτιώθηκε η εικόνα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών το πρώτο τρίμηνο του 2021, καθώς το έλλειμμα μειώθηκε κατά 1,2 δισ. ευρώ σε σχέση με πέρυσι.
- Ενθαρρυντικά στοιχεία προκύπτουν από τους δείκτες οικονομικής συγκυρίας τους πρώτους μήνες του έτους· ανοδική ήταν η τάση σε ότι αφορά το οικονομικό κλίμα, την καταναλωτική εμπιστοσύνη, τον δείκτη υπευθύνων προμηθειών (PMI) και τη βιομηχανική παραγωγή.
- Συνεχίζεται η αύξηση των καταθέσεων του ιδιωτικού τομέα. Τον Μάρτιο του 2021 ανήλθαν σε 164,7 δισ. ευρώ.
- Υψηλή πιστωτική επέκταση στα επιχειρηματικά δάνεια παρατηρήθηκε το α' τρίμηνο του 2021, ενώ διατηρήθηκε η συρρίκνωση της στεγαστικής και καταναλωτικής πίστης.

2.1. Πληθωρισμός

Κατά το πρώτο τετράμηνο του 2021 συνεχίζουν να επικρατούν οι αντιπληθωριστικές τάσεις που αναπτύχθηκαν λόγω της πανδημίας κατά το προηγούμενο έτος, αλλά με φθίνοντα ρυθμό. Συγκεκριμένα (Διάγραμμα 16), η ποσοστιαία μεταβολή του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (Εν.ΔΤΚ) σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους περιορίστηκε σε -1,1% τον Απρίλιο του 2021, από -2,4% τον Ιανουάριο. Σε επίπεδο ευρωζώνης, ο πληθωρισμός έχει επανέλθει από την αρχή του έτους σε θετικό επίπεδο και τον Μάρτιο η ποσοστιαία μεταβολή του Εν.ΔΤΚ ανήλθε σε 1,3%.

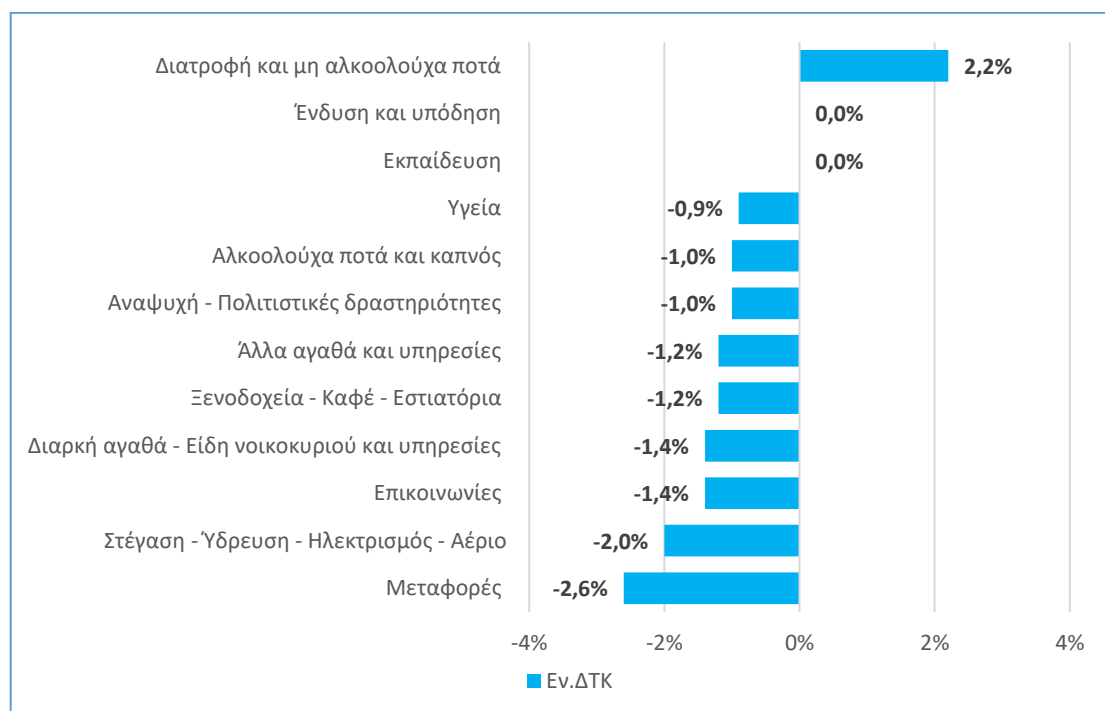
Διάγραμμα 16: Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ετήσιες % μεταβολές)

Πηγή: Eurostat.

Ειδικότερα, η μείωση του Εν.ΔΤΚ κατά τον Απρίλιο του 2021 (Διάγραμμα 17) προήλθε κυρίως από τους κλάδους των μεταφορών (-2,6%) και της στέγασης-ύδρευσης-ηλεκτρισμού-αερίου (-2%). Από την άλλη πλευρά, αύξηση τιμών παρουσίασε ο κλάδος της διατροφής (+2,2%).

Διάγραμμα 17: Ανάλυση μεταβολής Εν.ΔΤΚ Απριλίου 2021 (ετήσιες % μεταβολές)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ.

2.2. Απασχόληση

Τα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος «ΕΡΓΑΝΗ» αποτυπώνουν την επίδραση των μέτρων στήριξης της απασχόλησης και κατά το πρώτο δίμηνο του 2021. Σημειώνεται ότι, προϋπόθεση για την ένταξη των επιχειρήσεων στα σημαντικότερα μέτρα στήριξης είναι η διατήρηση του συνολικού αριθμού των απασχολούμενων. Συγκεκριμένα, σωρευτικά για το δίμηνο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2021, οι αναγγελίες προσλήψεων ανήλθαν σε 195.296 θέσεις εργασίας και οι αποχωρήσεις έφτασαν τις 165.725 θέσεις εργασίας με αποτέλεσμα θετικό ισοζύγιο 29.571 θέσεων. Σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο προέκυψε βελτίωση κατά 22.022 θέσεις εργασίας. Ειδικότερα, κατά το Φεβρουάριο του 2021 οι προσλήψεις εργαζομένων με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου ανήλθαν σε 98.428 και οι αποχωρήσεις σε 71.195 με αποτέλεσμα το ισοζύγιο προσλήψεων/αποχωρήσεων να είναι θετικό κατά 27.233 θέσεις εργασίας, έναντι 24.867 θέσεων εργασίας το Φεβρουάριο του 2020. Οι κλάδοι με υψηλότερα θετικά ισοζύγια το μήνα Φεβρουάριο 2021 είναι η δημόσια διοίκηση και άμυνα (+4.738) και η εκπαίδευση (+2.218), ενώ τα επαγγέλματα με τη μεγαλύτερη βελτίωση αφορούσαν υπαλλήλους γραφείου (+6.383), ανειδίκευτους εργάτες (+3.070), προσωπικό καθαριότητας (+2.715) και διδακτικό προσωπικό (+2.174).

Πίνακας 5: Ισοζύγιο ροών μισθωτής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα, Φεβρουάριος 2021

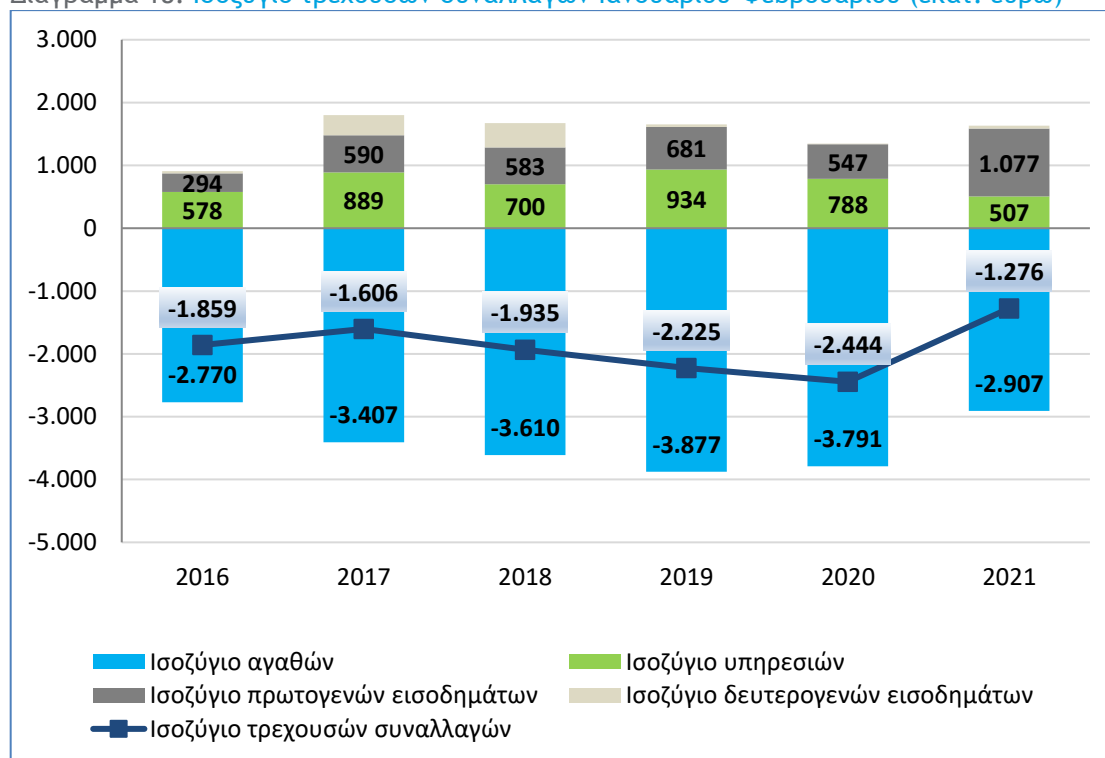
	Φεβρουάριος 2021	Φεβρουάριος 2020	Διαφορά	Ιαν.-Φεβρ. 2021	Ιαν.-Φεβρ. 2020	Διαφορά
Προσλήψεις	98.428	183.602	-85.174	195.296	361.234	-165.938
Αποχωρήσεις	71.195	158.735	-87.540	165.725	353.685	-187.960
Ισοζύγιο	27.233	24.867	2.366	29.571	7.549	22.022

Πηγή: Υπουργείο Εργασίας, Πληροφοριακό Σύστημα ΕΡΓΑΝΗ.

2.3. Ισοζύγιο πληρωμών

Κατά το πρώτο δίμηνο του 2021, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (Διάγραμμα 18) εμφάνισε έλλειμμα 1.276 εκατ. ευρώ, μειωμένο κατά 1.168 εκατ. (-47,8%) σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους. Πρόκειται για μικρό χρονικό διάστημα που δεν επιτρέπει τη συναγωγή συμπερασμάτων για την πορεία του έτους συνολικά. Η εν λόγω βελτίωση οφείλεται στην μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών κατά 885 εκατ. (-23,3%) και στην αύξηση του ισοζυγίου πρωτογενών εισοδημάτων κατά 530 εκατ. ευρώ. Οι μεταβολές αυτές υπεραντιστάθμισαν τη μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών κατά 281 εκατ. ευρώ (-35,6%). Μικρή θετική συμβολή είχε επίσης η βελτίωση του ισοζυγίου δευτερογενών εισοδημάτων κατά 34 εκατ. ευρώ.

Διάγραμμα 18: Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου (εκατ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Ειδικότερα, ο περιορισμός του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών προήλθε κυρίως από τη βελτίωση των ισοζυγίων καυσίμων και λοιπών αγαθών κατά 510 και 361 εκατ. αντίστοιχα. Οι εξαγωγές αγαθών εμφάνισαν μικρή μείωση κατά 124 εκατ. (-2,4%), η οποία υπερκαλύφθηκε από την πτώση των εισαγωγών κατά 1.008 εκατ. ευρώ (-11,2%).

Όσον αφορά το ισοζύγιο υπηρεσιών, η μείωση του πλεονάσματος κατά το πρώτο δίμηνο του έτους οφείλεται στα περιοριστικά μέτρα λόγω της πανδημίας τα οποία οδήγησαν σε επιδείνωση του ισοζυγίου μεταφορών και του ταξιδιωτικού ισοζυγίου κατά 179 και 159 εκατ. αντίστοιχα. Από την άλλη πλευρά, το ισοζύγιο λοιπών υπηρεσιών βελτιώθηκε κατά 57 εκατ. ευρώ. Οι ταξιδιωτικές εισπράξεις, εμφάνισαν πολύ μεγάλη πτώση κατά 90,3% (-453 εκατ.), η οποία ήταν αναμενόμενη καθότι στο αντίστοιχο περσινό πρώτο δίμηνο δεν είχαν αποτυπωθεί οι συνέπειες της πανδημίας.

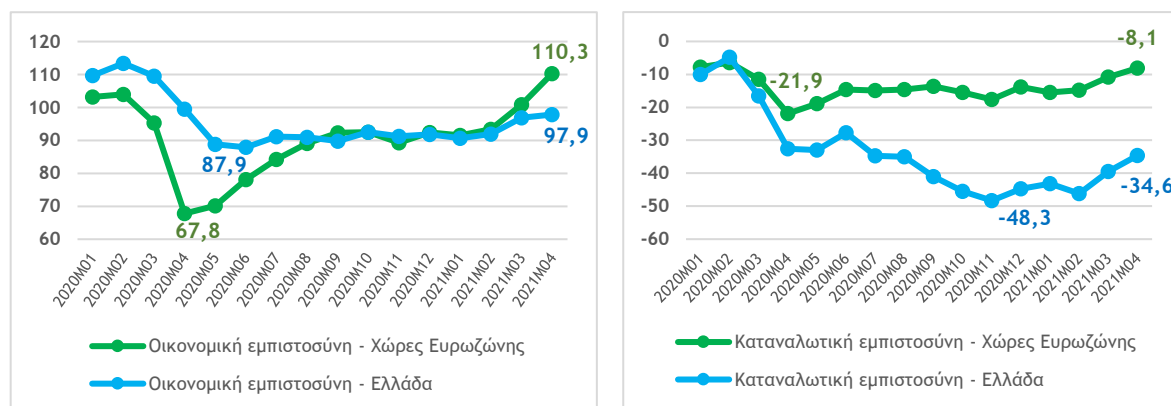
Τέλος, οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις διαμορφώθηκαν σε 585 εκατ., μειωμένες σε σχέση με πέρυσι κατά 275 εκατ. ευρώ (-32%).

2.4. Οικονομική συγκυρία & Βιομηχανία

Ο δείκτης του οικονομικού κλίματος στην Ελλάδα (*Διάγραμμα 19*) κινήθηκε ανοδικά μετά τον Απρίλιο του 2020, όπου έφτασε στο χαμηλότερο σημείο των 67,8 μονάδων. Η ανοδική αυτή πορεία οφείλεται τόσο στη βελτίωση των καταναλωτικών όσο και στη βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών. Αποτέλεσμα αυτών των μεταβολών είναι ο δείκτης οικονομικού κλίματος να κινείται ελαφρά ανοδικά από τον Ιούλιο του 2020, ακολουθώντας παρόμοια πορεία με τον δείκτη των χωρών της Ευρωζώνης. Ο ελληνικός δείκτης οικονομικού κλίματος, διαμορφώθηκε τον Απρίλιο του 2021 στις 97,9 μονάδες, την καλύτερη δηλαδή επίδοση από πέρυσι τον ίδιο μήνα, υπολείπεται ωστόσο του αντίστοιχου δείκτη της Ευρωζώνης, ο οποίος προσέγγισε τις 110,3 μονάδες. Η σταδιακή άρση των περιοριστικών μέτρων φαίνεται πως συντελεί στη βελτίωση αυτή των προσδοκιών.

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης (*Διάγραμμα 19*), παρά το γεγονός ότι βελτιώθηκε σημαντικά το τελευταίο δίμηνο φτάνοντας στις -34,2 μονάδες τον Απρίλιο του 2021 (από -46,2 τον Φεβρουάριο 2021), εξακολουθεί να βρίσκεται σε έντονα αρνητικό έδαφος και στο ίδιο σχεδόν επίπεδο με τον Απρίλιο του προηγούμενου έτους. Σημειώνεται ότι ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης στην Ελλάδα υπολείπεται σημαντικά του δείκτη των χωρών της Ευρωζώνης όπου ανέρχεται στις -8,1 μονάδες τον Απρίλιο του 2021 έναντι των -21,9 μονάδων που είχαν σημειωθεί τον Απρίλιο του 2020.

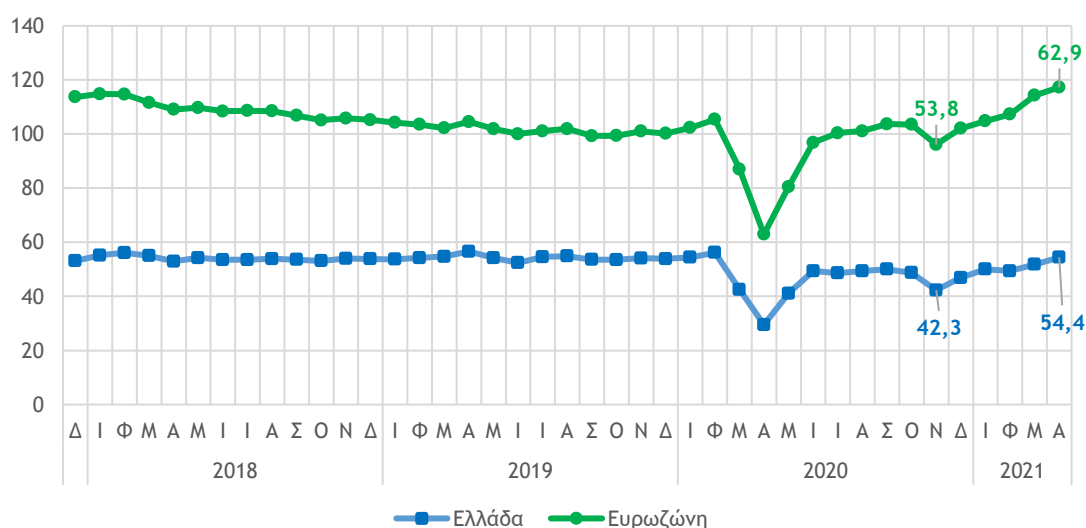
Διάγραμμα 19: Δείκτες οικονομικού κλίματος και καταναλωτικής εμπιστοσύνης

Πηγή: Eurostat (εποχικά προσαρμοσμένα στοιχεία).

Ο σύνθετος δείκτης υπευθύνων προμηθειών (PMI) της εταιρείας IHS Markit στη μεταποίηση (Διάγραμμα 20) βελτιώθηκε στην Ελλάδα τον μήνα Απρίλιο, για δεύτερο συνεχόμενο μήνα, συνεισφέροντας στη διαμόρφωση μιας πεντάμηνης ανοδικής τάσης από τον περασμένο Νοέμβριο. Η εξέλιξη αυτή έχει φέρει το επίπεδο του δείκτη υψηλότερα από τις πενήντα μονάδες, δείχνοντας ότι πλειοψηφούν οι θετικές προβλέψεις για την πορεία του κλάδου (ευνοϊκό κλίμα). Σε σύγκριση με τα επίπεδα των χωρών της Ευρωζώνης (ΕΖ), ο δείκτης στην Ελλάδα βρίσκεται χαμηλότερα (54,4 στην Ελλάδα έναντι 62,9 στην ΕΖ), γεγονός που οφείλεται στη μεγάλη πτώση που υπέστη τον προηγούμενο Νοέμβριο (42,3 μονάδες έναντι 53,8 στην ΕΖ) από την οποία ανακάμπτει τους τελευταίους μήνες, αλλά με ρυθμό όχι σημαντικά μεγαλύτερο από αυτόν των χωρών της ΕΖ.

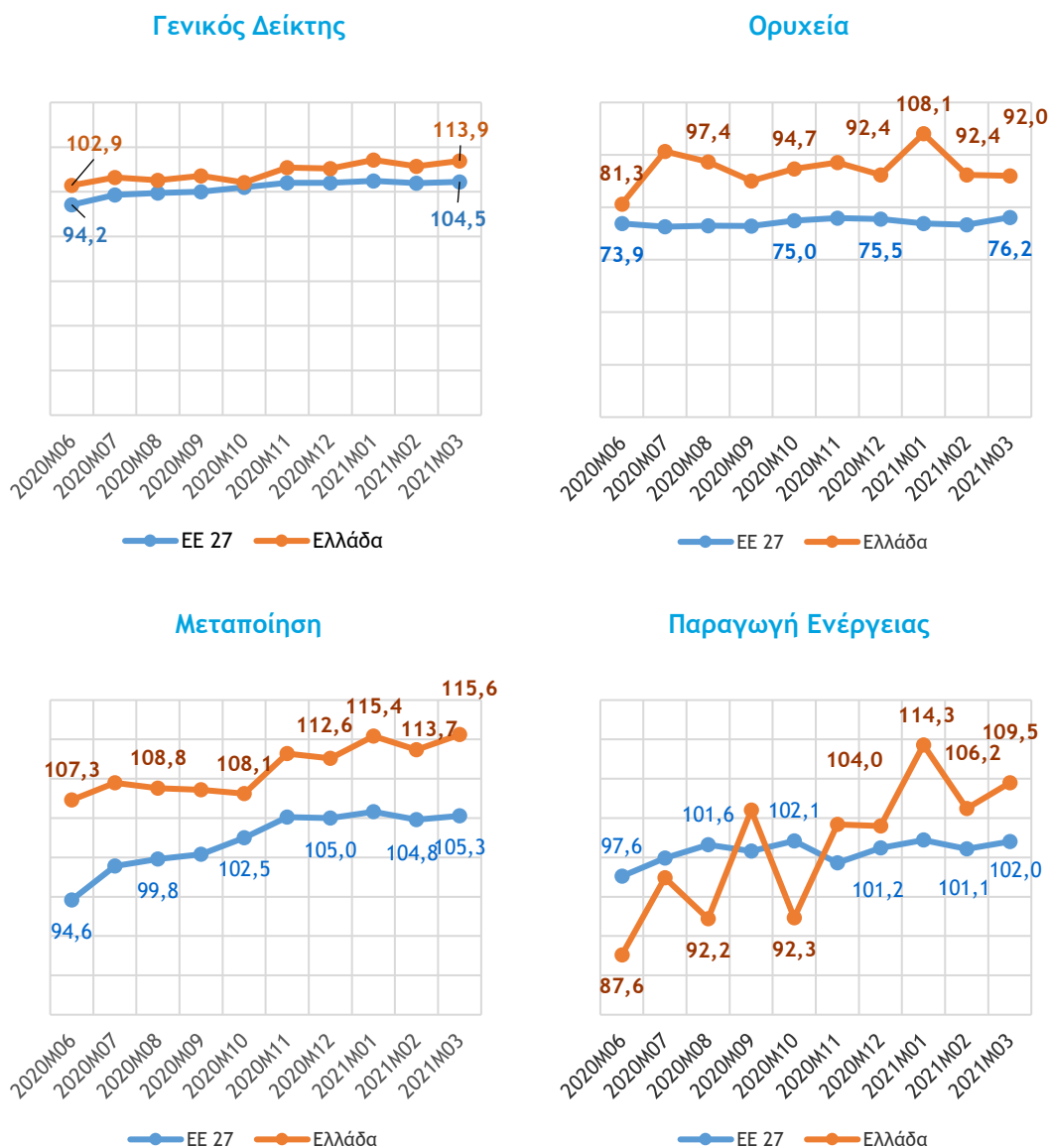
Διάγραμμα 20: Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών στη Μεταποίηση PMI

Πηγή: IHS Markit Economics, Εποχικά Προσαρμοσμένα Στοιχεία

Τα διαθέσιμα στοιχεία βιομηχανικής παραγωγής για τον μήνα Μάρτιο (Διάγραμμα 21) δείχνουν μια σταθερά ανοδική πορεία για τον γενικό δείκτη και τον δείκτη μεταποίησης τουλάχιστον από τον περασμένο Ιούνιο. Η αύξηση για το διάστημα αυτό είναι ωστόσο οριακά μικρότερη για την Ελλάδα σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (ΕΕ 27). Στους άλλους επιμέρους τομείς, η Ελλάδα κατέγραψε αύξηση παραγωγής από τον περασμένο Ιούνιο τόσο στα «ορυχεία - λατομεία», όσο και στην «παραγωγή ενέργειας». Η αύξηση είναι μεγαλύτερη από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, αλλά παρουσιάζει μεγαλύτερη μηνιαία μεταβλητότητα.

Διάγραμμα 21: Δείκτες Βιομηχανικής Παραγωγής

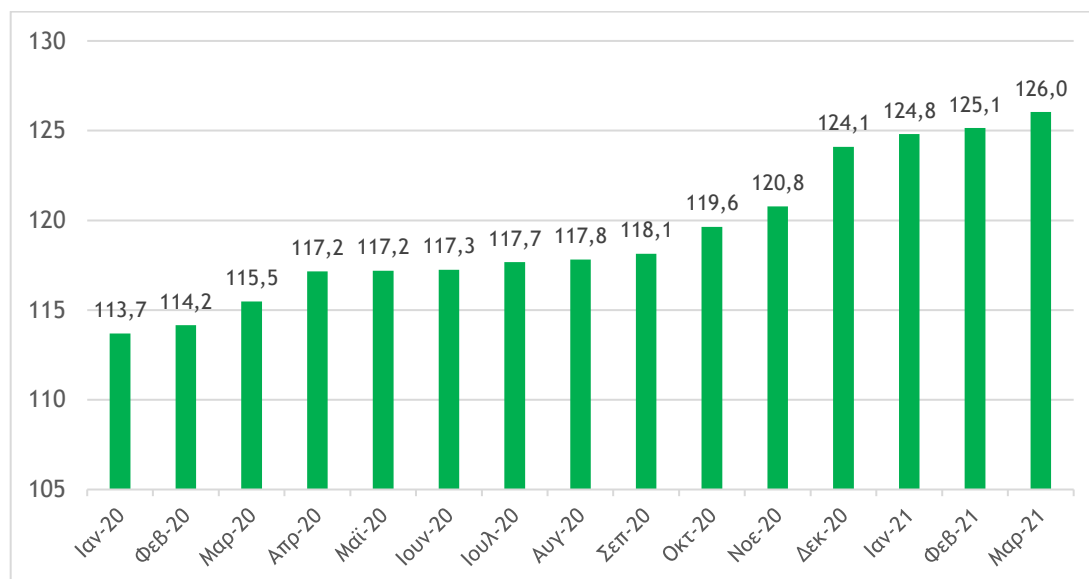
Πηγή: EUROSTAT (Στοιχεία με εποχική και ημερολογιακή προσαρμογή)

2.5. Χρηματοπιστωτικός τομέας - καταθέσεις/χρηγήσεις

Το ύψος του υπολοίπου των καταθέσεων του ιδιωτικού τομέα έφτασε τα 164,7 δισ. ευρώ τον Μάρτιο του 2021 εκ των οποίων τα 126 δισ. ευρώ αφορούν σε αποταμιεύσεις από τα νοικοκυριά και τα 32,3 δισ. ευρώ από επιχειρήσεις του μη χρηματοπιστωτικού τομέα. Καθ' όλη τη διάρκεια του 2020, υπήρξε σωρευτική αύξηση των καταθέσεων του ιδιωτικού τομέα κατά περίπου 22 δισ. ευρώ (15,6%), η οποία διατηρήθηκε, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021 και προκάλεσε περαιτέρω αύξηση κατά 1,9 δισ. ευρώ (1,2%). Η προαναφερθείσα αύξηση το α' τρίμηνο του 2021 αφορά αποκλειστικά καταθέσεις νοικοκυριών, ενώ οι καταθέσεις μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων επανήλθαν στα επίπεδα του Δεκεμβρίου 2020, μετά από μια παροδική ελαφρά κάμψη.

Σε σημαντικό βαθμό, η αύξηση των καταθέσεων των νοικοκυριών οφείλεται στην αναβολή καταναλωτικών δαπανών λόγω των περιοριστικών και στην οικονομική αβεβαιότητα λόγω της πανδημίας.

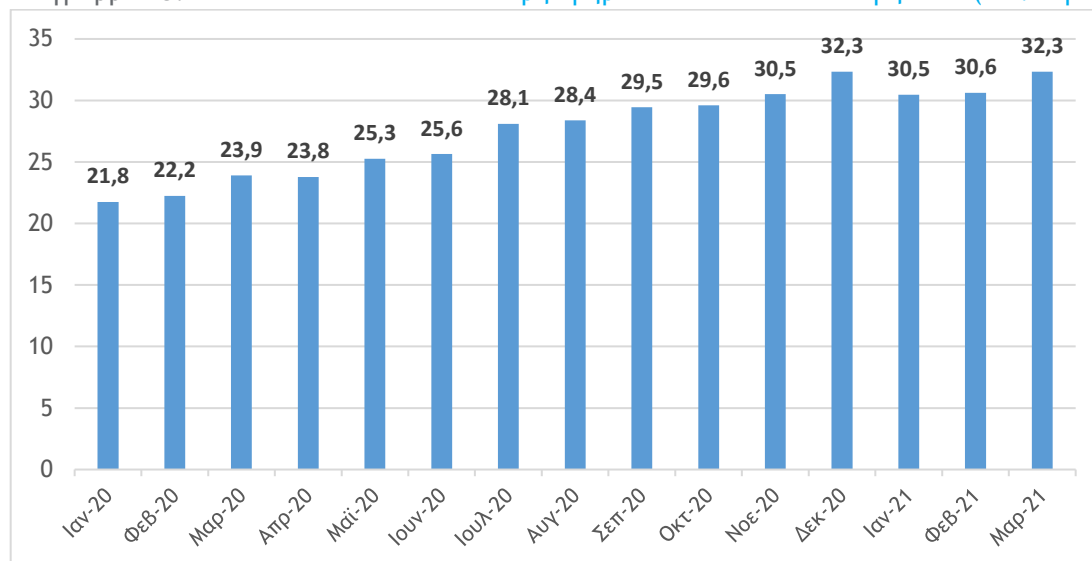
Διάγραμμα 22: Υπόλοιπα των καταθέσεων των νοικοκυριών (δισ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Οι καταθέσεις μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων βρίσκονται τον Μάρτιο του 2021 στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων, τουλάχιστον, 15 μηνών (32,3 δισ. ευρώ), μετά από μία πρόσκαιρη όπως φαίνεται μείωση που συντελέστηκε το πρώτο δίμηνο του έτους. Η επαναφορά του ύψους των επιχειρηματικών καταθέσεων στο υψηλό επίπεδο του Δεκεμβρίου δημιουργεί προβληματισμό, διότι δείχνει ενδεχόμενη αναβολή επενδυτικών σχεδίων. Από την άλλη πλευρά, το ύψος των αποταμιεύσεων, το οποίο εν πολλοίς βασίζεται στα υποστηρικτικά κυβερνητικά μέτρα (οικονομικές ενισχύσεις, μέτρα αναστολής πληρωμών δανειακών και φορολογικών υποχρεώσεων) αλλά και στην αυξημένη τραπεζική χρηματοδότηση, μπορεί να αποτελέσει βραχίονα χρηματοδότησης επενδυτικών σχεδίων εφόσον ελεγχθεί η πανδημία και αποκατασταθεί σε μεγάλο βαθμό το οικονομικό κλίμα.

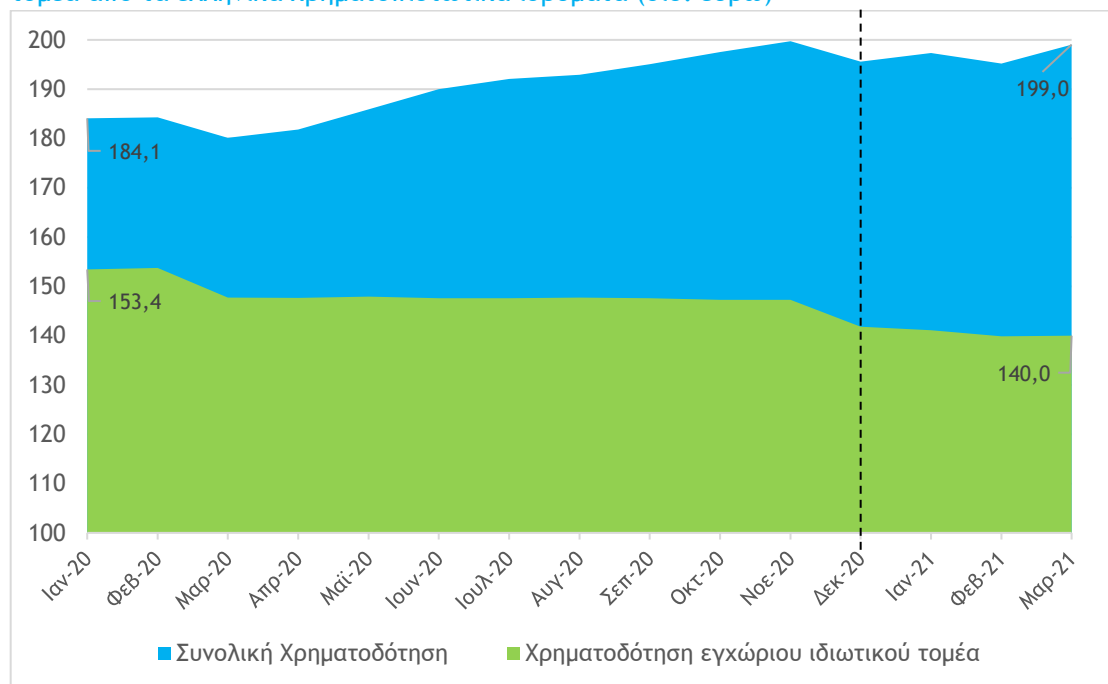
Διάγραμμα 23: Υπόλοιπα των καταθέσεων μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων (δισ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Το υπόλοιπο της συνολικής χρηματοδότησης από τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (σωρευτικό απόθεμα δανείων), παρουσιάζει συνεχή ανοδική πορεία με μικρές διακυμάνσεις τους τελευταίους δώδεκα μήνες, με αποτέλεσμα τον Μάρτιο του 2021 να ανέλθει στα 199 δισ. ευρώ. Η αύξηση αυτή οφείλεται, κατά κύριο λόγο, στις αυξημένες ανάγκες της Γενικής Κυβέρνησης της οποίας το υπόλοιπο χρηματοδότησης από 31 δισ. ευρώ περίπου τον Ιανουάριο του 2020 ανήλθε σε 59 δισ. ευρώ τον Μάρτιο του 2021. Αντίθετα, το υπόλοιπο της χρηματοδότησης προς τον ιδιωτικό τομέα (νοικοκυριά και επιχειρήσεις) από τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ακολουθεί πτωτική τάση τους τελευταίους τέσσερις μήνες. Διαμορφώθηκε τον Μάρτιο του 2021 στα 140 δισ. ευρώ, μετά από μία περίοδο σταθεροποίησης περίξ των 146 δισ. ευρώ

Διάγραμμα 24: Υπόλοιπο συνολικής χρηματοδότησης και χρηματοδότησης εγχώριου ιδιωτικού τομέα από τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (δισ. ευρώ)

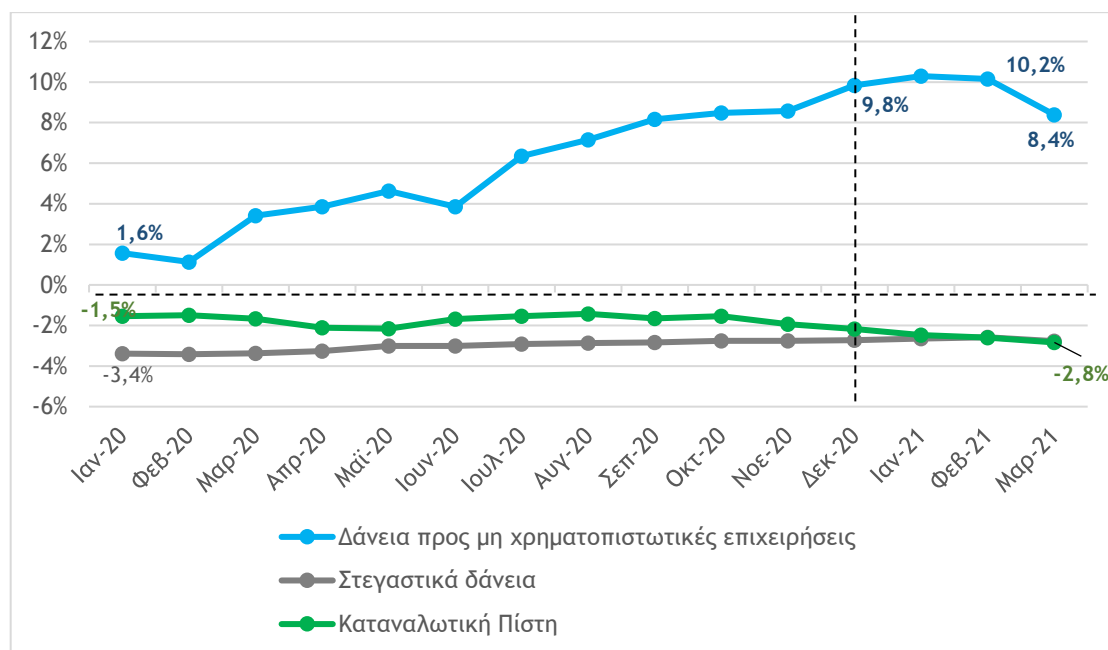

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Καθ' όλη τη διάρκεια των τελευταίων, τουλάχιστον, 16 μηνών, ο ρυθμός μεταβολής των πιστώσεων από τις τράπεζες προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις ήταν θετικός, ενώ αντίθετα, η χρηματοδότηση προς τα νοικοκυριά (στεγαστική και καταναλωτική πίστη) παρέμεινε σε αρνητικό πεδίο. Ειδικά, το πρώτο τρίμηνο του 2021, τα επιχειρηματικά δάνεια αυξήθηκαν με υψηλούς ρυθμούς παρά τη μικρή πτώση του ρυθμού αύξησης τον Μάρτιο, ο οποίος παρόλα αυτά διαμορφώθηκε στο υψηλό 8,4%. Όπως προαναφέρθηκε, η καταναλωτική και στεγαστική πίστη συνεχίζει και κατά τη διάρκεια του α' τριμήνου του 2021 να συρρικνώνεται με έναν μέσο μηνιαίο ρυθμό της τάξης του 2,6%.

Διάγραμμα 25: Ρυθμός μεταβολής, σε ετήσια βάση, των υπολοίπων χρηματοδότησης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Σημείωση: Οι ρυθμοί μεταβολής υπολογίζονται με βάση τις καθαρές ροές τραπεζικής χρηματοδότησης οι οποίες με τη σειρά τους προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων «διορθωμένες» ως προς τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, συναλλαγματικές διαφορές και αναταξινόμησης.

3. Οι μακροοικονομικές προβλέψεις 2021: Μια πρώτη αξιολόγηση

- Ο έλεγχος της πανδημίας, η άρση των περιοριστικών μέτρων και οι πόροι του ταμείου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας αποτελούν τους κρίσιμους παράγοντες για υψηλή μεγέθυνση το 2021
- Συγκλίνουν οι προβλέψεις Υπουργείου Οικονομικών, διεθνών οργανισμών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο κα) και ΤτΕ σε ρυθμό μεγέθυνσης 3,6%.
- Ανάλογη είναι η σύγκλιση των προβλέψεων αναφορικά με τις συνιστώσες του ΑΕΠ αλλά και άλλες σημαντικές μακροοικονομικές μεταβλητές (ποσοστό ανεργίας, ρυθμός πληθωρισμού κα)
- Βασικοί ενισχυτικοί παράγοντες της αύξησης του ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα είναι η ιδιωτική κατανάλωση (+3,2 δισ. ευρώ) και οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (+6,3 δισ. ευρώ).
- Μεγάλη, εκτιμάται ότι θα είναι η ποσοστιαία αύξηση του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου (+7%).
- Βασικές πηγές αβεβαιότητας των μακροοικονομικών προβλέψεων αποτελούν:
 - η πρόοδος των εμβολιασμών και το μέγεθος της αποκτώμενης ανοσίας του πληθυσμού, καθώς και η άρρηκτα με αυτά συνδεδεμένη πορεία της πανδημικής κρίσης
 - η έγκαιρη και ομαλή απορρόφηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων στήριξης της εθνικής οικονομίας (Ταμείο Ανάκαμψης κ.ά.)
 - η διασφάλιση ευνοϊκών συνθηκών χρηματοδότησης στην οικονομία μέσω του εγχώριου τραπεζικού συστήματος
 - ο βαθμός ανάκαμψης της τουριστικής δαπάνης
 - η αντίδραση επιχειρήσεων και νοικοκυριών στη σταδιακή επαναφορά στις κανονικές συνθήκες και στην άρση των έκτακτων μέτρων στήριξης, η οποία ενδεχομένως να επιφέρει αυξημένα κύματα πιστωτικών γεγονότων και πτωχεύσεων
 - οι γεωπολιτικές συνθήκες στην ευρύτερη περιοχή

3.1. Προβλέψεις για το ελληνικό ΑΕΠ 2021: Εγχώριοι και διεθνείς φορείς

Ο έλεγχος της πανδημίας και η άρση των περιοριστικών μέτρων, η οποία έχει σταδιακά ξεκινήσει, αναμένεται να επαναφέρουν την ελληνική οικονομία σε τροχιά ανάκαμψης το 2021. Στην εκτίμηση αυτή συγκλίνουν οι προβλέψεις διεθνών κ.ά. εγχώριων φορέων οι οποίες, προβλέπουν για την ελληνική οικονομία μεγέθυνση πάνω από 3,5% για το 2021 (Πίνακας 6). Οι θετικές εκτιμήσεις των περισσότερων φορέων οφείλονται, σε μεγάλο βαθμό, στην υπόθεση ότι το εμβολιαστικό πρόγραμμα θα εκτελεστεί με γρήγορους ρυθμούς, ώστε να περιοριστούν οι υγειονομικές συνέπειες της πανδημίας, να μειωθεί η ανάγκη για νέα περιοριστικά μέτρα και να αρθεί σε μεγάλο βαθμό το αίσθημα ανασφάλειας που κυριαρχεί στις συναλλαγές. Αποφασιστικής σημασίας θα είναι ο βαθμός απορροφητικότητας και οι πολλαπλασιαστικές επιδράσεις των κονδυλίων του Ταμείου Ανθεκτικότητας και Ανάπτυξης (βλ. Παράρτημα Ι).

Το Υπουργείο Οικονομικών αναθεώρησε την πρόβλεψή του για την πορεία του ΑΕΠ το 2021 προς τα κάτω, αναμένοντας μεγέθυνση 3,6%, σε σχέση με την πρόβλεψη για 4,8% που είχε συμπεριληφθεί στην Εισηγητική Έκθεση του Κρατικού προϋπολογισμού 2021, τον Δεκέμβριο του 2020. Η αναθεώρηση αυτή θεωρείται ρεαλιστική μετά την παράταση των περιοριστικών μέτρων για περισσότερο από τους τέσσερις πρώτους μήνες του έτους. Η Τράπεζα της Ελλάδος εκτιμά ότι για το 2021 η μεγέθυνση θα είναι 4,2%, ενώ το IOBE προβλέπει ότι ο ρυθμός μεγέθυνσης θα κυμανθεί ανάμεσα στο 3,5% και στο 4,0%. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν μία σύγκλιση των προβλέψεων των εγχώριων φορέων για επίτευξη υψηλού ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ, άνω του 3,5%⁸.

Πίνακας 6: Προβλέψεις για τη μεταβολή του ΑΕΠ, σύμφωνα με εγχώριους και διεθνείς φορείς (σταθερές τιμές 2015)

Εγχώριοι Φορείς	Ημερομηνία δημοσίευσης	2021 (εκτιμήσεις)
Υπ. Οικονομικών ¹	Απρίλιος 2021	3,6%
IOBE ²	Απρίλιος 2021	3,5% έως 4,0%
Τράπεζα της Ελλάδος ³	Απρίλιος 2021	4,2%
Διεθνείς φορείς		
Ευρωπαϊκή Επιτροπή ⁴	Μάιος 2021	4,1%
ΔΝΤ ⁵	Απρίλιος 2021	3,8%
EBRD ⁶	Σεπτέμβριος 2020	4,0%

Πηγές: 1) ΥΠΟΙΚ, Stability Programme 2021, Απρίλιος, 2021. 2) IOBE, «Η ελληνική οικονομία», Τριμηνιαία Έκθεση, Τεύχος 1/2021, Απρίλιος 2021. 3) Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ): Έκθεση του Διοικητή, Απρ. 2021. 4) European Commission, European Economic Forecast, Μάιος 2021 5) Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ): World Economic Outlook Database, 6 April 2021. 6) Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ): Regional Economic Prospects, September 2020.

⁸ Το ΕΔΣ έχει υιοθετήσει τις προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών για ρυθμό μεγέθυνσης το 2021 της τάξης του 3,6%.

<https://hifisc.gr/ekfrasi-gnomis/i-gnomi-toy-eds-pano-stis-makrooikonomikes-provlepseis-toy-programmatos-0>

Αντίστοιχα υψηλές είναι οι προβλέψεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προβλέπει αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ 3,8% και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή 4,1%.

3.2. Συνιστώσες του ΑΕΠ και μακροοικονομικοί δείκτες της ελληνικής οικονομίας

Όσον αφορά στις συνιστώσες του ΑΕΠ το Υπουργείο Οικονομικών εκτιμά ότι η ιδιωτική κατανάλωση θα αυξηθεί το 2021 κατά 2,6%, σε ετήσια βάση ενώ αντίστοιχη είναι η πρόβλεψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2,5%).

Η δημόσια κατανάλωση προβλέπεται από το Υπουργείο Οικονομικών να αυξηθεί κατά 1,5% το 2021, ενισχυμένη λόγω της αύξησης των κρατικών δαπανών για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανεβάζει τον ρυθμό της αύξησης της δημόσιας κατανάλωσης στο 2,2%.

Πίνακας 7: Προβλέψεις (2021-2022) για ετήσια μεταβολή των συνιστωσών του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές 2015 (%)

Συνιστώσες ΑΕΠ	2021
Ιδιωτική κατανάλωση	
Υπ. Οικονομικών ¹ (Απρίλιος 2021)	2,6%
Ευρωπαϊκή Επιτροπή ² (Μάιος 2021)	2,5%
Δημόσια κατανάλωση	
Υπ. Οικονομικών	1,5%
Ευρωπαϊκή Επιτροπή	2,2%
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	
Υπ. Οικονομικών	7,0%
Ευρωπαϊκή Επιτροπή	12,9%
Εξαγωγές (αγαθών & υπηρεσιών)	
Υπ. Οικονομικών	10,4%
Ευρωπαϊκή Επιτροπή	9,1%
Εισαγωγές (αγαθών & υπηρεσιών)	
Υπ. Οικονομικών	6,9%
Ευρωπαϊκή Επιτροπή	6,3%

Πηγές:

1) ΥΠΟΙΚ, Stability Programme 2021, Απρίλιος, 2021.

2) European Commission, European Economic Forecast, Μάιος 2021.

Ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών, αναμένεται να ενισχυθεί σημαντικά (7,0%), το 2021. Οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι πιο αισιόδοξες και ανεβάζουν τον πήχη στο 12,9%. Η απόκλιση αυτή στην πρόβλεψη για τη μεταβολή του ΑΣΠΚ μεταξύ Υπουργείου Οικονομικών και Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οφείλεται στη διαφορετική εκτίμηση για την επίδραση που θα έχουν τα κεφάλαια του ταμείου ανάκαμψης στις ιδιωτικές επενδύσεις. Το Υπουργείο εκτιμά ότι την διετία 2021-2022 θα πραγματοποιηθεί μια οπισθοβαρής θετική επίδραση, για αυτόν τον λόγο ανεβάζει τον πήχη για τον ρυθμό

αύξησης του ΑΣΠΚ το 2022 στο 30,3% και διατηρεί συγκρατημένη εκτίμηση για το 2021 (+7,0%). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιμερίζει σχετικά αναλογικά την αύξηση και στα δύο έτη (2021: +12,9%, 2022: +15,1%)

Ακόμη, το Υπουργείο Οικονομικών προβλέπει ότι οι εξαγωγές θα αυξηθούν περισσότερο σε σχέση με τις εισαγωγές (10,4% και 6,9% αντίστοιχα) για το 2021, μειώνοντας το έλλειμμα στο ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών. Το θετικό αυτό σενάριο στηρίζεται στην άρση των περιορισμών στις μετακινήσεις προσώπων και εμπορευμάτων, έτσι ώστε τουρισμός, ναυτιλία και μεταφορές να ενισχυθούν σε μεγαλύτερο βαθμό, με συνέπεια την αύξηση των εισπράξεων από εξαγωγές υπηρεσιών. Οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις εξαγωγές και εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών για το 2021 προσεγγίζουν πολύ αυτές του Υπουργείου Οικονομικών.

Πίνακας 8: Δείκτες της ελληνικής οικονομίας

	2021
Ποσοστό ανεργίας (ως % του εργατικού δυναμικού)	
Υπ. Οικονομικών ¹ (Απρίλιος 2021)	16,3%
Ευρωπαϊκή Επιτροπή ² (Μάιος 2021)	16,3%
ΔΝΤ ³ (Απρίλιος 2021)	16,6%
Ακαθ. χρέος της ΓΚ (% του ΑΕΠ)	
Υπ. Οικονομικών	204,8%
Ευρωπαϊκή Επιτροπή	208,8%
ΔΝΤ	210,1%
Αποπληθωριστής ΑΕΠ (ετ. % μεταβολή)	
Υπ. Οικονομικών	0,20%
Ευρωπαϊκή Επιτροπή	-0,30%
Εναρμονισμένος ΔΤΚ (ετ. % μεταβολή)	
Υπ. Οικονομικών	0,00%
Ευρωπαϊκή Επιτροπή	-0,20%
ΔΝΤ	0,20%

Πηγές:

1) ΥΠΟΙΚ, Stability Programme 2021, Απρίλιος, 2021.

2) European Commission, European Economic Forecast, Μάιος 2021 & AMECO.

3) IMF, World Economic Outlook: Managing Divergent Recoveries, Απρίλιος 2021.

Σύγκλιση προβλέψεων για το 2021 μεταξύ του Υπουργείου Οικονομικών και των διεθνών οργανισμών υπάρχει και για άλλους σημαντικούς δείκτες της ελληνικής οικονομίας. Συγκεκριμένα, οι εκτιμήσεις για την ανεργία το 2021 από το Υπουργείο Οικονομικών και την Επιτροπή ταυτίζονται απόλυτα, με το ποσοστό να προσδιορίζεται στο 16,3%. Οριακά μεγαλύτερο ποσοστό προβλέπει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (16,6%). Ως προς το ακαθάριστο χρέος της Γενικής Κυβέρνησης, το Υπουργείο Οικονομικών στις προβλέψεις για το 2021 του εκτιμά ότι αυτό θα φθάσει στο επίπεδο του 204,8% του ΑΕΠ, ενώ οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Διεθνούς Νομισματικού ταμείου είναι ελαφρώς πιο απαισιόδοξες

ανεβάζοντας το ύψος του στο 208,8% του ΑΕΠ και 210,1% του ΑΕΠ, αντίστοιχα⁹. Τέλος, αναφορικά με τον αποπληθωριστή του ΑΕΠ και τη μεταβολή του εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή, οι εκτιμήσεις των φορέων είναι πολύ κοντά μεταξύ τους, προβλέποντας πολύ μικρές μεταβολές γύρω από το μηδέν.

3.3. Μακροοικονομικές αβεβαιότητες για το 2021

Βασική πηγή αβεβαιότητας για το 2021 αποτελεί η πρόοδος των εμβολιασμών και το μέγεθος της αποκτώμενης ανοσίας του πληθυσμού, καθώς και η άρρηκτα με αυτά συνδεδεμένη πορεία της πανδημικής κρίσης στην χώρα. Καθυστερήσεις ή/και η εμφάνιση ενός τέταρτου πανδημικού κύματος θα αποτελέσουν σημαντικές αιτίες δυσμενέστερων των αναμενόμενων σεναρίων. Από την άλλη πλευρά, πιο γρήγορη προσαρμογή σε συνθήκες υγειονομικής κανονικότητας και απουσία τέταρτου πανδημικού κύματος θα ευνοούσε την πραγματοποίηση πιο αισιόδοξων σεναρίων.

Σημαντική πηγή κινδύνου αποτελεί η αποτελεσματικότητα και έγκαιρη λήψη των μέτρων οικονομικής πολιτικής στην αντιμετώπιση της πανδημίας και την ανάκαμψη της οικονομίας. Κρίσιμος παράγοντας θεωρείται η διάρκεια διατήρησης των μέτρων στήριξης της οικονομίας και διασφάλισης ευνοϊκών συνθηκών ρευστότητας στην οικονομία, ιδίως μέσω του ρόλου του τραπεζικού συστήματος. Η έγκαιρη και ομαλή απορρόφηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων στήριξης της εθνικής οικονομίας, όπως του Ταμείου Ανάκαμψης, αποτελεί βαρόμετρο για τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος, με αναμενόμενο θετικό πολλαπλασιαστικό αντίκτυπο για την οικονομία, αρχής γενομένης από το τρέχον οικονομικό έτος.

Το σενάριο του Υπουργείου Οικονομικών για αύξηση του ΑΕΠ κατά 3,6% το 2021 έχει στηριχθεί στη σημαντική ανάκαμψη των τουριστικών εισπράξεων. Ωστόσο ακόμα δεν είναι εμφανές σε τι ύψος θα κυμανθεί η ζήτηση από το εξωτερικό για το «ελληνικό τουριστικό προϊόν», φέτος. Η θετική πορεία του τουρισμού, υπόκειται στην αβεβαιότητα των διεθνών υγειονομικών εξελίξεων αφενός και, αφετέρου, υπάρχουν κάποια αρνητικά μηνύματα που αφορούν ειδικά στην Ελλάδα και είναι πιθανό να επηρεάσουν τις αφίξεις τουριστών. Τέτοια παραδείγματα είναι η μη συμπερίληψη της Ελλάδας στην «πράσινη λίστα» του Ηνωμένου Βασιλείου¹⁰ που περιλαμβάνει τουριστικούς προορισμούς ασφαλείς από επιδημιολογικής άποψης και η ταξιδιωτική οδηγία της κυβέρνησης των ΗΠΑ¹¹ η οποία συμπεριέλαβε την Ελλάδα στη λίστα των χωρών «επιπέδου 4», τις οποίες οι Αμερικανοί πολίτες συμβουλεύονται να αποφεύγουν, λόγω πανδημίας, στα ταξίδια τους. Μία ανάκαμψη των τουριστικών εισπράξεων μικρότερη του αναμενόμενου είναι επόμενο ότι θα συγκρατήσει την

⁹ Με δεδομένο ότι δεν υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις στις εκτιμήσεις των τριών φορέων για την μεταβολή του ΑΕΠ και το δημοσιονομικό έλλειμμα το 2021, η απόκλιση αυτή πιθανώς να σχετίζεται με την αξιοποίηση μέρους των ταμειακών αποθεμάτων ασφαλείας για τη χρηματοδότηση των δημοσιονομικών αναγκών από το Υπουργείο Οικονομικών, εντός του 2021. Μία τέτοια χρήση θα συγκρατούσε την αύξηση του δημοσίου χρέους.

¹⁰ <https://www.gov.uk/guidance/red-amber-and-green-list-rules-for-entering-england#amber-list>

¹¹ <https://travel.state.gov/content/travel/en/international-travel/International-Travel-Country-Information-Pages/Greece.html>

αύξηση του ΑΕΠ και ως εκ τούτου αποτελεί μία σημαντική αβεβαιότητα για την επίτευξη του στόχου που έχει τεθεί για τη μεγέθυνση το 2021.

Κρίσιμα επιμέρους στοιχεία για την ταχύτητα ανάκαμψης της οικονομίας κατά το τρέχον έτος αποτελούν επίσης: (α) ο βαθμός αξιοποίησης των αυξημένων καταθέσεων (β) η αντίδραση επιχειρήσεων και νοικοκυριών στη σταδιακή επαναφορά στις κανονικές συνθήκες και στην άρση των έκτακτων μέτρων στήριξης, η οποία ενδεχομένως να επιφέρει αυξημένα κύματα πιστωτικών γεγονότων και πτωχεύσεων και (γ) ο βαθμός θετικής ανταπόκρισης της αγοράς εργασίας και της απασχόλησης στη σταδιακή επαναλειτουργία της αγοράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ 2020 & 2021

1. Δημοσιονομικά αποτελέσματα 2020

- Σημαντική δημοσιονομική επιβάρυνση το 2020 οφειλόμενη στις αρνητικές οικονομικές συνέπειες της πανδημίας.
- Στο 9,7% του ΑΕΠ διαμορφώθηκε το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ) και στο 6,7% του ΑΕΠ το πρωτογενές έλλειμμα.
- Στο 7,5% του ΑΕΠ το πρωτογενές έλλειμμα της ΓΚ σύμφωνα με τους όρους Ενισχυμένης Εποπτείας.
- Αύξηση των δαπανών της ΓΚ, σε ταμειακή βάση, κατά 11,2 δισ. ευρώ (+14,9%) σε σχέση με το 2019, αποκλειστικά λόγω των μέτρων αντιμετώπισης των συνεπειών της πανδημίας.
- Σημαντική κάμψη των εσόδων της ΓΚ, σε ταμειακή βάση κατά 9,6 δισ. ευρώ (11,3%), εκ των οποίων τα 8,9 δισ. ευρώ. αφορούν σε μείωση των εισπράξεων φορολογικών εσόδων.
- Στις επιμέρους κατηγορίες φορολογικών εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού οι μεγαλύτερες απώλειες αφορούσαν:
 - Φ.Π.Α., 2,8 δισ. ευρώ
 - Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης, 698 εκατ. ευρώ
 - Φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων, 2,2 δισ. ευρώ
 - Φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων, 874 εκατ. ευρώ
- Ως προς την «κατεύθυνση» των δαπανών αντιμετώπισης της πανδημίας αυτές αφορούσαν:
 - Δαπάνες προς νοικοκυριά, 2.853 εκατ. ευρώ
 - Δαπάνες προς επιχειρήσεις, 5.726 εκατ. ευρώ
 - Δαπάνες ενίσχυσης ρευστότητας, 2.548 εκατ. ευρώ
 - Δαπάνες προς σύστημα υγείας, 843 εκατ. ευρώ
 - Λοιπές δαπάνες, 1.083 εκατ. ευρώ

1.1. Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ) 2020 - ταμειακά και σύμφωνα με το Σύστημα ευρωπαϊκών Λογαριασμών (ESA)

Τα δημοσιονομικά στοιχεία για την ταμειακή εκτέλεση του προϋπολογισμού σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης (Πίνακας 9) αποτυπώνουν με χαρακτηριστικό τρόπο τις επιπτώσεις στον προϋπολογισμό, τόσο της ύφεσης που προκάλεσε η επιδημική κρίση, όσο και των έκτακτων μέτρων στήριξης που υιοθετήθηκαν από την κυβέρνηση με στόχο τον κατά το δυνατόν περιορισμό των αρνητικών οικονομικών συνεπειών της πανδημίας. Αντίστοιχα μέτρα στήριξης της οικονομίας έχουν λάβει όλες οι χώρες μέλη της Ε.Ε., ενώ η δημοσιονομική επιτήρηση στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εξαμήνου αλλά και οι πιο εξειδικευμένοι δημοσιονομικοί στόχοι της χώρας που σχετίζονται με το ενισχυμένο πλαίσιο εποπτείας που ακολουθεί τη λήξη του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής, έχουν ανασταλεί.

Πίνακας 9: Έσοδα, δαπάνες, καθαρή απόκτηση χρημ/κών περιουσιακών στοιχείων και ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης, 2020, σε ταμειακή βάση.

	2019	2020	Δ%
A. Έσοδα	84.966	75.388	-11,3
Φόροι	49.917	41.013	-17,8
Ασφαλιστικές εισφορές	22.227	21.797	-1,9
Μεταβιβάσεις	7.428	8.969	20,7
Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	3.989	2.543	-36,2
Λοιπά Έσοδα	1.405	1.066	-24,1
B. Δαπάνες	74.522	85.682	14,9
Αμοιβές προσωπικού	17.441	18.108	3,8
Κοινωνικές παροχές	39.394	39.365	-0,1
Μεταβιβάσεις	4.495	11.575	157,5
Αγορά αγαθών και υπηρεσιών	6.898	6.904	0,1
Επιδοτήσεις	1.724	5.764	234,3
Τόκοι καταβληθέντες	4.560	3.977	-12,8
Λοιπές δαπάνες	9	8	-11,1
Γ. Καθαρή απόκτηση μη χρημ/κών περιουσιακών στοιχείων	5.542	6.234	12,5
Ισοζύγιο (πλεόνασμα (+) / έλλειμμα (-) (A-B-Γ))	4.902	-16.528	
Ισοζύγιο ως % του ΑΕΠ	2,7%	-10,0%	
Πρωτογενές Αποτέλεσμα (πλεόνασμα (+) / έλλειμμα (-) (A-B-Γ))	9.462	-12.551	
Πρωτογενές αποτέλεσμα ως % του ΑΕΠ	5,2%	-7,5%	
ΑΕΠ (Σε τρέχουσες τιμές)	183.413	165.830	-9,59

Πηγή: Δελτίο μηνιαίων στοιχείων Γενικής Κυβέρνησης, Δεκέμβριος 2020, δημοσιονομικά στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ 2017-2020 (1^η κοινοποίηση).

Το ταμειακό έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης ανήλθε στα 16,5 δισ. ευρώ ή 10% του ΑΕΠ, ενώ το πρωτογενές έλλειμμα ανήλθε στα 12,5 δισ. ευρώ ή 7,5% του ΑΕΠ. Η εξαιρετικά αρνητική αυτή επίδοση, ασυνήθιστη με βάση τις δημοσιονομικές επιδόσεις των τελευταίων ετών, αποδίδεται εξ ολοκλήρου στις οικονομικές συνέπειες της

πανδημίας τόσο στο σκέλος των εσόδων όσο και στο σκέλος των δαπανών. Πιο συγκεκριμένα, τα έσοδα της Γενικής Κυβέρνησης σε σχέση με το 2019 παρουσίασαν μια μείωση κατά περίπου 9,5 δισ. ευρώ, ενώ οι δαπάνες παρουσίασαν αύξηση κατά 11,1 δισ. ευρώ. Είναι εύλογο, ότι το μεγαλύτερο μέρος της μείωσης των εσόδων οφείλεται στην πτώση των φορολογικών εσόδων λόγω της μείωσης του ΑΕΠ που αναπόφευκτα επηρέασε εισοδήματα και κατανάλωση, ενώ παράλληλα δόθηκε η δυνατότητα αναστολής κάποιων φορολογικών υποχρεώσεων των πληττόμενων από την πανδημία επιχειρηματικών κλάδων και νοικοκυριών. Η κατηγορία των μεταβιβάσεων παρουσιάζει μια αύξηση κατά 1,5 δισ. ευρώ, περίπου, λόγω της εκμετάλλευσης πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία που κατευθύνθηκε στη στήριξη εργαζόμενων και επιχειρήσεων. Οι ασφαλιστικές εισφορές παρουσιάζονται σχεδόν αμετάβλητες λόγω κυρίως της κάλυψης των απωλειών από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

Σε σχέση με τις δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης παρατηρείται μια αναμενόμενη σταθερότητα στις κατηγορίες που αφορούν τη μισθολογική και ιδιαίτερα τη συνταξιοδοτική δαπάνη. Η πολύ μικρή αύξηση του μισθολογικού κόστους οφείλεται σε έκτακτες προσλήψεις σχετιζόμενες με την αντιμετώπιση της επιδημικής κρίσης και σε μισθολογικές ωριμάνσεις. Οι κατηγορίες δαπανών που σχετίζονται με τις μεταβιβάσεις και τις επιδοτήσεις παρουσιάζονται συνολικά αυξημένες σε σχέση με το 2019 κατά 7.080 εκατ. ευρώ (+157,5%) και 4.040 εκατ. ευρώ (+234,3%), αντίστοιχα. Αφορούν δε, όπως προαναφέρθηκε, δαπάνες αποκλειστικά για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας¹².

Μετά τις δημοσιονομικές προσαρμογές και σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ όπως περιλαμβάνονται στην πρώτη δημοσιονομική κοινοποίηση (Απρίλιος 2021), το αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης κατά ΕΣΑ παρουσίασε έλλειμμα 9,7% ως ποσοστό του ΑΕΠ και πρωτογενές έλλειμμα 6,7% ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Ένθετο Ι: Η μεθοδολογία για τη «δημοσιονομική λογιστική» και τα πρωτογενή πλεονάσματα.

Η συνήθης αποτύπωση της δημοσιονομικής διαχείρισης, ως προς την εκτέλεση του προϋπολογισμού έχει ταμειακά χαρακτηριστικά. Το Υπουργείο Οικονομικών δημοσιεύει κάθε μήνα το δελτίο εκτέλεσης του Κρατικού Προϋπολογισμού και της Γενικής Κυβέρνησης με βάση το οποίο διαπιστώνεται η δημοσιονομική πορεία που σχετίζεται τόσο με την εισροή εσόδων στα δημόσια ταμεία, μέσω κυρίως των πηγών άντλησης φορολογικών εσόδων, όσο και η εκροή για την πληρωμή δαπανών. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται η αντιπαραβολή των αποτελεσμάτων με τους τεθέντες εκ των προτέρων μηνιαίους στόχους εσόδων και δαπανών, ώστε να είναι δυνατή η έγκαιρη διαπίστωση μιας σημαντικής απόκλισης, η αναγνώριση της αιτίας αυτής και η λήψη, όπου είναι απαραίτητο, διορθωτικών μέτρων. Αυτή η ταμειακή δημοσιονομική λογική είναι εξαιρετικά χρήσιμη καθώς παρέχει μια άμεση εικόνα των δημοσιονομικών επιδόσεων. Διαφοροποιείται όμως σημαντικά από την τελική-οριστική αποτύπωση των δημοσιονομικών μεγεθών, η οποία πραγματοποιείται από

¹² Εκτενής ανάλυση θα πραγματοποιηθεί στην επόμενη ενότητα που αφορά στον ΚΠ 2020

την ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) βάσει του κανονισμού ESA για το Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών.

Η λογική του κανονισμού ESA προσεγγίζει το σύστημα της δεδουλευμένης βάσης, όπως νοείται στη λογιστική πρακτική. Για παράδειγμα, η καταβολή του φόρου ακίνητης περιουσίας (ΕΝΦΙΑ) πραγματοποιείται από τους υπόχρεους σε πέντε μηνιαίες δόσεις, η τελευταία εκ των οποίων, ταμειακά, πραγματοποιείται τον Ιανουάριο του επόμενου έτους, λογίζεται όμως κατά τρόπο δεδουλευμένο σαν να έχει εισπραχθεί μέσα στο έτος βεβαίωσης του συγκεκριμένου φόρου. Γενικά, η αρχή που ακολουθείται για την δημοσιονομική (κατά ESA) αποτύπωση είναι Έσοδα - Δαπάνες + Μεταβολή Ληξιπρόθεσμων Υποχρεώσεων. Η αύξηση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων επιβαρύνει το δημοσιονομικό αποτέλεσμα, ενώ η μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων βελτιώνει το δημοσιονομικό αποτέλεσμα έναντι του ταμειακού, καθώς η ταμειακή εκροή δεν αφορά υποχρεώσεις της τρέχουσας περιόδου.

Α. Συγκεκριμένα με τη μεθοδολογία της ταμειακής βάσης, τα έσοδα καταγράφονται τη χρονική στιγμή που πραγματοποιείται η είσπραξη και αντίστοιχα οι δαπάνες τη χρονική στιγμή που πραγματοποιείται η πληρωμή.

Β. Για τον υπολογισμό του αποτελέσματος της ΓΚ σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών (ESA), οι δαπάνες καταγράφονται τη χρονική στιγμή που γεννιέται η υποχρέωση πληρωμής και όχι όταν πραγματοποιείται η πληρωμή. Επομένως, παράγοντες, όπως το απόθεμα των απλήρωτων οφειλών της ΓΚ και των εκκρεμών επιστροφών φόρων, οι δεδουλευμένοι τόκοι, οι φυσικές παραλαβές των εξοπλιστικών προγραμμάτων του ΥΠΕΘΑ, παρόλο που δεν έχουν επίδραση στο ταμειακό αποτέλεσμα του ΚΠ και της ΓΚ, λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό του αποτελέσματος της ΓΚ σε εθνικολογιστική βάση (κατά ESA). Κατά συνέπεια, η μετάβαση από το ταμειακό αποτέλεσμα στο εθνικολογιστικό απαιτεί την πραγματοποίηση μιας σειράς εθνικολογιστικών προσαρμογών. Αντίστοιχα, γίνονται ορισμένες εθνικολογιστικές προσαρμογές στο σκέλος των εσόδων για τα έσοδα αποκρατικοποιήσεων, για τον ΕΝΦΙΑ, για τις προκαταβολές από την ΕΕ κ.ά. Επομένως, λόγω των προαναφερόμενων αναγκών εθνικολογιστικών προσαρμογών, το συνολικό και το πρωτογενές αποτέλεσμα της ΓΚ σε εθνικολογιστική βάση διαφέρει από το ταμειακό. Σε αυτό το πλαίσιο, η μεγάλη μείωση του αποθέματος των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της ΓΚ ή/και των εκκρεμών επιστροφών φόρων σε σχέση με το προηγούμενο έτος οδηγεί σε βελτίωση του πρωτογενούς αποτελέσματος της ΓΚ σε εθνικολογιστική βάση. Αντίθετα, η διαμόρφωση των δεδουλευμένων τόκων, παραδείγματος χάρι, σε υψηλότερο επίπεδο από τους ταμειακούς έχει ως αποτέλεσμα την επιδείνωση του αποτελέσματος της ΓΚ σε εθνικολογιστική βάση.

Γ. Για τον υπολογισμό του πρωτογενούς αποτελέσματος της ΓΚ σύμφωνα με τους όρους Ενισχυμένης Εποπτείας, γίνονται ορισμένες επιπλέον προσαρμογές τόσο στο σκέλος των εσόδων όσο και στο σκέλος των δαπανών. Ειδικότερα, στο πρωτογενές αποτέλεσμα της ΓΚ σύμφωνα με τους όρους Ενισχυμένης Εποπτείας δεν λαμβάνονται υπόψη τα έσοδα από ΑΝΦΑ και SMPs, η επίπτωση του προγράμματος στήριξης των

χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, το σύνολο σχεδόν των εσόδων αποκρατικοποιήσεων και οι μη αντικριζόμενες δαπάνες για μεταναστευτικές ροές.

Πίνακας 10: Δημοσιονομικά στοιχεία Γενικής Κυβέρνησης 2016-2020 σε ταμειακή και κατά ESA 2010 Βάση (εκατ.ευρώ)

	2016	2017	2018	2019	2020
Εσοδα Κατά ESA	87.337	86.787	88.555	89.480	84.515
Έσοδα Ταμειακά	80.116	79.729	80.403	85.043	75.388
Δαπάνες Κατά ESA	86.484	85.497	86.720	86.735	100.645
Δαπάνες Ταμειακά	80.545	79.051	79.508	80.153	91.916
Αποτέλεσμα ΓΚ κατά ESA	853	1.290	1.835	2.745	-16.130
ως ποσοστό του ΑΕΠ	0,5%	0,7%	0,99%	1,4%	-9,7%
Αποτέλεσμα ΓΚ Ταμειακά	-429	678	895	4.890	-16.528
ως ποσοστό του ΑΕΠ	-0,2%	0,4%	0,5%	2,6%	-9,9%
Τόκοι δεδουλευμένοι	5.612	5.566	6.078	5.505	4.945
Τόκοι πληρωθέντες	5.260	5.131	5.106	4.560	3.977
Πρωτογενές Αποτέλεσμα ΓΚ Ταμειακά	4.831	5.809	6.001	9.450	-12.551
ως ποσοστό του ΑΕΠ	2,7%	3,2%	3,3%	5,0%	-7,6%
Πρωτογενές Αποτέλεσμα ΓΚ κατά ESA	6.465	6.856	7.913	8.250	-11.185
ως ποσοστό του ΑΕΠ	3,9%	4,1%	4,8%	4,97%	-6,7%
Πρωτογενές Αποτέλεσμα σε όρους ενισχυμένης εποπτείας / ΣΧΔ	6.560	7.442	7.684	6.613	-12.494
ως ποσοστό του ΑΕΠ	3,7%	4,1%	4,2%	3,6%	-7,5%

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, επεξεργασία στοιχείων δελτίων μηνιαίας εκτέλεσης προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης 2016-2020

Αξίζει τέλος να αναφερθεί ότι η ΕΛΣΤΑΤ προχωρά σε κάποιες δημοσιονομικές εγγραφές που δεν έχουν επίπτωση πάνω στο τελικό αποτέλεσμα, αλλά επηρεάζουν τόσο τα έσοδα όσο και τις δαπάνες. Για παράδειγμα, υπάρχει μια εμφανέστατη διαφορά μεταξύ εσόδων κατά ESA και εσόδων ταμειακών (περίπου 9 δισ. ευρώ για το 2020) (Πίνακας 10). Αυτό συμβαίνει διότι προστίθενται κάποια τεκμαρτά έσοδα (π.χ. των ασφαλιστικών ταμείων) κατά τρόπο τεκμαρτό και αντιλογίζονται φυσικά με μια αντίστοιχη αύξηση των δαπανών.

Πίνακας 11: Πρωτογενή ελλείμματα 2020

Δημοσιονομικό αποτέλεσμα	Σε εκατ. ευρώ	% του ΑΕΠ
Πρωτογενές αποτέλεσμα ΓΚ σε ταμειακή βάση ^Α	-12.551	-7,6%
Πρωτογενές αποτέλεσμα ΓΚ σε εθνολογιστική βάση (κατά ESA 2010) ^Β	-11.185	-6,7%
Πρωτογενές αποτέλεσμα ΓΚ σύμφωνα με τους όρους Ενισχυμένης Εποπτείας ^Γ	-12.494	-7,5%

Πηγή: ΥΠΟΙΚ και ΕΛΣΤΑΤ.

Η δημοσιονομική επίδοση της Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ) το 2020 κατά ESA υπήρξε η χειρότερη τα τελευταία έτη (Πίνακας 11) καθώς σημειώθηκε έλλειμμα 16,1 δισ. ευρώ

λόγω των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας. Το δε πρωτογενές αποτέλεσμα ανήλθε στο -6,7% του ΑΕΠ, ενώ με βάση τον ορισμό που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο της ενισχυμένης εποπτείας (βλέπε εδάφιο Γ. πιο κάτω), το πρωτογενές αποτέλεσμα διαμορφώθηκε σε -7,5% του ΑΕΠ.

1.2. Ταμειακά Αποτελέσματα Κρατικού Προϋπολογισμού (ΚΠ) και λοιπών υποτομέων της ΓΚ για το 2020

1.2.1. Κρατικός Προϋπολογισμός 2020

Το ταμειακό έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού για το 2020 ανήλθε στο πρωτοφανές για τα τελευταία χρόνια ύψος των 22,8 δισ. ευρώ, ενώ χωρίς να ληφθούν υπόψη οι δαπάνες για τους τόκους, το πρωτογενές έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού ξεπέρασε τα 18 δισ. ευρώ ή 10,9% του ΑΕΠ.

Πίνακας 12: Εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού 2019-2020 (εκατ. Ευρώ)

σε εκατ. € (τροποποιημένη ταμειακή βάση)	2019 Πραγμ.	2020 Πραγμ.	Εκτιμήσεις Προϋπολογισμού 2020	Απόκλιση από στόχο (έσοδα)/Ποσοστό εκτέλεσης (δαπάνες)	Πραγ. 2020/2019
1. Καθαρά Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού	55.097	47.364	54.710	-7.346	-7.733
I. Φόροι	51.415	43.198	52.165	-8.967	-8.217
II. Κοινωνικές εισφορές	55	54	55	-1	-1
III. Μεταβιβάσεις	4.407	6.537	4.592	1.945	2.130
IV. Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	1.728	507	687	-180	-1.221
V. Λοιπά τρέχοντα έσοδα (συμπ/νων πωλήσεων παγίων και τιμαλφών)	2537	2731	1806	925	194
Β. Επιστροφές φόρων	5.044	5.672	4.926	746	628
2. Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού	55.265	70.169	56.037	125%	14.904
I. Παροχές σε εργαζομένους	13.247	13.335	13.403	99%	88
II. Κοινωνικές Παροχές	653	137	134	102%	-516
III. Μεταβιβάσεις	28.205	38.751	27.824	139%	10.546
IV. Λοιπές δαπάνες	2.293	2.525	3.426	74%	232
V. Τόκοι (σε ακαθάριστη βάση)	5.225	4.774	4.500	106%	-451
VI. Δαπάνες Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	5642	10.647	6.750	158%	5.005
3. Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού (1-2)	-168	-22.805			
Πρωτογενές αποτέλεσμα ΚΠ	5.057	-18.031			
Έσοδα από το ΠΔΕ	2857	5.542	4.100		

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών - Δελτίο Εκτέλεσης Προϋπολογισμού, επεξεργασία ΕΔΣ

Τα καθαρά έσοδα¹³ του ΚΠ για το 2020 διαμορφώθηκαν σε 47,3 δισ. ευρώ περίπου, μειωμένα κατά 7,7 δισ. ευρώ σε σχέση με το 2020. Πιο συγκεκριμένα, η υστέρηση σε σχέση με πέρυσι προήλθε κυρίως λόγω: α) των μειωμένων εισπράξεων φορολογικών εσόδων (-8.217 εκατ. ευρώ), β) της μείωσης των πωλήσεων αγαθών και υπηρεσιών (-1.221 εκατ. ευρώ) και γ) των αυξημένων επιστροφών φόρων (+628 εκατ. ευρώ). Αύξηση σε σχέση με πέρυσι παρουσίασαν οι μεταβιβάσεις (1.130 εκατ. ευρώ) και τα λοιπά τρέχοντα έσοδα (+194 εκατ. ευρώ), η οποία οφείλεται στα αυξημένα έσοδα από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ).

Όλες σχεδόν, οι κατηγορίες φορολογικών εσόδων κατέγραψαν πτώση εισπράξεων τόσο σε σχέση με πέρυσι όσο και σε σχέση με τον στόχο, με βασική πηγή απώλειας τους έμμεσους φόρους, τους φόρους εισοδήματος και τους τακτικούς φόρους ακίνητης περιουσίας (Πίνακας 13). Ειδικότερα, σε σχέση με πέρυσι, οι εισπράξεις ΦΠΑ κατέγραψαν σημαντική πτώση κατά, περίπου, 2,8 δισ. ευρώ (-15,6%), οι εισπράξεις ειδικών φόρων κατανάλωσης (ΕΦΚ) μειώθηκαν κατά 698 εκατ. ευρώ (-9,8%), οι φόροι εισοδήματος μειώθηκαν κατά 3,1 δισ. ευρώ, οι φόροι περιουσίας κατά 234 εκ. ευρώ και οι λοιποί φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών περιορίστηκαν κατά 587 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 13: Φορολογικά Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού 2019- 2020 (εκατ. ευρώ)

	Πραγματοποιήσεις		Εκτιμήσεις Π/Υ 2020	% Μεταβολής	
	2019	2020		2019- 2020	2020- Εκτιμήσεις
Φορολογικά Έσοδα (Α+Β+Γ+Δ+Ε+ΣΤ+Ζ)	51.415	43.198	52.165	-15,9%	-17,2%
Α. Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών	28.014	23.945	28.557	-14,5%	-16,1%
<i>εκ των οποίων : ΦΠΑ</i>	17.792	15.008	18.276	-15,6%	-17,8%
<i>εκ των οποίων : Ειδικοί Φόροι Κατανάλωσης</i>	7.125	6.427	7.214	-9,8%	-10,9%
Β. Φόροι και δασμοί επί εισαγωγών	298	245	322	-17,8%	-23,9%
Γ. Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας	2.786	2.552	2.829	-8,4%	-9,8%
Δ. Λοιποί φόροι επί παραγωγής	991	1.069	1.130	7,9%	-5,4%
Ε. Φόρος εισοδήματος	16.716	13.589	16.663	-18,7%	-18,5%
<i>εκ των οποίων : Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων</i>	11.029	10.155	11.415	-7,9%	-11,1%
<i>εκ των οποίων : Φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων</i>	4.512	2.361	4.017	-47,7%	-41,2%
ΣΤ. Φόροι κεφαλαίου	245	180	273	-26,5%	-34,1%
Ζ. Λοιποί τρέχοντες φόροι	2.365	1.618	2.391	-31,6%	-32,3%

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Δεκεμβρίου 2020 (τροποποιημένη ταμειακή βάση) - Επεξεργασία ΕΔΣ

Όπως προαναφέρθηκε, η σημαντική κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας λόγω πανδημίας αποτελεί τον πρωταρχικό λόγο της σημαντικής υστέρησης των φορολογικών εσόδων. Πρόσθετους λόγους υστέρησης των εσόδων αποτελούν η μείωση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων τα οποία επλήγησαν από την πανδημία, η αναστολή πληρωμών ΦΠΑ αλλά και ασφαλιστικών εισφορών από επιχειρήσεις, αυτοαπασχολούμενους και ελεύθερους επαγγελματίες, η αναστολή πληρωμής δόσεων ρυθμισμένων φορολογικών και ασφαλιστικών

¹³ Συμπεριλαμβανομένων των επιστροφών φόρων.

οφειλών, η έκπτωση φόρου ιδιοκτητών ακινήτων για τη μη είσπραξη ενοικίων αλλά και τη μη απόδοση εκ μέρους των εργοδοτών ασφαλιστικών εισφορών που αφορούν υπαλλήλους των οποίων η σύμβαση τέθηκε σε αναστολή (καλύφθηκε από τον Κρατικό Προϋπολογισμό).

Οι συνολικές δαπάνες του ΚΠ αυξήθηκαν κατά 14,9 δισ. ευρώ σε σχέση με το προηγούμενο έτος, με την αύξηση να αφορά, τόσο τις δαπάνες του τακτικού προϋπολογισμού, όσο και του ΠΔΕ. Όπως προαναφέρθηκε, η σημαντική αυτή απόκλιση σε συνδυασμό και με τη μείωση στα έσοδα, οφείλεται αποκλειστικά στις έκτακτες δαπάνες για την αντιμετώπιση της πανδημίας.

Πίνακας 14: Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού περιόδου Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2020 (εκατ. ευρώ)

	Πραγματοποιήσεις		% Μεταβολής	Εκτιμήσεις Π/Υ 2020
	2019	2020	2019-2020	
Συνολικές Δαπάνες ΚΠ (I+II)	55.265	70.169	21,24%	56.034
Πρωτογενείς δαπάνες	50.041	65.395	23,48%	51.534
I Δαπάνες ΤΠ	49.624	59.523	16,63%	49.284
Παροχές σε εργαζόμενους	13.247	13.335	0,66%	13.403
εκ των οποίων: Μικτές αποδοχές	11.506	11.294	-1,84%	11.293
εκ των οποίων: Εργοδοτικές Εισφορές	1.741	2.041	17,23%	2.110
Κοινωνικές Παροχές	653	137	-79,02%	134
Μεταβιβάσεις	28.205	38.751	37,39%	27.824
εκ των οποίων: Εγχώριες Μεταβιβάσεις (Νοσοκομεία, ΟΤΑ, ΟΚΑ, ΝΠ)	24.925	32.872	31,88%	24.525
εκ των οποίων Μεταβιβάσεις προς το εξωτερικό	2.077	2.162	4,09%	2.187
εκ των οποίων: Επιχορηγήσεις Επενδύσεων	197	216	9,64%	190
εκ των οποίων: Λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	528	498	-5,68%	228
εκ των οποίων: καταπτώσεις εγγυήσεων	379	636	67,81%	689
εκ των οποίων: λοιπές μεταβιβάσεις	99	2367	2290,91%	83
Επιδότησεις	224	248	10,71%	89
Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών	1.458	1.618	10,97%	1.145
Αποκτήσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων και τιμαλφών	562	631	12,28%	623
εκ των οποίων: εξοπλιστικά προγράμματα	518	515	-0,58%	530
Λοιπές δαπάνες	50	29	-42,00%	71
Πιστώσεις υπό κατανομή (πλην ΠΔΕ)	0	0	0,00%	1495
Τόκοι	5.225	4.774	-8,63%	4.500
II. Δαπάνες ΠΔΕ	5.642	10.647	-9,5	6.750

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Δεκεμβρίου 2020 (τροποποιημένη ταμειακή βάση) - Επεξεργασία ΕΔΣ

Η κατηγορία δαπανών, που αφορά παροχές σε εργαζόμενους δεν παρουσιάζει καμία σχεδόν μεταβολή. Μείωση παρατηρείται στην κατηγορία “κοινωνικές παροχές” λόγω του ότι δεν αποδόθηκε φέτος “κοινωνικό μέρισμα” αλλά και διότι το επίδομα θέρμανσης για το 2020 ταμειακά αποδόθηκε τον Δεκέμβρη του 2019 ενώ για το 2021 τον Ιανουάριο¹⁴.

Η κατηγορία “Μεταβιβάσεις” παρουσιάζει μια αύξηση κατά 37,4% σε σχέση με πέρυσι (10,5 δισ. ευρώ), καθόσον στην κατηγορία αυτή ενσωματώνεται μεγάλο μέρος των έκτακτων δαπανών που έχουν πραγματοποιηθεί για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Αυτές οι δαπάνες περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων δαπάνες για την καταβολή αποζημίωσης ειδικού σκοπού (μισθωτών και επιστημόνων), την ενίσχυση επιχειρήσεων με τη μορφή επιστρεπτέας προκαταβολής, την έκτακτη επιχορήγηση προς τον ΕΦΚΑ για την κάλυψη υστέρησης εσόδων από τις μειωμένες ασφαλιστικές εισφορές λόγω της πανδημίας και την έκτακτη επιχορήγηση προς τον ΕΟΠΥΥ επίσης για την κάλυψη υστέρησης εσόδων από μειωμένες ασφαλιστικές εισφορές.

Ως προς τις εγγυήσεις, παρουσιάζεται μια ευμεγέθης κατάπτωση ύψους 636 εκατ. ευρώ που όμως βρίσκεται εντός των προβλέψεων του προϋπολογισμού και αφορά στο μεγαλύτερο μέρος (580 εκατ. ευρώ) κατάπτωση δανείου του ΟΣΕ.

Τέλος, στο ΠΔΕ παρατηρείται μια μεγάλη αύξηση σε σχέση με την περσινή περίοδο κατά 5 δισ. ευρώ περίπου, η οποία στο μεγαλύτερο μέρος οφείλεται σε δαπάνες που σχετίζονται με την πανδημία. Περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την ενίσχυση με τη μορφή επιστρεπτέας προκαταβολής σε επιχειρήσεις που επλήγησαν οικονομικά, τη δαπάνη για τη σύσταση ταμείου εγγυοδοσίας επιχειρήσεων λόγω της πανδημίας, τη δαπάνη για έργα του Ταμείου Επιχειρηματικότητας (ΤΕΠΙΧ), την ενίσχυση επιχειρήσεων και αυτοαπασχολούμενων και την επιδότηση τόκων δανείων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Αξίζει να αναφερθεί ότι η χρηματοδότηση εργαλείων παροχής ρευστότητας έχει περιέλθει εξ’ολοκλήρου στο ΠΔΕ, ενώ οι λοιπές δαπάνες (όπως π.χ. η επιστρεπτέα προκαταβολή) έχουν επιμεριστεί μεταξύ του ΠΔΕ και της γενικής κατηγορίας των “Μεταβιβάσεων”¹⁵.

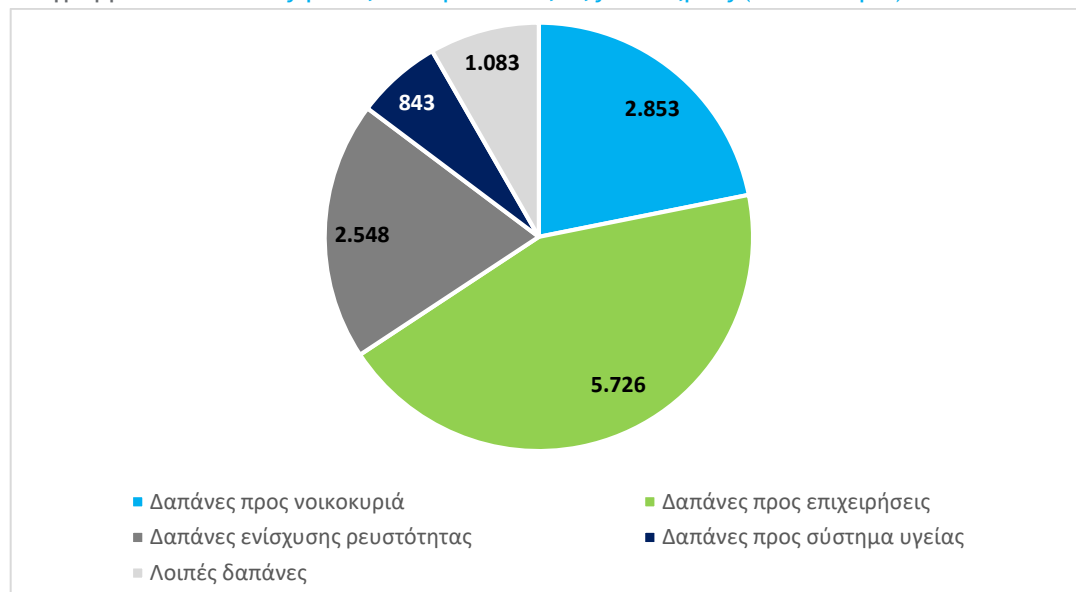
Ως προς την κατεύθυνση των δαπανών (Διάγραμμα 26) το μεγαλύτερο μέρος τους, κατευθύνθηκε προς τις επιχειρήσεις (5.726 εκατ. ευρώ) μέσω κυρίως των τεσσάρων προγραμμάτων της επιστρεπτέας προκαταβολής, το οποίο συνεχίζεται και το 2021 (έχουν υλοποιηθεί άλλοι τρεις κύκλοι). Σημαντική επίσης υπήρξε και η ενίσχυση των νοικοκυριών (2.853 εκατ. ευρώ), κυρίως μέσω των καταβολών χρηματικών ενισχύσεων μηνιαίου ύψους 534 ευρώ λόγω αναστολής εργασιακής σχέσης, ενώ οι δαπάνες παροχής ρευστότητας, μέσω του ταμείου εγγυοδοσίας της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας και της ενίσχυσης του Ταμείου Επιχειρηματικότητας, προσέγγισαν τα 2.548 εκατ. ευρώ. Τέλος, 843 εκατ. ευρώ κατευθύνθηκαν προς το

¹⁴ Αυτή η κατηγορία ενώ στο παρελθόν συμπεριελάμβανε κοινωνικά επιδόματα του Οργανισμού Προνομιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ), πλέον θα καταγράφονται ως αποδιδόμενα από τον ίδιο τον φορέα και συνεπώς περιλαμβάνονται στη κατηγορία των εγχώριων μεταβιβάσεων.

¹⁵ Θα πρέπει να σημειωθεί ωστόσο, ότι η ένταξη ενός τόσο μεγάλου ποσού στο ΠΔΕ το οποίο δεν σχετίζεται με δημόσιες επενδύσεις είναι πιθανό να δημιουργεί δημοσιονομική ασάφεια, ενώ παράλληλα θα δυσχεραίνει την οποιαδήποτε μελέτη της ιστορικής εξέλιξης του ύψους του ΠΔΕ.

Εθνικό Σύστημα Υγείας για την ενίσχυση των υποδομών του, την αγορά αναλωσίμων αλλά και την πρόσληψη έκτακτου υγειονομικού προσωπικού.

Διάγραμμα 26: Δαπάνες για την αντιμετώπιση της πανδημίας (σε εκ. ευρώ)

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Βάση δεδομένων ΕΔΣ

1.2.2. Υποτομείς ΓΚ 2020

Ο υποτομέας της Κεντρικής Κυβέρνησης πλην Κρατικού Προϋπολογισμού, (Νομικά Πρόσωπα, επαναταξινομημένες ΔΕΚΟ και Νοσοκομεία), εμφάνισε πλεόνασμα το 2020 ύψους 5.375 εκατ. ευρώ, αυξημένο σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα περίπου κατά 2,3 δισ. ευρώ. Η βελτίωση αυτή οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εσόδων (+3,1 δισ. ευρώ), καθώς οι δαπάνες παρουσίασαν μικρή αύξηση (+ 0,8 δισ. ευρώ). Η αύξηση των εσόδων προέρχεται από τις μεταβιβάσεις από τον Κρατικό Προϋπολογισμό (κυρίως προς τα Νομικά Πρόσωπα), οι οποίες αυξήθηκαν κατά 3,3 δισ. ευρώ, καθώς τα έσοδα από φόρους παρέμειναν σχεδόν σταθερά. Το ισοζύγιο της Κεντρικής Κυβέρνησης πλην του ΚΠ το 2020 παρέμεινε πλεονασματικό, λόγω των εισπραχθεισών μεταβιβάσεων από τον ΚΠ.

Ο υποτομέας των ΟΤΑ για το 2020 σε ταμειακή βάση παρουσίασε ένα μικρό πλεόνασμα 44 εκ. ευρώ το οποίο είναι πολύ κοντά σε αυτό του 2019 (32 εκ. ευρώ). Σύμφωνα με την εκ του νόμου απαίτηση για κατάρτιση εκ μέρους των ΟΤΑ ισοσκελισμένων προϋπολογισμών και δεδομένου ότι τα προγράμματα οριζόντιας αποπληρωμής ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των ΟΤΑ από τον Κρατικό Προϋπολογισμό έχουν τερματιστεί, η ενοποιημένη δημοσιονομική τους θέση αναμένεται να είναι εφεξής ισοσκελισμένη. Λόγω της πανδημίας οι ΟΤΑ παρουσιάζουν μειωμένα ίδια έσοδα κατά 200 εκατ. ευρώ και αυξημένες δαπάνες κατά 280 εκατ. ευρώ. Έλαβαν όμως έκτακτη επιχορήγηση από τον κρατικό προϋπολογισμό αντισταθμίζοντας κατά τον τρόπο αυτό τη δημοσιονομική επίπτωση τόσο των μέτρων στήριξης όσο και των μειωμένων εσόδων.

Πίνακας 15: Ταμειακά αποτελέσματα 2019-2020 υποτομέων ΓΚ (σε εκατ. ευρώ)

	2019	2020	% Δ 2019-2020
Νομικά Πρόσωπα, ΔΕΚΟ και Νοσοκομεία			
I. Σύνολο Εσόδων	14.565	17.705	21,6%
Εκ των οποίων: Φόροι	1.827	1.807	-1,1%
Εκ των οποίων: μεταβιβάσεις από τον ΚΠ	7.969	11.307	41,9%
Μεταβιβάσεις ως % του ΑΕΠ	4,3%	6,8%	2,5%
Έσοδα από μεταβιβάσεις ως % των συνολικών εσόδων	54,7%	63,9%	9,1%
II. Δαπάνες	11.528	12.330	7,0%
Αποτέλεσμα (I-II)	3.037	5.375	77,0%
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)			
I. Σύνολο Εσόδων	6.224	6.794	9,2%
Εκ των οποίων: μεταβιβάσεις από τον ΚΠ	3.412	4.185	22,7%
Μεταβιβάσεις ως % του ΑΕΠ	1,9%	2,5%	0,7%
Έσοδα από μεταβιβάσεις ως % των συνολικών εσόδων	54,8%	61,6%	6,8%
II. Δαπάνες	6.192	6.750	9,0%
Αποτέλεσμα (I-II)	32	44	37,5%
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ)			
I. Σύνολο Εσόδων	42.512	43.401	2,1%
Εκ των οποίων: Ασφαλιστικές εισφορές	22.173	21.742	-1,9%
Εκ των οποίων: μεταβιβάσεις από τον ΚΠ	19.600	20.925	6,8%
Μεταβιβάσεις ως % του ΑΕΠ	10,7%	12,6%	1,9%
Έσοδα από μεταβιβάσεις ως % των συνολικών εσόδων	46,1%	48,2%	2,1%
II. Δαπάνες	41.038	42.558	3,7%
Εκ των οποίων: Συντάξεις	29.601	29.210	-1,3%
Συντάξεις ως % του ΑΕΠ	16,1%	17,6%	1,5%
Αποτέλεσμα (I-II)	1.474	843	-42,8%
ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές	183.413	165.830	

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών – Δελτίο μηνιαίων στοιχείων Γενικής Κυβέρνησης Δεκεμβρίου 2020

Ο υποτομέας των ΟΚΑ περιλαμβάνει τα ασφαλιστικά ταμεία (ΕΦΚΑ), τον ΟΑΕΔ, τον ΕΟΠΥΥ, τον ΟΠΕΚΑ και το ΝΑΤ. Κατά το 2020 εμφάνισε ταμειακό πλεόνασμα ύψους 843 εκατ. ευρώ, μειωμένο σε σχέση με το προηγούμενο έτος κατά 631 εκατ. ευρώ. Η μείωση αυτή οφείλεται στην αύξηση των δαπανών λόγω της καταβολής των αναδρομικών των συντάξεων τον Οκτώβριο του 2020¹⁶ και των αυξημένων παροχών ασθενείας και λοιπών κοινωνικών παροχών, η οποία μερικώς μόνο αντισταθμίστηκε από τις αυξημένες μεταβιβάσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό. Όσον αφορά στις συντάξεις, η σχετική δαπάνη ανήλθε σε 29,2 δις. ευρώ και διατηρείται σε υψηλά επίπεδα ως ποσοστό του ΑΕΠ (17,6%). Παράλληλα, οι συντάξεις υπερβαίνουν σημαντικά τις ασφαλιστικές εισφορές, δημιουργώντας έτσι χρηματοδοτικό κενό το οποίο καλύπτεται με μεταβιβάσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό.

¹⁶ Ν.4714/2020 (άρθρο 114) και Ν.4734/2020 (άρθρο 33). Τα σχετικά ποσά συμπεριλαμβάνονται στην κατηγορία των μεταβιβάσεων.

Όπως ήταν αναμενόμενο, το 2020 το ποσοστό των μεταβιβάσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκε σε όλους τους υποτομείς της ΓΚ, λόγω της σημαντικής αύξησης του ύψους των μεταβιβάσεων εξαιτίας της πανδημίας, αλλά και λόγω της μεγάλης πτώσης του ΑΕΠ το 2020. Η αύξηση κυμάνθηκε από 0,7 έως 2,5 ποσοστιαίες μονάδες στους επιμέρους υποτομείς (2,5 για την Κεντρική Κυβέρνηση -πλην ΚΠ -, 0,7 για τους ΟΤΑ και 1,9 για τους ΟΚΑ) υποτομείς. Ιδιαίτερα αυξημένα ήταν επίσης τα έσοδα από μεταβιβάσεις ως ποσοστό των συνολικών εσόδων το 2020 της ΚΚ (πλην ΚΠ) και των ΟΤΑ, κατά 9,1 και 6,8 ποσοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα.

2. Δημοσιονομικές εξελίξεις 2021

- Σημαντικά αυξημένο (κατά 3,9 δισ. ευρώ) το ταμειακό έλλειμμα του ΚΠ το Α' τρίμηνο του 2021 σε σχέση με το αντίστοιχο περσινό εξαιτίας των υψηλών δαπανών για την αντιμετώπιση της πανδημίας (+4,3 δισ. ευρώ).
- Αυξημένα καταγράφονται τα έσοδα του ΚΠ την ίδια περίοδο λόγω:
 - Ταμειακής εισροής φορολογικών εσόδων (Φόροι Εισοδήματος, ΕΝΦΙΑ, Φόροι οχημάτων) μέρος των οποίων εισπράχθηκε αρχές του 2021, αντί τέλους του 2020, λόγω μετάθεσης πληρωμών
 - Έκτακτου εσόδου ύψους, περίπου, 195 εκατ. ευρώ που εισπράχθηκε από τις εταιρίες κινητής τηλεφωνίας για τις άδειες πέμπτης γενιάς (5G).
- Αυξημένο κατά 5 δισ. ευρώ το ταμειακό έλλειμμα της ίδιας περιόδου σε επίπεδο ΓΚ αποκλειστικά λόγω αύξησης των δαπανών:
 - Για μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας (+3,7 δισ. ευρώ)
 - Για πληρωμές εξοπλιστικών προγραμμάτων (+800 εκατ. ευρώ, περίπου)
- Αναμένεται βελτίωση του ταμειακού αποτελέσματος της ΓΚ τους επόμενους μήνες, διότι:
 - δεν θα επαναληφθούν φέτος πολλές από τις έκτακτες δαπάνες της αντίστοιχης περσινής περιόδου και
 - αναμένεται αύξηση των εισπράξεων από φορολογικά έσοδα και ασφαλιστικές εισφορές μετά τη μεγάλη μείωσή τους κατά το περσινό εννεάμηνο Απριλίου - Δεκεμβρίου.

2.1. Εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού Α' τριμήνου 2021

Ο κρατικός προϋπολογισμός (Πίνακας 16) κατέγραψε έλλειμμα το Α' τρίμηνο του έτους 2021, ύψους 5.714 εκατ. ευρώ, αυξημένο κατά 3.891 εκατ. ευρώ, σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του προηγούμενου έτους. Ωστόσο, το έλλειμμα του Α' τριμήνου του 2021 παρουσιάζεται μειωμένο κατά 891 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον στόχο για το διάστημα αυτό, όπως αυτός είχε τεθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού του 2021.

Το πρωτογενές αποτέλεσμα διαμορφώθηκε σε έλλειμμα ύψους 3.413 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου για πρωτογενές έλλειμμα 4.365 εκατ. ευρώ και έναντι πρωτογενούς πλεονάσματος 494 εκατ. ευρώ για την ίδια περίοδο το 2020. Η καλύτερη επίδοση σε σχέση με τον στόχο οφείλεται αποκλειστικά στο ότι δεν εκτελέστηκε μεγάλο μέρος πρωτογενών δαπανών (Υπό εκτέλεση κατά 3.062 εκατ. ευρώ), το α' τρίμηνο, οι οποίες ωστόσο αναμένεται να εκτελεστούν τους επόμενους μήνες.

Πίνακας 16: Εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού Ιανουάριος-Μάρτιος 2021 (εκατ. ευρώ)

	Πραγματοποιήσεις		Εκτιμήσεις*	Διαφορά	
	2020	2021	Π/Υ 2021	2021-2020	2021-Εκτιμήσεις
1. Καθαρά Έσοδα Κρατικού Προϋπ/σμού (α-β)	11.103	11.509	12.167	406	-658
α. Συνολικά έσοδα	12.162	12.647	13.214	485	-567
β. Επιστροφές φόρων	1.058	983	1.047	-75	-64
2. Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού	12.926	17.222	18.771	4.296	-1.549
α. Πρωτογενείς Δαπάνες ⁽¹⁾	9.800	12.574	15.636	2.774	-3.062
β. Τόκοι	2.317	2.456	2.240	139	216
γ. Δαπάνες ΠΔΕ	809	2.192	895	1.383	1.297
3. Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού⁽²⁾	-1.823	-5.714	-6.604	-3.891	-890
ως % του ΑΕΠ	-1,1%	-3,3%	-3,8%		
4. Πρωτογενές Αποτέλεσμα ⁽³⁾	494	-3.413	-4.365	-3.907	952
ως % του ΑΕΠ	0,3%	-2,0%	-2,5%		
ΑΕΠ (τρέχουσες τιμές)**	165.830	172.089**	171.934***		

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Ιανουάριος- Μάρτιος 2021 (τροποποιημένη ταμειακή βάση)

*Στόχοι του Προϋπολογισμού 2021, προσαρμοσμένοι στα συνολικά μεγέθη όπως αποτυπώνονται στις εκτιμήσεις της εισηγητικής έκθεσης του Προϋπολογισμού 2021 και στο τριμηνιαίο δελτίο Ιανουάριος-Μάρτιος 2021.

** Για το ΑΕΠ 2021 υιοθετήθηκε η πρόβλεψη του Προγράμματος Σταθερότητας (Απρίλιος 2021), του Υπουργείου Οικονομικών, για αύξηση του ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές κατά 3,8% σε σχέση με το 2020.

***Για το ΑΕΠ 2021 υιοθετήθηκε η εκτίμηση της Εισηγητικής Έκθεσης Προϋπολογισμού 2021

(1) Πρωτογενείς δαπάνες: Το σύνολο των δαπανών εκτός των τόκων και δαπανών ΠΔΕ

(2) Ισοζύγιο Κρατικού Π/Υ: Καθαρά έσοδα - δαπάνες

(3) Πρωτογενές αποτέλεσμα: Ισοζύγιο Κ.Π. + τόκοι - επιστροφές δαπανών για τόκους

Τα καθαρά έσοδα¹⁷ του ΚΠ το Α' τρίμηνο του 2021 διαμορφώθηκαν σε 11,5 δισ. ευρώ περίπου (Πίνακας 17), αυξημένα κατά 406 εκατ. ευρώ σε σχέση με πέρυσι, αλλά λιγότερα κατά 658 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον στόχο.

Σε σχέση με πέρυσι, η αύξηση προήλθε κυρίως από αύξηση των φορολογικών εσόδων κατά 90 εκατ. ευρώ, των εσόδων από πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών κατά 27 εκατ. ευρώ και των λοιπών τρεχόντων εσόδων κατά 246 εκατ. ευρώ (τα τελευταία αφορούν κυρίως εισπράξεις από τις εταιρίες κινητής τηλεφωνίας για τις άδειες πέμπτης γενιάς).

Πίνακας 17: Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού Ιανουάριος-Μάρτιος 2021 (εκατ. ευρώ)

	Πραγματοποιήσεις		Εκτιμήσεις Π/Υ 2021	Διαφορά		% μεταβολή	
	2020	2021		2021- 2020	2021- Εκτιμήσ.	2021- 2020	2021- Εκτιμήσ.
Καθαρά Έσοδα ΚΠ (I+II+III+IV+V+IV-Β)	11.103	11.509	12.167	406	-658	4%	-5%
I. Φόροι	10.419	10.509	10.868	90	-359	1%	-3%
II. Κοινωνικές εισφορές	14	14	14	0	0	0%	0%
III. Μεταβιβάσεις	1.181	1.148	1.538	-33	-390	-3%	-25%
IV. Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	115	142	131	27	11	23%	8%
V. Λοιπά τρέχοντα έσοδα	431	677	360	246	316	57%	88%
VI. Πωλήσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων και τιμαλφών	2	2	303	0	-301	0%	-99%
Β. Επιστροφές φόρων	1.058	983	1.047	-75	-64	-7%	-6%

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Απρίλιος 2021 (τροποποιημένη ταμειακή βάση)

* Στόχοι του Προϋπολογισμού 2021, προσαρμοσμένοι στα συνολικά μεγέθη όπως αποτυπώνονται στις εκτιμήσεις της εισηγητικής έκθεσης του Προϋπολογισμού 2021.

Ειδικότερα ως προς τα φορολογικά έσοδα, η αύξηση κατά 90 εκατ. ευρώ σε σχέση με πέρυσι οφείλεται αποκλειστικά στην αύξηση των εισπράξεων ΕΝΦΙΑ και Φόρου Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών προσώπων λόγω μετάθεσης πληρωμής δύο δόσεων εντός του 2021. Η μετάθεση πληρωμής των «τελών κυκλοφορίας» εντός του 2021 εξηγεί επίσης τη μεγάλη ταμειακή αύξηση των λοιπών τρεχόντων φόρων κατά 558 εκατ. ευρώ σε σχέση με πέρυσι. Οι υπόλοιπες κατηγορίες φορολογικών εσόδων κατέγραψαν πτώση, με την μεγαλύτερη εξ αυτών να αφορά τις εισπράξεις από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών και λοιπών φόρων επί παραγωγής, συνεπεία της παράτασης των περιοριστικών μέτρων το α' τρίμηνο του 2021.

Η μείωση σε σχέση με τον στόχο οφείλεται κατά βάση στα μειωμένα κατά 359 εκατ. ευρώ φορολογικά έσοδα και επίσης σε μειώσεις των μεταβιβάσεων κατά 390 εκατ. ευρώ και των πωλήσεων παγίων περιουσιακών στοιχείων κατά 301 εκατ. ευρώ.

¹⁷ Συμπεριλαμβανομένων των επιστροφών φόρων.

Αναφορικά με την υστέρηση των μεταβιβάσεων ποσό 163 εκατ. ευρώ αφορά έσοδα από ANFAs & SMPs, των οποίων δεν έγινε η εισπραξη αλλά μετατέθηκε για το επόμενο διάστημα. Επίσης, η μείωση των πωλήσεων παγίων περιουσιακών στοιχείων οφείλεται σε ανείσπρακτο ποσό 303 εκατ. ευρώ που προβλεπόταν ως αντίτιμο, από την αξιοποίηση της έκτασης του πρώην Διεθνούς Αεροδρομίου στο Ελληνικό και το οποίο επίσης θα εισπραχθεί το επόμενο διάστημα. Από την άλλη πλευρά, η σημαντική αύξηση έναντι του στόχου κατά €316 εκατ. καταγράφηκε στα λοιπά τρέχοντα έσοδα, το οποίο όπως προαναφέρθηκε, αφορά κυρίως τα δίκτυα 5G.

Πίνακας 18: Φορολογικά Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού Ιανουάριος- Μάρτιος 2021

		Πραγματοποιήσεις		Εκτιμήσεις	Διαφορά		% μεταβολή	
		2020	2021	Π/Υ 2021	2021-2020	2021-Εκτιμήσ.	2021-2020	2021-Εκτιμήσ.
	Φορολογικά Έσοδα (Α+Β+Γ+Δ+Ε+ΣΤ+Ζ)	10.419	10.509	10.868	90	-359	0,9%	-3,3%
A.	Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών	6.220	5.764	6.138	-456	-374	-7,3%	-6,1%
1	ΦΠΑ	3.968	3.829	4.090	-139	-261	-3,5%	-6,4%
2	Ειδικό φόρος κατανάλωσης - ΕΦΚ	1.556	1.361	1.499	-195	-138	-12,5%	-9,2%
3	Λοιποί φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών	696	575	549	-121	26	-17,4%	4,7%
B.	Φόροι και δασμοί επί εισαγωγών	70	65	84	-5	-19	-7,1%	-22,6%
Γ.	Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας	369	491	564	122	-73	33,1%	-12,9%
	ΕΚ των οποίων: ΕΝΦΙΑ	354	482	549	128	-67	36,2%	-12,2%
Δ.	Λοιποί φόροι επί παραγωγής	605	96	530	-509	-434	-84,1%	-81,9%
Ε.	Φόρος εισοδήματος	2.750	3.131	3.166	381	-35	13,9%	-1,1%
ΣΤ.	Φόροι κεφαλαίου	49	49	48	0	1	0,0%	2,1%
Ζ.	Λοιποί τρέχοντες φόροι	356	914	339	558	575	156,7%	169,6%
	ΕΚ των οποίων: Φόροι οχημάτων	141	713	83	572	630	58,9%	759,0%

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Απρίλιος 2021 (τροποποιημένη ταμειακή βάση)

* Στόχοι του Προϋπολογισμού 2021, προσαρμοσμένοι στα συνολικά μεγέθη όπως αποτυπώνονται στις εκτιμήσεις της εισηγητικής έκθεσης του Προϋπολογισμού 2021.

Η υστέρηση στις εισπράξεις φορολογικών εσόδων ως προς τον στόχο που είχε τεθεί για το α' τρίμηνο του 2021 οφείλεται στην παράταση των περιοριστικών μέτρων το α' τρίμηνο του 2021. Η παράταση δεν είχε προβλεφθεί κατά την περίοδο κατάρτισης του προϋπολογισμού 2021 και επηρέασε πρωτίστως τους φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών, οι οποίοι υστέρησαν ως προς τον στόχο κατά 374 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, οι λοιποί φόροι επί παραγωγής κατέγραψαν σημαντική υστέρηση ως προς τον στόχο και λόγω της χρονικής μετάθεσης της καταβολής του μερίσματος της Τράπεζας της Ελλάδος προς το ελληνικό Δημόσιο σε μεταγενέστερο χρόνο.

Ως προς το σκέλος των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού, για την περίοδο του Ιανουαρίου-Μαρτίου 2021, το μεγαλύτερο μέρος εξ αυτών, παρουσιάζει αύξηση, η

οποία συνολικά προσεγγίζει τα 4,3 δισ. ευρώ σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2020.

Πίνακας 19: Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού Ιανουάριος- Μάρτιος 2021

	2020	2021	Διαφορά 2021-2020	% Μεταβολή 2021- 2020
Δαπάνες	12.926	17.222	4.296	33,2%
Παροχές σε εργαζόμενους	3.275	3.291	16	0,5%
Κοινωνικές Παροχές	34	91	57	167,6%
Μεταβιβάσεις	6.321	8.235	1.914	30,3%
εκ των οποίων : Νοσοκομεία	297	97	-200	-67,3%
εκ των οποίων : ΟΚΑ	4.311	4.520	209	4,8%
εκ των οποίων : ΟΤΑ	626	631	5	0,8%
εκ των οποίων : Λοιπές	19	1176	1.157	6089,5%
Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών	147	147	0	0,0%
Τόκοι	2.317	2.456	139	6,0%
Αποκτήσεις πάγιων περιουσιακών στοιχείων	12	801	789	6.575%
Εκ των οποίων Εξοπλιστικά Προγράμματα Υπουργείου Εθνικής Άμυνας	11	792	781	7.100%
Δαπάνες ΠΔΕ	809	2.192	1.383	171,0%

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Απρίλιος 2021 (τροποποιημένη ταμειακή βάση)

Οι κατηγορίες δαπανών που σημειώνουν τη μεγαλύτερη αύξηση είναι οι μεταβιβάσεις και οι δαπάνες ΠΔΕ, διότι σε αυτές συμπεριελήφθησαν το σύνολο σχεδόν των έκτακτων δαπανών που αφορούν στην αντιμετώπιση της πανδημίας. Ειδικότερα, οι δαπάνες ΠΔΕ παρουσίασαν αύξηση λόγω ένταξης σε αυτές μέρους του ποσού του «μέτρου» της επιστρεπτέας προκαταβολής.

Αντίστοιχα, στις μεταβιβάσεις εντάχθηκαν δαπάνες που αφορούν σε:

- α) καταβολή αποζημίωσης (μισθωτών) ειδικού σκοπού λόγω της πανδημίας, ύψους 1 δισ. ευρώ,
- β) καταβολή επιστρεπτέας προκαταβολής ύψους 672 εκατ. ευρώ, από την κατηγορία των μεταβιβάσεων,
- γ) καταβολή κρατικής αποζημίωσης εκμισθωτών, ύψους 137 εκατ. ευρώ, λόγω λήψης μειωμένων μισθωμάτων,
- δ) καταβολή επιχορήγησης προς τον ΟΠΕΚΑ, ύψους 85 εκατ. ευρώ, για την αποπληρωμή δανείων πληγέντων από την πανδημία.

Πέραν των δαπανών που αφορούν στα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας, μέρος των αυξημένων δαπανών οφείλεται σε πληρωμές εξοπλιστικών προγραμμάτων ποσού 781 εκατ. ευρώ και τόκων 139 εκατ. ευρώ.

2.2. Εκτέλεση προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης Α' τριμήνου 2021

Σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης το α' τρίμηνο του 2021 σημειώθηκε σημαντική αύξηση του ταμειακού ελλείμματος κατά περίπου 5 δισ. ευρώ σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2020, με αποτέλεσμα αυτό να ξεπερνάει τα 6,2 δισ. ευρώ (3,6% του ΑΕΠ). Αντίστοιχα επιβαρυνμένο είναι το πρωτογενές αποτέλεσμα το οποίο διαμορφώθηκε σε έλλειμμα άνω των 4,1 δισ. ευρώ (2,4% του ΑΕΠ) σε σχέση με πρωτογενές πλεόνασμα 823 εκατ. ευρώ (0,5% του ΑΕΠ) που είχε καταγραφεί το α' τρίμηνο του 2020.

Το έλλειμμα αυτό οφείλεται, κατά κύριο λόγο, στις δαπάνες για την αντιμετώπιση της πανδημίας οι οποίες καταγράφονται στους λογαριασμούς δαπανών «μεταβιβάσεις» και «επιδότησεις», οι οποίοι αυξήθηκαν σε σχέση με πέρυσι κατά 2.109 εκατ. ευρώ και 1.132 εκατ. ευρώ, αντίστοιχα. Επιπλέον, το δημοσιονομικό ταμειακό αποτέλεσμα επιβαρύνθηκε λόγω αύξησης των κοινωνικών παροχών κατά 344 εκατ. ευρώ. Επίσης, το ταμειακό αποτέλεσμα επιβαρύνθηκε, από δαπάνες για απόκτηση μη χρηματοοικονομικών παγίων, κατά 878 εκατ. ευρώ, οι οποίες αφορούν, κατά βάση, πληρωμές εξοπλιστικών προγραμμάτων.

Πίνακας 20: Εκτέλεση προϋπολογισμού σε επίπεδο ΓΚ (εκατ. ευρώ*)

	Ιαν - Μάρτιος 2020	Ιαν - Μάρτιος 2021	Διαφορά 2021-2020	
			Εκατ. €	%
A. Έσοδα	18.097	17.662	-435	-2,4%
Φόροι	10.136	10.371	235	2,3%
Ασφαλιστικές εισφορές	5.547	5.185	-362	-6,5%
Μεταβιβάσεις	1.594	1.317	-277	-17,4%
Πωλήσεις μη χρηματοοικονομικών παγίων	576	468	-108	-18,8%
Λοιπά έσοδα	245	322	77	31,4%
εκ των οποίων τόκοι:	65	52	-13	-20,0%
B. Δαπάνες	18.444	22.113	3.669	19,9%
Αμοιβές προσωπικού	4.380	4.462	82	1,9%
Κοινωνικές παροχές	9.600	9.944	344	3,6%
Μεταβιβάσεις	1.083	3.192	2.109	194,7%
Αγορά αγαθών και υπηρεσιών	946	919	-27	-2,9%
Επιδότησεις	319	1.451	1.132	354,9%
Τόκοι καταβληθέντες	2.115	2.144	29	1,4%
Λοιπές δαπάνες	1	2	1	100,0%
Γ. Καθαρή απόκτηση μη χρημ/κών περιουσιακών στοιχείων	880	1.758	878	99,8%
Ισοζύγιο (έλλειμμα) (A-B-Γ)	-1.227	-6.209	-4.982	
	-0,7%	-3,6%		
Πρωτογενές αποτέλεσμα	823	-4.117	-4.940	
	0,5%	-2,4%		
ΑΕΠ	165.830	171.934		

Πηγή: Δελτίο μηνιαίων στοιχείων Γενικής Κυβέρνησης, Ιανουάριος- Μάρτιος 2021, ΕΛΣΤΑΤ, Πρόγραμμα Σταθερότητας Απρίλιος 2021

Μείωση παρουσιάζεται επίσης στο σκέλος των εσόδων, λόγω μειωμένων εισπράξεων ασφαλιστικών εισφορών (-362 εκατ. ευρώ), η οποία οφείλεται στα μέτρα αναστολής πληρωμών, σε μειωμένες μεταβιβάσεις (-277 εκατ. ευρώ) και σε μειωμένες εισπράξεις από πωλήσεις μη χρηματοοικονομικών παγίων (-108 εκατ. ευρώ). Παράλληλα, οι εισπράξεις φορολογικών εσόδων σε επίπεδο ΓΚ αυξήθηκαν κατά 235 εκατ. ευρώ περίπου.

Το επιδεινούμενο αυτό ταμειακό αποτέλεσμα, σε ένα βαθμό, μπορεί να χαρακτηριστεί ως αναμενόμενο λόγω των πολύ αυξημένων δαπανών που εκτελέστηκαν το α' τρίμηνο του 2021 για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας, οι οποίες δεν υπήρχαν το αντίστοιχο τρίμηνο του 2020. Τους επόμενους μήνες, εφόσον ελεγχθεί το επιδημιολογικό φαινόμενο, αναμένεται σαφώς βελτίωση του ταμειακού αποτελέσματος της ΓΚ διότι:

α) οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν πέρυσι μετά το α' τρίμηνο δεν θα επαναληφθούν στην ίδια έκταση και

β) η μείωση της αβεβαιότητας και η συνεπαγόμενη εξομάλυνση της οικονομικής δραστηριότητας θα επιτρέψει την αύξηση των εισπράξεων από φορολογικά έσοδα και ασφαλιστικές εισφορές, οι οποίες είχαν δεχτεί ισχυρό πλήγμα σωρευτικά τους τελευταίους εννέα μήνες του 2020.

3. Εξέλιξη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, απαιτήσεων και εγγυήσεων ελληνικού Δημοσίου

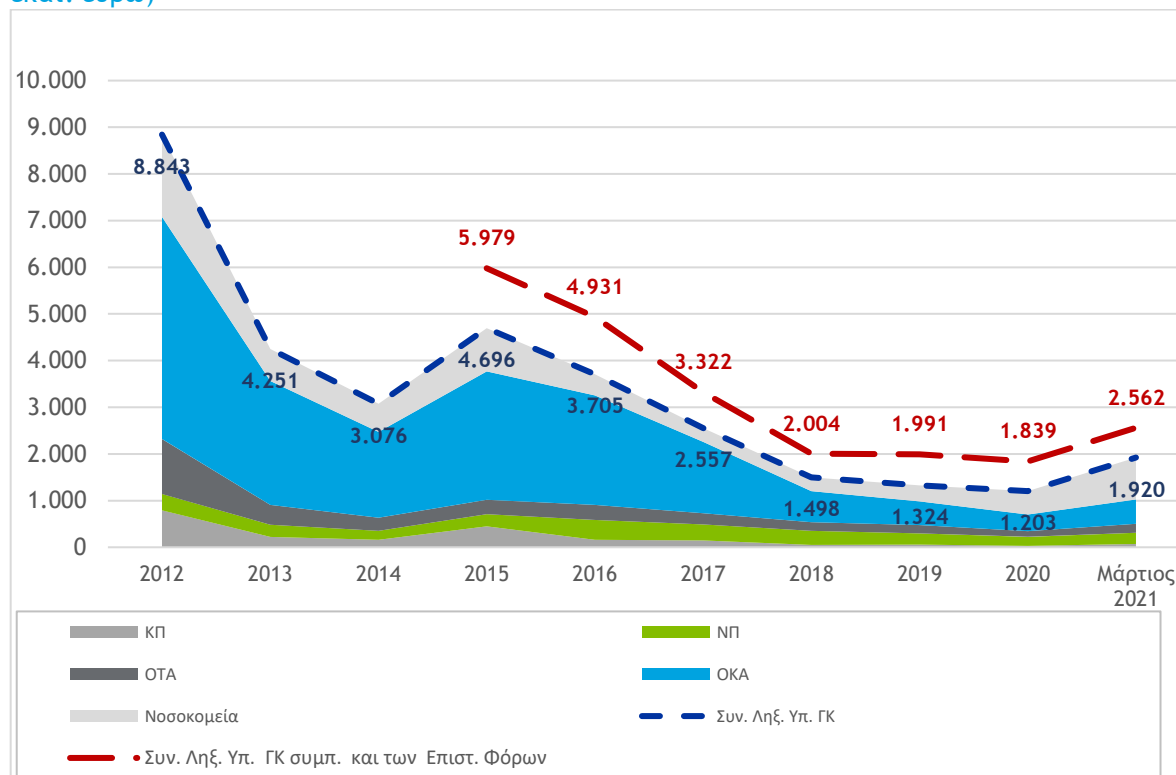
- Το α' τρίμηνο του 2021, το απόθεμα των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του ελληνικού Δημοσίου (συμπεριλαμβανομένων και των εκκρεμών επιστροφών φόρων) διαμορφώθηκε στα 2,5 δισ. ευρώ, περίπου.
- Η αύξηση κατά τη διάρκεια του α' τριμήνου του 2021 κατά 717 εκατ. ευρώ οφείλεται στη συσσώρευση επιπλέον ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων όλων των υποτομέων της ΓΚ και κυρίως των Νοσοκομείων (391 εκατ. ευρώ).
- Τα εκκρεμή αιτήματα συνταξιοδότησης που συμπεριλαμβάνονται στις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις εκτιμώνται σε 220 εκατ. ευρώ.
- Η πανδημία επηρέασε τις ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις του ελληνικού Δημοσίου (παλιές και νέες), οι οποίες διαμορφώθηκαν στα 2.164 εκατ. ευρώ στο τέλος του 2020, ελαφρώς αυξημένες κατά 82 εκατ. ευρώ.
- Αντίστοιχη επιδείνωση κατέγραψαν οι εισπράξεις έναντι ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων σε σχέση με πέρυσι (1.052 εκατ. ευρώ το 2020, έναντι 1.155 εκατ. ευρώ το 2019).
- Συνεχίστηκε το 2020 η συρρίκνωση του ανεξόφλητου κεφαλαίου των εγγυήσεων του ελληνικού Δημοσίου το οποίο διαμορφώθηκε στα 9.277 εκατ. ευρώ.
- Για την αντιμετώπιση της πανδημίας, το ελληνικό Δημόσιο επέκτεινε το 2020 το εγγυητικό του πρόγραμμα μέχρι το ποσό των 2,7 δισ. ευρώ.

3.1. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις Γενικής Κυβέρνησης

Το απόθεμα των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων (συμπεριλαμβανομένων και των εκκρεμών επιστροφών φόρων) το 2020 περιορίστηκε στα 1.839 εκατ. ευρώ, που αντιστοιχεί στο κατώτερο σημείο από το 2012. Εξ αυτών 1.203 εκατ. ευρώ αφορούσαν ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των φορέων της ΓΚ. Το α' τρίμηνο του 2021, το εν λόγω απόθεμα σημείωσε αυξητική τάση, οφειλόμενη στη συσσώρευση νέων ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων όλων των υποτομέων και ιδιαίτερα των Νοσοκομείων.¹⁸ Προκλήθηκε έτσι η διόγκωση των συνολικών ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της ΓΚ κατά 700 εκατ. ευρώ περίπου (από 1.203 εκατ. ευρώ σε 1.920 εκατ. ευρώ¹⁹).

Διάγραμμα 27: Ληξιπρόθεσμες Υποχρεώσεις ΓΚ και υποτομέων της 2012- Μάρτιος 2021 (σε εκατ. ευρώ)

Πηγή: Δελτία Μηνιαίων Στοιχείων Γενικής Κυβέρνησης ΓΛΚ

Για το τρέχον έτος, βασική επιδίωξη των αρχών είναι η επιτυχής υλοποίηση του ανανεωμένου σχεδίου δράσης που περιλαμβάνει την πλήρη εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων έως το τέλος του έτους, μεταξύ των οποίων και 461

¹⁸ Οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των Νοσοκομείων αυξήθηκαν από 502 εκατ. ευρώ το Δεκέμβριο του 2020 σε 893 εκατ. ευρώ το Μάρτιο του 2021 ωστόσο, αναμένεται να αποκλιμακωθούν σημαντικά μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας συμψηφισμού των υποχρεώσεων με τα οφειλόμενα ποσά από τους μηχανισμούς αυτόματων επιστροφών και εκπτώσεων (clawback και rebate).

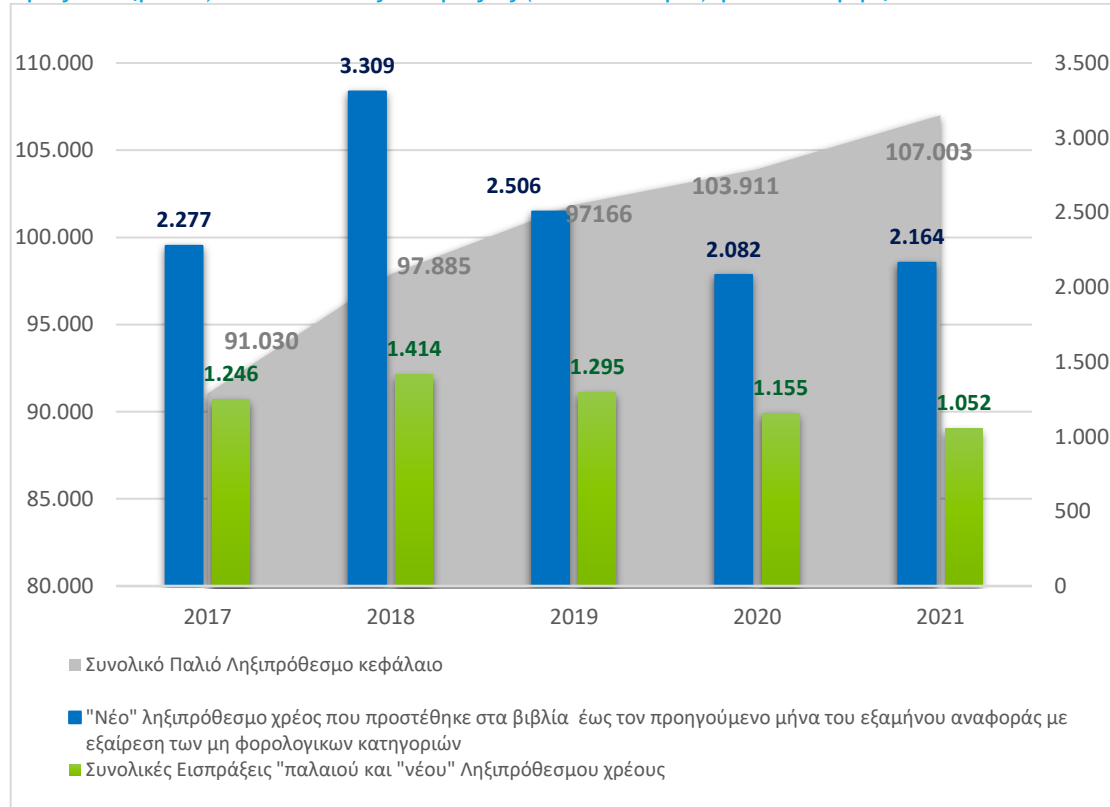
¹⁹ Σε όρους ενισχυμένης εποπτείας το ποσό αυτό είναι μικρότερο κατά 400 εκατ. ευρώ περίπου καθότι δεν λαμβάνονται υπόψη οι εκκρεμείς επιστροφές φόρων για τις οποίες δεν έχουν παρέλθει 90 ημέρες, οι ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις σχετικές με συμπληρωματικές συντάξεις, οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις οι οποίες δεν μπορούν να εκκαθαριστούν λόγω τεχνικών ή νομικών προβλημάτων, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που έχουν συσσωρευτεί λόγω καθυστέρησης της διαδικασίας συμψηφισμού από clawback και rebate.

εκατ. ευρώ που αφορούν ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις από εκκρεμή αιτήματα συνταξιοδότησης. Ταυτόχρονα, ένα σημαντικό μέρος των λοιπών ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της ΓΚ αναμένεται να εκκαθαριστεί το α' εξάμηνο του έτους (περί τα 220 εκατ. ευρώ). Απώτερος στόχος είναι το καθαρό απόθεμα των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων να μην ξεπερνά το 0,2% του ΑΕΠ στο τέλος εκάστου έτους.

3.2. Ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις Γενικής Κυβέρνησης

Η πανδημία επηρέασε τόσο τις ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις του ελληνικού δημοσίου (παλιές και νέες), όσο και τις εισπράξεις έναντι αυτών. Συγκεκριμένα, το πρώτο τρίμηνο του 2021, το συνολικό παλιό ληξιπρόθεσμο κεφάλαιο συσσωρευμένων απαιτήσεων ανήλθε σε περίπου 107 δισ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2020 κατά 3 δισ. ευρώ. Η αύξηση αυτή είναι μεγαλύτερη εκείνης που παρατηρήθηκε τα προηγούμενα χρόνια, όταν ο ρυθμός αύξησης του παλιού ληξιπρόθεσμου κεφαλαίου ακολουθούσε φθίνουσα πορεία.

Διάγραμμα 28: Ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις ελληνικού Δημοσίου (οφειλές φορολογουμένων προς το Δημόσιο) και συνολικές εισπράξεις (σε εκατ. ευρώ) για το Α' τρίμηνο ετών 2017-2021.

Πηγή: Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε)

*Τα στοιχεία του «νέου ληξιπρόθεσμου χρέους» υπολογίζονται με χρονική υστέρηση ενός μήνα, σε σχέση με την περίοδο είσπραξης και διαγραφής έναντι αυτού. Σημειώνεται ότι το «νέο ληξιπρόθεσμο χρέος» αφορά το ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο έως τον προηγούμενο μήνα από το μήνα αναφοράς ενώ τα στοιχεία του «παλαιού ληξιπρόθεσμου χρέους» αφορούν το «παλιό ληξιπρόθεσμο κεφάλαιο» όπως διαμορφώνεται το μήνα αναφοράς.

** Ως «παλιό ληξιπρόθεσμο χρέος» ορίζεται το ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο την 30/11 του προηγούμενου έτους από το έτος αναφοράς (αναγράφεται κατόπιν αφαίρεσης των διενεργούμενων εισπράξεων και διαγραφών).

Επιπλέον, αύξηση παρουσίασε και το σωρευτικό υπόλοιπο των νέων ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων,²⁰ που από την αρχή του έτους έφτασε τα 2.164 εκατ. ευρώ, έναντι 2.082 εκατ. ευρώ το 2020. Οι συνολικές εισπράξεις έναντι ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων του ελληνικού Δημοσίου ανήλθαν σε 1.052 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο των ετών 2017-2020, ενώ κατά μέσο όρο έφταναν τα 1.278 εκατ. ευρώ. Επισημαίνεται όμως ότι η μείωση στις συνολικές εισπράξεις και η συγκρατημένη αύξηση στις νέες ληξιπρόθεσμες οφειλές, οφείλεται κυρίως στα μέτρα που υιοθέτησε η κυβέρνηση για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας και πιο συγκεκριμένα, στο μέτρο αναστολής είσπραξης βεβαιωμένων και ληξιπρόθεσμων οφειλών και στην παράταση της προθεσμίας καταβολής βεβαιωμένων οφειλών και δόσεων ρυθμίσεων.

3.3. Εξέλιξη εγγυήσεων του ελληνικού Δημοσίου

Τα πιο πρόσφατα στοιχεία αναφορικά με τις εγγυήσεις του ελληνικού δημοσίου (ΕΔ) (Δεκέμβριος 2020) δείχνουν συρρίκνωση του ανεξόφλητου κεφαλαίου στα 9.277 εκατ. ευρώ. Η μείωση του ανεξόφλητου εγγυημένου υπολοίπου οφείλεται, αφενός στις αυξημένες πληρωμές για καταπτώσεις²¹ και αφετέρου στην συγκρατημένη παροχή νέων εγγυήσεων του ΕΔ για δανειοδότηση φορέων εντός και εκτός Γενικής Κυβέρνησης.

Το 2018 θεσμοθετήθηκαν τα κριτήρια για την παροχή νέων εγγυήσεων από το ΕΔ²² προκειμένου να αποφεύγεται η καταχρηστική ενεργοποίηση αυτού του εργαλείου δημοσιονομικής πολιτικής.²³ Στο πλαίσιο αυτό, οι πιο πρόσφατες εγγυήσεις του ΕΔ που έχουν παρασχεθεί αφορούν τη δανειοδότηση των δημοσίων επιχειρήσεων ΔΕΗ, ΑΔΜΙΕ και ΔΕΗΑΝ συνολικού ύψους 429 εκατ. ευρώ,²⁴ αποκλειστικά για κεφάλαια που εκταμιεύθηκαν για επενδυτικούς σκοπούς από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ).

Επιπρόσθετα, βρίσκεται σε εξέλιξη σχέδιο δράσης το οποίο αποσκοπεί στην εκκαθάριση του υπολοίπου των παρεχόμενων κρατικών εγγυήσεων, ιδιαίτερα στο μέρος που αφορά τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και φυσικά πρόσωπα, το ύψος των οποίων ανέρχεται σε 3.241 εκατ. ευρώ (Πίνακας 21).

²⁰ Στο «νέο Ληξιπρόθεσμο χρέος» δεν συμπεριλαμβάνονται οι «μη φορολογικές κατηγορίες» οι οποίες είναι οι εξής: Λοιπές Εισφορές, Έμμεσοι Υπέρ Τρίτων, Μισθώματα, Υπηρεσίες, Δάνεια, Υπέρ Διαφόρων Τρίτων, Λοιπά Πρόστιμα μη Φορολογικά, Παράβολα, Καταλογισμοί και Λοιπά μη Φορολογικά.

²¹ Από τα 636 εκατ. ευρώ που κατέβαλε το ΕΔ για πληρωμές καταπτώσεων το 2020, τα 581 εκατ. ευρώ αφορούσαν παρελθούσες δανειακές υποχρεώσεις του ΟΣΕ. Η πληρωμή του ανωτέρω ποσού, λόγω κατάπτωσης της εγγύησης, δεν αποτελεί δαπάνη του ΚΠ καθόσον αφορά καταπτώσεις εγγυήσεων φορέων των οποίων τις δανειακές υποχρεώσεις έχει αναλάβει προηγουμένως το ελληνικό δημόσιο. Συνέπεια της πρακτικής αυτής είναι η αύξηση του δημοσίου χρέους, την ημερομηνία ανάληψης του χρέους, ενώ τη χρονική στιγμή κατάπτωσης της εγγύησης δεν προκύπτει αντίστοιχη επιβάρυνση των δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού, με το αποτέλεσμα να είναι πλέον ουδέτερο σε επίπεδο ΓΚ.

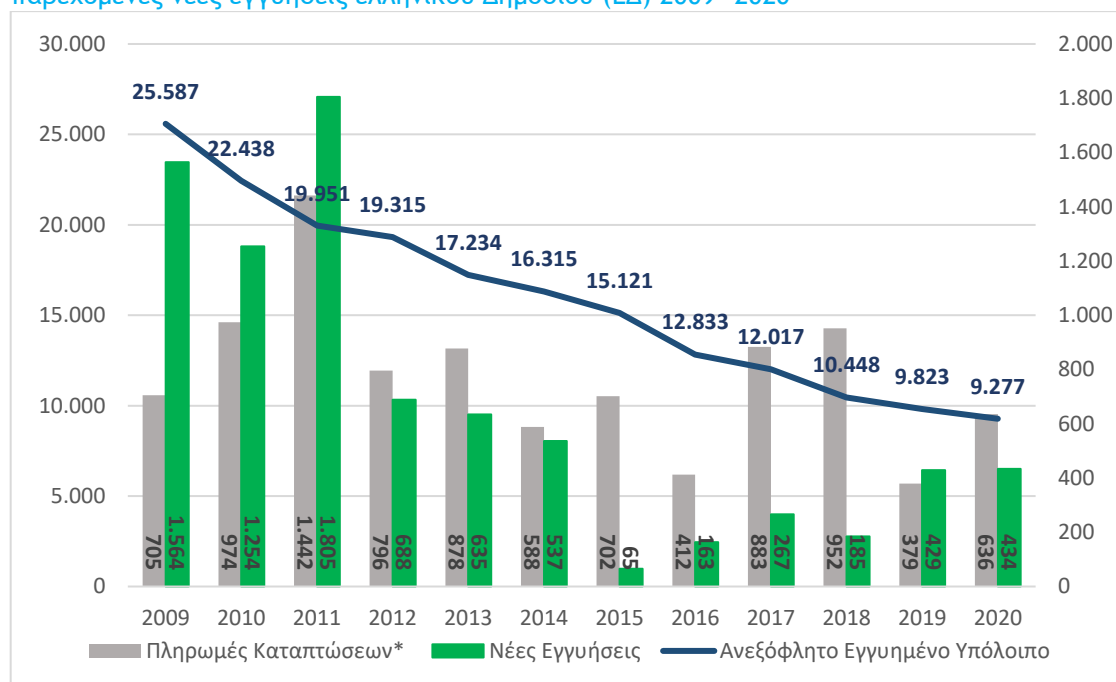
²² με το ν. 4549/2018 (άρθρα 91-108).

²³ Βλ. Παράρτημα 1 της εαρινής έκθεσης του ΕΔΣ 2017.

²⁴ Επιπλέον παρασχέθηκαν εγγυήσεις 5 εκατ. ευρώ για παροχή δανείου στον Δήμο Θεσσαλονίκης.

Διάγραμμα 29: Ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο, πληρωμές καταπτώσεων εγγυήσεων και παρεχόμενες νέες εγγυήσεις ελληνικού Δημοσίου (ΕΔ) 2009- 2020

Πηγή: ΥΠΟΙΚ - ΓΛΚ - Γενική Διεύθυνση Θησαυροφυλακίου & Δημοσίου Λογιστικού

*Οι Πληρωμές για καταπτώσεις εγγυήσεων είναι σε ακαθάριστη βάση

Για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που εμπόδιζαν την αποκλιμάκωση των συσσωρευμένων δανειακών κεφαλαίων που είχαν παρασχεθεί σε φυσικά πρόσωπα και ιδιωτικές επιχειρήσεις με την εγγύηση του ΕΔ, ξεκίνησε το 2020 η υλοποίηση ενός σχεδίου δράσης που περιλάμβανε τη χρήση ψηφιακών δυνατοτήτων^{25,26} προκειμένου να επιταχυνθεί η διαδικασία κατάπτωσης και πληρωμής από το ΕΔ. Ωστόσο, εξαιτίας της πανδημίας, παρατηρήθηκαν καθυστερήσεις στην υλοποίηση του αρχικού προγραμματισμού, με συνέπεια η εξέταση των αιτημάτων κατάπτωσης και οι αναμενόμενες πληρωμές τους να υπολείπονται του αρχικού στόχου που τέθηκε το 2020. Με την άρση των μέτρων περιορισμού, αναμένεται να επιταχυνθούν οι διαδικασίες για την υλοποίηση του εν λόγω Σχεδίου, ενώ παράλληλα λαμβάνονται μέτρα περιορισμού του δημοσιονομικού κόστους μέσω της διευκόλυνσης αποπληρωμής της αρχικής οφειλής από τους δικαιούχους. Προς την κατεύθυνση αυτή εκδόθηκε πρόσφατα σχετική εγκύκλιος²⁷ από την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων η οποία δίνει τη δυνατότητα σε φυσικά πρόσωπα και επιχειρήσεις να ρυθμίσουν σε έως και 120 δόσεις βεβαιωμένες οφειλές από δάνεια, τα οποία χορηγήθηκαν έως και το 2012, με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας (πρώην "Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης ΑΕ") ή του Ταμείου Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων ΑΕ (ΤΕΜΠΜΕ), και τα οποία έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμα στις τράπεζες έως τις 7.10.2019.

²⁵ Περιλαμβάνεται η αυτοματοποίηση της βεβαίωσης οφειλών στις ΔΟΥ, η παρακολούθηση του δανειολήπτη μέσω του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Δημοσιονομικής Πολιτικής και του taxis καθώς και η λειτουργία συστήματος για την ηλεκτρονική διαχείριση των εγγράφων που συνοδεύουν τα αιτήματα κατάπτωσης.

²⁶ ΚΥΑ αριθμ 2/18649/0025 05/06/2020

²⁷ Σε εφαρμογή του άρθρου 293 του ν. 4738/2020 (Α' 207) εκδόθηκε η Ε 2073/06-04-2021 εγκύκλιος με την οποία παρέχονται Διευκρινίσεις και οδηγίες επί των διατάξεων του εν λόγω νόμου, για την ενιαία εφαρμογή της ρύθμισης οφειλών που προέρχονται από επιχειρηματικά δάνεια και δάνεια φυσικών προσώπων, καθώς και από καταπτώσεις της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας».

Πίνακας 21: Ανεξόφλητα εγγυημένα υπόλοιπα φορέων εντός και εκτός ΓΚ στις 31/12/2020

ΦΟΡΕΙΣ ΕΝΤΟΣ ΓΚ		ΦΟΡΕΙΣ ΕΚΤΟΣ ΓΚ	
Κρατικές Επιχειρήσεις		Δημόσιες Επιχειρήσεις (ΔΕΚΟ)	
ΕΑΣ	121,86		
ΕΑΒ	00	ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ	134,35
ΟΣΕ	800,49	ΔΕΗ	1.862,18
ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	1.831,61	ΑΔΜΗΕ	447,03
Υποσύνολο	2.754,30	ΔΕΣΦΑ	155,68
Δημόσιοι Οργανισμοί		ΔΕΗΑΝ	85
ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	3,97	Υποσύνολο	2.684,24
ΕΤΑΔ	57,52	Εγγυήσεις Φυσικών Προσώπων & Επιχειρήσεων	
		ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	1.541,66
ΚΤΥΡ (OSK)	329,76	ΠΛΗΓΕΝΤΕΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ	1.699,88
ΤΠ&Δ	94,51	Υποσύνολο	3.241,54
Υποσύνολο	485,76		
ΟΤΑ			
ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ	71,76		
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	10		
ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	21		
ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	8,65		
Υποσύνολο	111,41		
Σύνολο ταξινομημένων	3.351,47	Σύνολο μη ταξινομημένων	5.925,78
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		9.277,25²⁸	

Πηγή: ΥΠΟΙΚ - ΓΛΚ - Γενική Διεύθυνση Θησαυροφυλακίου & Δημόσιου Λογιστικού- Στοιχεία Δεκεμβρίου 2020

Η υγειονομική κρίση και η συνακόλουθη ύφεση που προκλήθηκε στην ελληνική και ευρωπαϊκή οικονομία το 2020, επέκτειναν την παροχή κρατικών εγγυήσεων προκειμένου να ληφθούν μέτρα μετριασμού των επιπτώσεων της πανδημίας στις οικονομίες των κρατών- μελών της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, το ελληνικό Δημόσιο παρείχε κρατικές εγγυήσεις για την υλοποίηση σχεδίων που ελήφθησαν σε ευρωπαϊκό επίπεδο και αφορούσαν την εγχώρια οικονομική δραστηριότητα. Συγκεκριμένα:

1. Παρείχε εγγύηση προς το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤαΕ) μέχρι του ποσού των 353 εκατ. ευρώ περίπου, για την παροχή δανειακών κεφαλαίων από το Πανευρωπαϊκό Ταμείο Εγγυήσεων (Pan-European Guarantee Fund») σε μικρομεσαίες και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας²⁹.
2. Παρείχε εγγύηση προς την Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι του ποσού των 343 εκατ. ευρώ περίπου, στο πλαίσιο του προγράμματος στήριξης της απασχόλησης (SURE)³⁰.

²⁸ Στο ποσό αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται οι εγγυήσεις του ΕΔ προς τα πιστωτικά ιδρύματα για την παροχή ρευστότητας (Ν. 3723/2008) ύψους 320 εκατ. ευρώ, τα δάνεια επιχειρηματικότητας της ΕΤΕπ σε ελληνικές τράπεζες ύψους 1.604,07 εκατ. ευρώ, οι εγγυήσεις του ΕΔ προς την Τράπεζα της Ελλάδος για κάλυψη πιστώσεων πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν στην Ελλάδα, με σκοπό την αντιμετώπιση προσωρινών βραχυχρόνιων προβλημάτων ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance-ELA) (Ν. 3845/2010), καθώς και οι εγγυήσεις που παρασκήθηκαν από το ΕΔ στο πλαίσιο εφαρμογής του σχεδίου «Ηρακλής» ύψους 2.409,32 εκατ. ευρώ, για την κάλυψη ομολογιών υψηλής διαβάθμισης που προκύπτουν από τιτλοποιήσεις Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων (Αποφ. 53519/10/10/2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής).

²⁹ Το Πανευρωπαϊκό Ταμείο Εγγυήσεων («Pan-European Guarantee Fund»), συστήθηκε στο πλαίσιο του ΕΤΕπ, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας στα κράτη μέλη της ΕΕ.

³⁰ Το ΕΔ, στο πλαίσιο του κανονισμού 2020/672 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, σχετικά με την θέσπιση ευρωπαϊκού μέσου προσωρινής στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE) και σύμφωνα με την Αποφ.2/22377/0025/2020/03.06.2020, παρείχε στην ΕΕ

3. Παρείχε εγγυήσεις ύψους 2 δισ. ευρώ για την σύσταση του Ταμείου Εγγυοδοσίας επιχειρήσεων COVID-19³¹ της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας, για την ενίσχυση της ρευστότητας των επιχειρήσεων που πλήττονται από τα υγειονομικά μέτρα κατά της πανδημίας με δάνεια κεφαλαίου κίνησης, μέσω εγγυοδοτικών προγραμμάτων, σε ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς (τράπεζες). Έως τις 31/12/2020 τα δανειακά κεφάλαια που είχαν παρασχεθεί από το εν λόγω ταμείο με την εγγύηση του ελληνικού δημοσίου ανέρχονταν σε 1.577 εκατ. ευρώ.

εγγυήσεις για την αντιμετώπιση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης λόγω της επιδημικής έκρηξης της νόσου COVID-19. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης), έχοντας συγκεντρώσει το σύνολο των εγγυήσεων και από τα υπόλοιπα κ-μ, προτίθεται να δανειστεί από τις κεφαλαιαγορές ή από χρηματοοικονομικούς οργανισμούς για το σκοπό αυτό 100 δις € για τη στήριξη των κρατών. Προκειμένου να έχει επαρκείς πόρους στην περίπτωση κατά την οποία κάποιο κράτος μέλος δεν ανταποκριθεί στην υποχρέωση αποπληρωμής του δανείου του, η ΕΕ σύναψε σε προγενέστερο στάδιο με όλα τα κράτη μέλη και το καθένα ξεχωριστά συμφωνία εγγύησης συνολικού ύψους 25 δις.

³¹ Με την ΥΑ 2500/6/2020 (ΦΕΚ 1768/08.05.2020), συστήθηκε Ταμείο Εγγυοδοσίας με την επωνυμία «ΤΑΜΕΙΟ ΕΓΓΥΟΔΟΣΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ COVID-19», ως χωριστή χρηματοδοτική μονάδα εντός της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας ΑΕ (ΕΑΤ), σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 όπως ισχύει, καθώς και του Προσωρινού Πλαισίου για τη λήψη μέτρων Κρατικής Ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η ελληνική οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19 (2020/C 91 I/01).

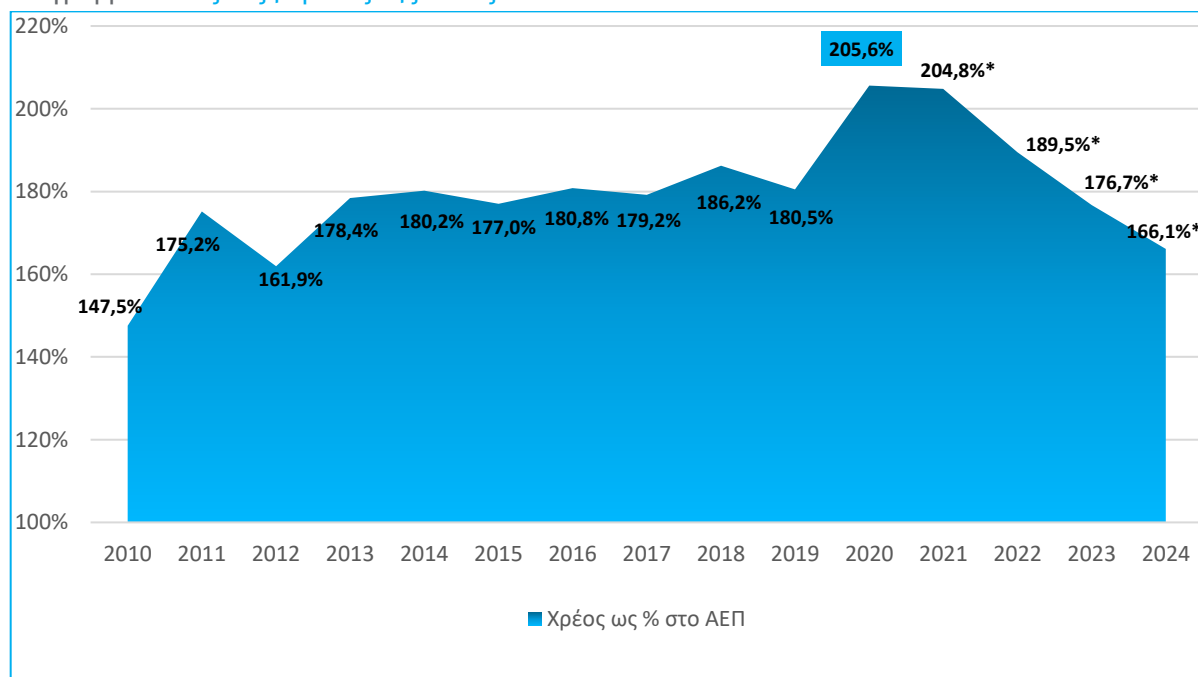

4. Δημόσιο Χρέος

- **Μεγάλη η αύξηση του δημοσίου χρέους στο 205,6% του ΑΕΠ, με ιδιαίτερα ωστόσο χαρακτηριστικά:**
 - *οι αποδόσεις του δεκαετούς ομολόγου του ελληνικού δημοσίου παραμένουν σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα.*
 - *η μεσοπρόθεσμη διαχειρισσιμότητά του δεν εμπνέει προς το παρόν μεγάλη ανησυχία.*

Η επιδημική κρίση προκάλεσε ισχυρό κλονισμό στις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές ισορροπίες το 2020 με συνέπεια τη μεγάλη άνοδο του λόγου δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ κατά 25 περίπου ποσοστιαίες μονάδες, ωθώντας τον σχετικό δείκτη άνω του 205%. Με βάση το πρόγραμμα Σταθερότητας 2022-2024 ο λόγος δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ προβλέπεται να μειωθεί οριακά το 2021 (204,8% του ΑΕΠ). Από το 2022 αναμένεται αποκλιμάκωση του σχετικού δείκτη άνω των 10 ποσοστιαίων μονάδων ετησίως, λόγω της μεγάλης αύξησης του ΑΕΠ, που προβλέπεται στο Πρόγραμμα Σταθερότητας.

Διάγραμμα 30: Εξέλιξη χρέους της ΓΚ ως ποσοστό στο ΑΕΠ 2010-2024

Πηγές: 1) ΑΜΕCO (2010-2020) 2) Προβλέψεις Προγράμματος Σταθερότητας 2022-2024 (για τα έτη 2021-2024)

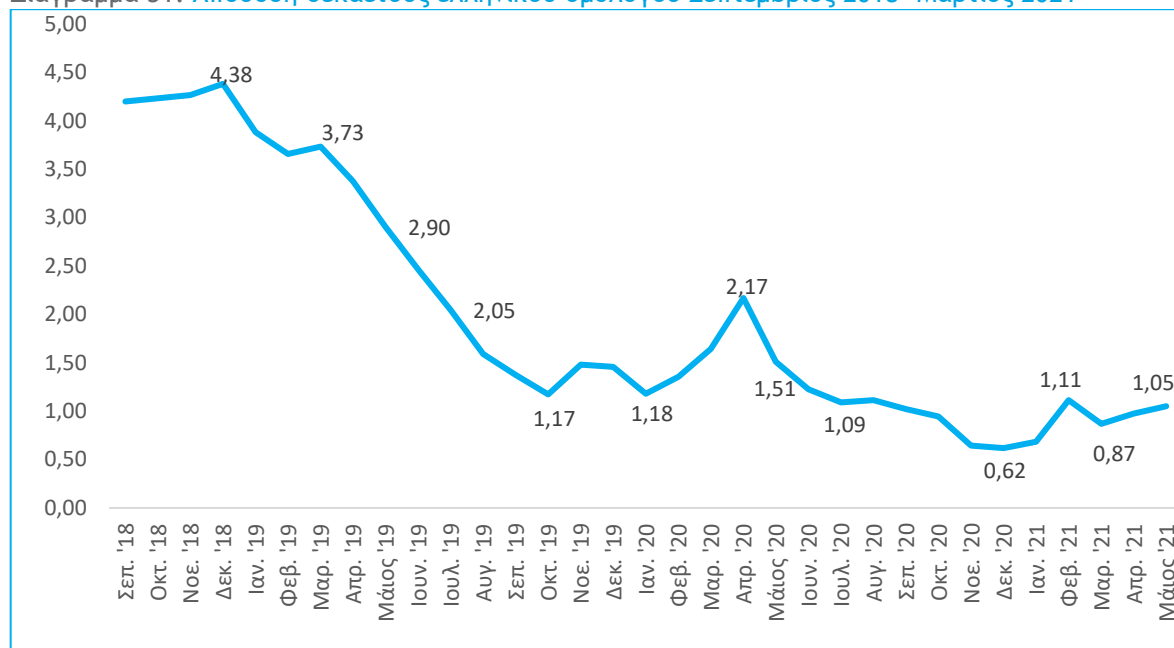
* αφορούν προβλέψεις

Παρά τη βαθιά ύφεση, που έπληξε σχεδόν το σύνολο των Ευρωπαϊκών οικονομιών το 2020, τη σημαντική αύξηση του δημοσιονομικού ελλείμματος λόγω των έκτακτων μέτρων στήριξης και την παρεπόμενη αύξηση του δείκτη δημοσίου χρέους προ ΑΕΠ, το κόστος δανεισμού του ελληνικού Δημοσίου διαμορφώθηκε σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Η ένταξη των ομολόγων του ελληνικού δημοσίου στο πρόγραμμα REPP

(Pandemic emergency purchase programme) της ΕΚΤ για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας, βοήθησε σημαντικά στη συγκράτηση των αποδόσεων σε αυτά τα ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Παράλληλα, τα ελληνικά χρεόγραφα έγιναν αποδεκτά από την ΕΚΤ ως ενέχυρα για την παροχή ρευστότητας στις ελληνικές τράπεζες. Πρόσφατα εξάλλου, ο οίκος αξιολόγησης Standard and Poor's, αναβάθμισε κατά μία βαθμίδα την πιστοληπτική διαβάθμιση της Ελλάδας από BB- σε BB, ακολουθώντας την επίσης πρόσφατη αναβάθμιση από τον οίκο Moody's.

Διάγραμμα 31: Απόδοση δεκαετούς ελληνικού ομολόγου Σεπτέμβριος 2018- Μάρτιος 2021

Πηγή : Bloomberg, Datastream, βάση δεδομένων ΕΔΣ

Το 2021 συνεχίστηκε η εκδοτική δραστηριότητα μακροχρόνιου και βραχυχρόνιου³² δανεισμού, η οποία συμβάλλει στην ομαλοποίηση των λήξεων των ελληνικών ομολόγων και εμπλουτίζει περαιτέρω την καμπύλη αποδόσεων. Παράλληλα, η άντληση κεφαλαίων από τις κεφαλαιαγορές, εκτός από τις ανάγκες αναχρηματοδότησης του υφιστάμενου δανεισμού, εξυπηρέτησε και τις αυξημένες ταμειακές ανάγκες, τις οποίες προκάλεσε το μεγάλο έλλειμμα του προϋπολογισμού. Από τις αρχές του έτους μέχρι τον Μάιο του 2021, έχουν πραγματοποιηθεί τρεις εκδόσεις με τις οποίες αντλήθηκαν συνολικά 9 δισ. ευρώ (Πίνακας 22). Αξίζει να σημειωθεί ότι η έκδοση του Μαρτίου 2021 αφορούσε ομόλογα 30ετούς λήξης με επιτόκιο σχετικά χαμηλό (1,95%) σε σχέση με τη μεγάλη διάρκεια «ωρίμανσης» των συγκεκριμένων ομολόγων.

³² Ο βραχυπρόθεσμος δανεισμός του Ελληνικού Δημοσίου πραγματοποιήθηκε μέσω εκδόσεων εντόκων γραμματίων τρίμηνης, εξάμηνης και ετήσιας διάρκειας, καθώς επίσης και πράξεων διαχείρισης ταμειακής ρευστότητας υπό τη μορφή *gero agreements*, με τις οποίες ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ) αξιοποιεί τα ταμειακά διαθέσιμα των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης προκειμένου να καλύψει τις βραχυχρόνιες ανάγκες ρευστότητας.

Πίνακας 22: Εκδόσεις ομολόγων ελληνικού Δημοσίου (Απρίλιος 2020- Μάιος 2021)

Ημερομηνία Έκδοσης	Διάρκεια Τίτλου	Επιτόκιο Έκδοσης	Ύψος Έκδοσης (δισ. ευρώ)
2020			
Απρίλιος	7ετές	2%	2
Ιούνιος	10ετές	1,56%	3
Σεπτέμβριος*	10ετές	1,187%	2,5
Οκτώβριος**	15ετές	1,152%	2
2021			
Φεβρουάριος	10ετές	0,8%	3,5
Μάρτιος	30ετές	1,95%	2,5
Μάιος	5ετές	0,2%	3

Πηγή : ΟΔΔΗΧ

*αφορά την επανέκδοση του 10ετούς του Ιουνίου

**αφορά την επανέκδοση του 15ετούς του Φεβρουαρίου

Ένθετο II: Η διαχειρισσιμότητα του ελληνικού δημοσίου χρέους.

Παρά την μεγάλη αύξηση του λόγου δημοσίου χρέους/ΑΕΠ υπάρχουν σημαντικοί παράγοντες που καθιστούν το ελληνικό δημόσιο χρέος διαχειρίσιμο σε μεσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Πριν το ξέσπασμα της υγειονομικής κρίσης, οι θετικές μακροοικονομικές και δημοσιονομικές επιδόσεις που κατέγραψε η ελληνική οικονομία σε συνδυασμό με την ολοκλήρωση της εφαρμογής των βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του ελληνικού χρέους,³³ δημιούργησαν ευνοϊκές συνθήκες διαχείρισής του. Παράλληλα, υλοποιήθηκε με επιτυχία στρατηγική διαχείρισης του δημοσίου χρέους που περιλάμβανε, μεταξύ άλλων, την ομαλοποίηση του προφίλ λήξεως των ομολόγων του ελληνικού δημοσίου και τη δημιουργία σημαντικού ταμειακού διαθεσίμου ασφαλείας (έφτασε τα 38,6 δισ. ευρώ), το οποίο εδραίωσε την εμπιστοσύνη των παραγόντων των διεθνών κεφαλαιαγορών.

Τα επόμενα έτη, καθοριστική αναμένεται να είναι η αναπτυξιακή επίδραση των πόρων που θα διοχετευτούν στην ελληνική οικονομία, κυρίως μέσω του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου περιόδου 2021-2027³⁴, καθώς και του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της ΕΕ³⁵, οι οποίοι αναμένεται να συμβάλουν στην

³³Η εφαρμογή των βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του ελληνικού χρέους, αναπροσάρμοσε τη δομή του δημοσίου χρέους, προεκτείνοντας το χρονικό ορίζοντα λήξης του έως το 2070, προκειμένου οι Ακαθάριστες Χρηματοδοτικές Ανάγκες (GFN), να είναι σε επίπεδα πολύ κάτω του 15% μεσοπρόθεσμα, ενώ δεν αναμένονταν να ξεπεράσουν το 20% μακροπρόθεσμα.

³⁴ Στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2021-2027, οι πόροι που αναμένονται να διοχετευτούν στην ελληνική οικονομία θα φτάσουν τα 19 δισ. Ευρώ περίπου, μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (10,1 δισ. ευρώ), του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (5,2 δισ. ευρώ), του Ταμείου Συνοχής (5,2 δισ. ευρώ) και της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (112 εκατ. Ευρώ)

³⁵ Τον Μάιο του 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε ένα διευρυμένο πακέτο εργαλείων προκειμένου να ενισχύσει τις προσπάθειες των κρατών-μελών να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις της πανδημίας στις οικονομίες τους. Το κυριότερο εξ' αυτών αφορούσε το "Next Generation EU" του οποίου βασική συνιστώσα αποτελεί ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας μέσω του οποίου αναμένεται να εισρεύσουν στην ελληνική οικονομία κεφάλαια συνολικού ύψους 30,5 δισ. ευρώ έως το 2026 (17,8 δισ. ευρώ με τη μορφή επικυρηγήσεων και 12,7 δισ. ευρώ με τη μορφή δανειακών κεφαλαίων).

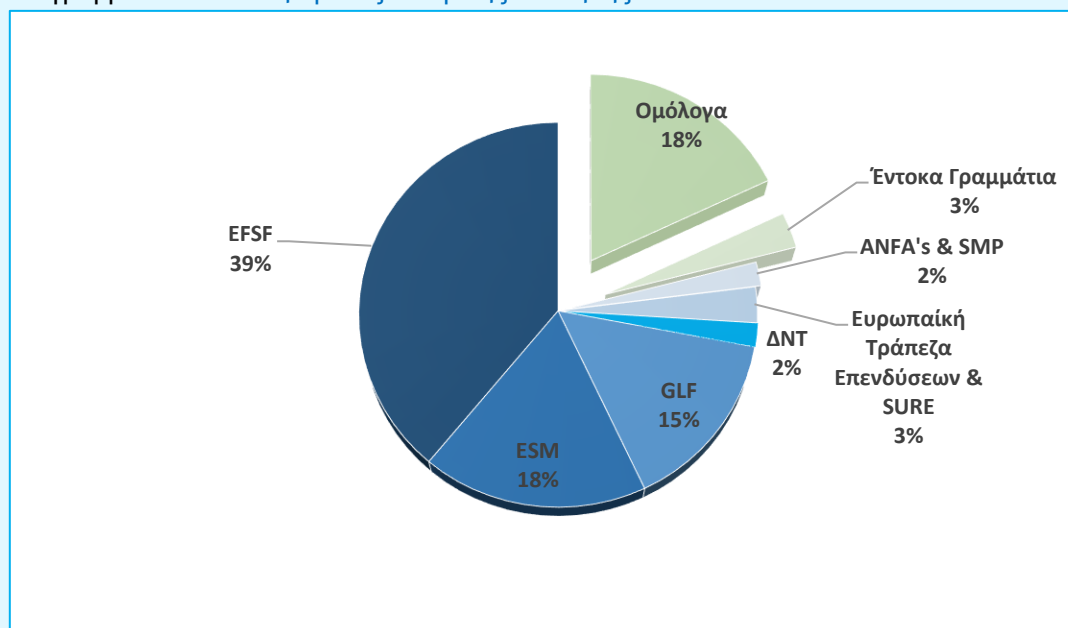
καθοδική πορεία του δημόσιου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ μετά το 2021, λόγω των υψηλών ρυθμών μεγέθυνσης. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον:

- α) η υφιστάμενη σύνθεση του ελληνικού χρέους,
 - β) το ύψος των Ακαθάριστων Χρηματοδοτικών Αναγκών (GFN) σε όρους ΑΕΠ και
 - γ) η διατήρηση χαλαρής νομισματικής πολιτικής εκ μέρους της ΕΚΤ,
- μπορούν να διασφαλίσουν σε μεγάλο βαθμό την ομαλή διαχείριση του ελληνικού χρέους και την τάση για ισχυρή αποκλιμάκωση του λόγου δημοσίου χρέους/ΑΕΠ μετά το 2021.

α) Η σύνθεση του ελληνικού χρέους

Η σύνθεση του ελληνικού δημόσιου χρέους μετά την αναδιάρθρωσή του, περιλαμβάνει χαμηλότοκα δάνεια πολύ μακράς διάρκειας που έχουν χορηγηθεί μέσω του GLF, EFSF και του ESM³⁶ τα οποία αντιστοιχούν στο 72% του συνολικού δημοσίου χρέους. Αν προστεθούν σε αυτό τα δάνεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (2%)³⁷, τα ποσά των ANFA's και SMP (2%), καθώς και αυτά που έχουν ληφθεί από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και μέσω του προγράμματος SURE για την αντιμετώπιση της πανδημικής κρίσης (3%), τότε το συνολικό ποσοστό του ελληνικού δημοσίου χρέους που κατέχει ο επίσημος (official) τομέας ανέρχεται στο 79% του συνόλου.

Διάγραμμα 32: Σύνθεση Χρέους κεντρικής διοίκησης 31/12/2020

Πηγή: ΟΔΔΧ «Funding Strategy for 2021» Δεκέμβριος 2020

Συνεπώς, το ποσοστό των τίτλων του ελληνικού Δημοσίου που κατέχει ο ιδιωτικός τομέας δεν ξεπερνά το 21% (ομόλογα 18% και έντοκα γραμμάτια 3%) επί του

³⁶ GLF: Greek Loan Facility / Διακρατικά δάνεια που παρασχέθηκαν στην Ελλάδα μέσω του GLF
EFSF: Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (European Financial Stability Facility)
ESM: European Stability Mechanism (Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας)

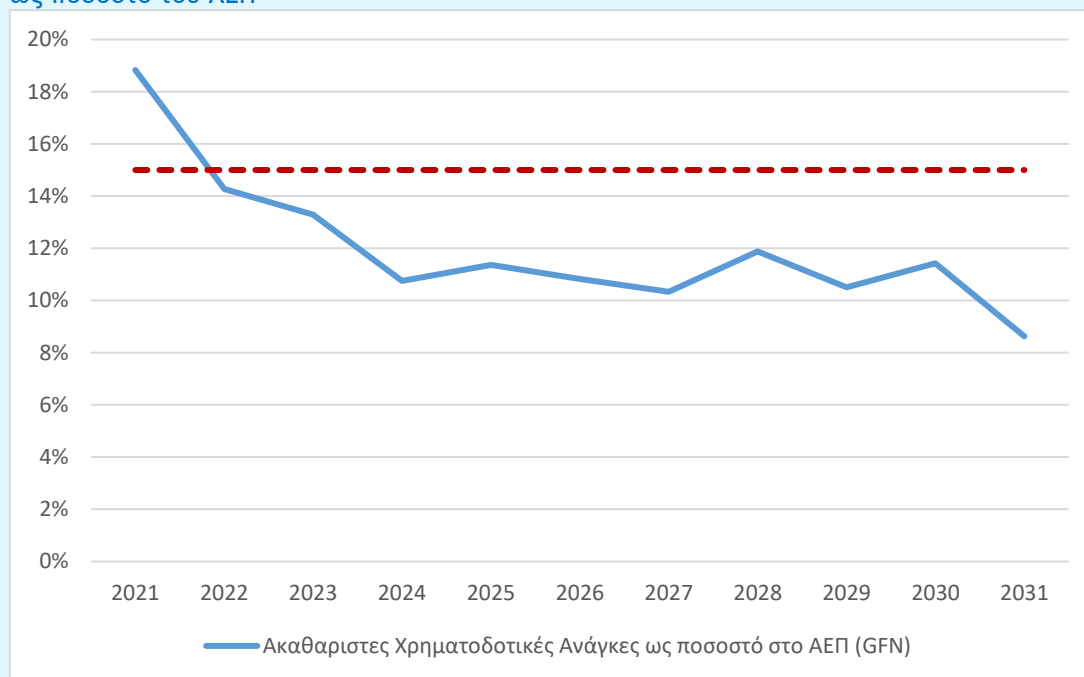
³⁷ Τον Μάρτιο το ελληνικό δημόσιο αξιοποιώντας τα ταμειακά διαθέσιμα, αποπλήρωσε πρόωρα το μεγαλύτερο μέρος του δανεισμού του προς το ΔΝΤ (3,3 δισ. ευρώ) μειώνοντας τις ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες για την επόμενη διετία και βελτιώνοντας τον λόγο χρέος/ΑΕΠ.

συνολικού δημοσίου χρέους. Το γεγονός αυτό μεταφράζεται σε πολύ χαμηλό κόστος εξυπηρέτησής του. Ο συνδυασμός χαμηλών επιτοκίων που επικρατούν στην Ευρωπαϊκή οικονομία και του σχετικά μικρού όγκου των διαπραγματεύσιμων τίτλων ελληνικού χρέους στις κεφαλαιαγορές (δεν ξεπερνά τα 65 δισ. ευρώ) έχει ως αποτέλεσμα τα περιθώρια αύξησης του κόστους εξυπηρέτησης του υφιστάμενου δανεισμού να περιορίζονται σημαντικά (το 97% του χρέους είναι με σταθερό επιτόκιο).

Β) Οι Ακαθάριστες Χρηματοδοτικές Ανάγκες (GFN)

Η εφαρμογή των βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του δημοσίου χρέους αλλά και η συνεχής εκδοτική παρουσία του ελληνικού Δημοσίου στις διεθνείς αγορές κεφαλαίων, ομαλοποίησαν το προφίλ λήξεως του δημοσίου χρέους. Πλέον, το χρονοδιάγραμμα λήξεως του χρέους της κεντρικής διοίκησης εκτείνεται έως το 2070 και η μέση υπολειπόμενη διάρκεια του χρέους διαμορφώνεται στα 20 περίπου έτη. Συνέπεια αυτού είναι οι ανάγκες εξυπηρέτησης του υφιστάμενου δημοσίου χρέους σε όρους χρεολυσίων να έχουν μειωθεί σημαντικά και να μην ξεπερνούν τα 11,5 δισ. ευρώ ετησίως, έως το 2070. Αν σε αυτό συνυπολογισθεί, το ευνοϊκό επιτοκιακό περιβάλλον, οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες (GFN)³⁸ για την επόμενη δεκαετία προβλέπεται να παραμένουν κάτω από το 15%, του ΑΕΠ.

Διάγραμμα 33: Ακαθάριστες Χρηματοδοτικές Ανάγκες (GFN)³⁹ ελληνικού Δημοσίου 2021-2031 ως ποσοστό του ΑΕΠ

Πηγή: 1) Εισηγητική Έκθεση ΚΠ 2021, 2) Stability Programme 2022-2024 3) Υπολογισμοί ΕΔΣ

³⁸ Περιλαμβάνεται ο βραχυχρόνιος δανεισμός μέσω εντόκων γραμματίων ενώ δεν περιλαμβάνονται οι συμφωνίες επαναγοράς (repos).

³⁹ Για τον υπολογισμό των Ακαθάριστων Χρηματοδοτικών Αναγκών σε ετήσια βάση, έχουν χρησιμοποιηθεί οι δημοσιονομικές και μακροοικονομικές προβλέψεις του προγράμματος Σταθερότητας 2022-2024, ενώ για την περίοδο 2025-2031, χρησιμοποιήθηκαν οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που χρησιμοποιεί για την ανάλυση της διατηρησιμότητας του ελληνικού χρέους, όσον αφορά τους ρυθμούς μεγέθυνσης, το μέσο σταθμικό επιτόκιο και το πρωτογενές αποτέλεσμα. Επιπλέον σε αυτές έχει συμπεριληφθεί όριο 12 δισ. ευρώ ετησίως για τις ανάγκες αναχρηματοδότησης του βραχυχρόνιου δανεισμού μέσω εντόκων γραμματίων.

Εξαίρεση αποτελεί το τρέχον έτος, όπου οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες θα υπερβούν προσωρινά το 15% του ΑΕΠ⁴⁰, δεδομένου των προβλέψεων για πρωτογενές έλλειμμα της τάξης του 7,2% του ΑΕΠ⁴¹. Το χαμηλό ποσοστό ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών ως προς το ΑΕΠ είναι ένας επιπλέον παράγοντας που θα συμβάλει σημαντικά στην ομαλή διαχείριση του ελληνικού δημοσίου χρέους τα επόμενα χρόνια.

γ) Η Νομισματική Πολιτική της ΕΚΤ

Τα έκτακτα μέτρα που εφάρμοσε η ΕΚΤ στην περίοδο της κρίσης, συγκράτησαν τα επιτόκια των ομολόγων του ελληνικού Δημοσίου χαμηλά και μείωσαν σημαντικά τη μεταβλητότητά τους. Οι παρεμβάσεις της ΕΚΤ εν μέσω της πανδημικής κρίσης, κυρίως μέσω του Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP) και η αποδοχή των ομολόγων του ελληνικού Δημοσίου στο πρόγραμμα αυτό, διαμόρφωσε εκ νέου ευνοϊκές χρηματοδοτικές συνθήκες. Τα περιθώρια των επιτοκίων μειώθηκαν σημαντικά, με θετικό αντίκτυπο στην ελληνική χρηματοπιστωτική αγορά και το τραπεζικό σύστημα. Τον Δεκέμβριο του 2020, το πρόγραμμα αγοράς ομολόγων κατά της πανδημίας της ΕΚΤ επεκτάθηκε στα 1,85 τρισ. ευρώ και η αξία των ελληνικών τίτλων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα αντιστοιχούσε σε 20 δισ. ευρώ, διευκολύνοντας, μέσω της αποκλιμάκωσης των επιτοκίων δανεισμού που προκλήθηκε, την πρόσβαση της χώρας στις αγορές. Παράλληλα η ΕΚΤ, έκανε κατ' εξαίρεση⁴² δεκτά τα ελληνικά ομόλογα στις πράξεις νομισματικής πολιτικής, γεγονός που επέτρεψε την αποδοχή τους ως ενέχυρο για τη χορήγηση δανείων στις εμπορικές τράπεζες, και επομένως την παροχή ρευστότητας στην ελληνική οικονομία. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι η ισχύς του PEPP θα διαρκέσει τουλάχιστον έως το τέλος του 1^{ου} τριμήνου του 2022, εφόσον εξομαλυνθούν οι συνθήκες στην οικονομία της Ευρωζώνης και ξεπεραστεί η πανδημική κρίση. Έως τότε, θεωρείται εφικτή η κατάταξη των ελληνικών τίτλων σε επενδυτική βαθμίδα από τους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης, γεγονός που θα επιτρέψει την ελληνική συμμετοχή στο τακτικό πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ (APP).

⁴⁰ Ενδεχόμενη αξιοποίηση των ταμειακών διαθεσίμων θα προκαλούσε επιπλέον μείωση των Ακαθάριστων Χρηματοδοτικών Αναγκών

⁴¹ Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Προγράμματος Σταθερότητας 2022-2024.

⁴² Εξακολουθούν να βρίσκονται ακόμα χαμηλότερα της «επενδυτικής βαθμίδας» (investment grade).

5. Δημοσιονομικοί στόχοι για το 2021

- Πολύ πιθανό το πρωτογενές έλλειμμα να κυμανθεί κοντά στο 7% του ΑΕΠ το 2021, όπως προβλέπει το ελληνικό Πρόγραμμα Σταθερότητας 2022-2024.

Η σταδιακή άρση των περιορισμών της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας οι οποίοι επιβλήθηκαν λόγω της πανδημίας δημιουργούν δικαιολογημένες προσδοκίες ότι η ελληνική οικονομία κατά το έτος 2021 θα έχει θετικό ρυθμό μεγέθυνσης, το ύψος του οποίου θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τον ρυθμό απορρόφησης των ευρωπαϊκών κεφαλαίων στήριξης και από την πορεία του τουρισμού. Υπό αυτό το πρίσμα, όσο προσεγγίζεται ο στόχος για αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ με ρυθμό 3,6% το 2021, τόσο περισσότερες είναι οι πιθανότητες να επαληθευθεί η πρόβλεψη για πρωτογενές έλλειμμα της τάξης του 7,2% του ΑΕΠ, σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σταθερότητας 2022-2024 και να μην υπάρξει υπέρβαση.

Πίνακας 23: **Δημοσιονομικό αποτέλεσμα 2021**

	2020 (Πραγματοποιηθέν)	2021 Προϋπολογισμός*	2021 Πρόγραμμα Σταθερότητας
Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης (ESA)	-9,7%	-6,7%	-9,7%
Πρωτογενές Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης (ESA)	-6,7%	-3,8%	-7,2%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού του Κράτους 2021, ΥΠΟΙΚ, *Stability Programme 2022-2024*, Απρίλιος, 2021.

* Όπως αναφέρεται στην αρχική πρόβλεψη του ΥΠΟΙΚ στον προϋπολογισμό του 2021 (Δεκέμβριος 2020), η οποία αναθεωρήθηκε στο Πρόγραμμα Σταθερότητας 2022-2024 (Απρίλιος 2021)

Η σημαντική προς τα άνω αναθεώρηση της πρόβλεψης του προϋπολογισμού για τα δημοσιονομικά αποτελέσματα (Πίνακας 23) αποτελεί μία πιο συντηρητική, αλλά ρεαλιστική, εκτίμηση η οποία πηγάζει από τη διατήρηση των μέτρων περιστολής της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας για διάστημα μεγαλύτερο από τους πρώτους τέσσερις μήνες του 2021. Ουσιαστικά, η πρόβλεψη ευθυγραμμίζεται με το αποτέλεσμα του 2020.

Στην ανάλυση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού του α' τμήνου⁴³ φαίνεται μία σημαντική αύξηση του πρωτογενούς ελλείμματος σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2020. Ωστόσο, ο αναμενόμενος έλεγχος της πανδημίας στην Ελλάδα, εκτιμάται ότι θα βελτιώσει την εκτέλεση του προϋπολογισμού τους επόμενους μήνες· αναμένεται ότι δεν θα χρειαστεί να επαναληφθούν οι υψηλές δαπάνες για μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του α' τμήνου, ενώ επίσης αναμένεται σημαντική βελτίωση στο σκέλος των εσόδων με αύξηση των εισπράξεων φορολογικών εσόδων και ασφαλιστικών εισφορών. Συνεπώς, η πρόβλεψη για πρωτογενές έλλειμμα της τάξης του 7,2% του ΑΕΠ (ελαφρώς αυξημένη σε σχέση με το 2020) θεωρείται ρεαλιστική.

⁴³ Κεφάλαιο II, ενότητα 2

Εξάλλου, η εκτίμηση αυτή του Υπουργείου Οικονομικών, όπως παρουσιάστηκε στο Πρόγραμμα Σταθερότητας 2022-2024, ευθυγραμμίζεται σχεδόν πλήρως με την αντίστοιχη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (7,3% του ΑΕΠ), ενώ είναι πιο συντηρητική από τις αντίστοιχες προβλέψεις της Τράπεζας της Ελλάδος (5,3% του ΑΕΠ), του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (6,0%) και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (4,0%).

Πίνακας 24: Πρωτογενές αποτέλεσμα (% του ΑΕΠ) για το 2021

Πρωτογενές αποτέλεσμα (% του ΑΕΠ)	
Υπ. Οικονομικών ⁽¹⁾	-7,2%
Τράπεζα της Ελλάδος ⁽²⁾	-5,3%
Ευρωπαϊκή Επιτροπή ⁽³⁾	-7,3%
ΔΝΤ ⁽⁴⁾	-6,0%
ΟΟΣΑ ⁽⁵⁾	-4,0

Πηγές:

1) ΥΠΟΙΚ, Stability Programme 2022-2024, Απρίλιος, 2021.

2) Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή 2020, Απρίλιος 2021, σελ. 22

3) European Commission, European Economic Forecast, Μάιος 2021 & AMECO.

4) IMF, World Economic Outlook: Managing Divergent Recoveries, Απρίλιος 2021.

5) OECD Dataset: Economic Outlook No 108 - December 2020

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility)

Τον Ιούλιο του 2020 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε για ένα άνευ προηγουμένου Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο το οποίο προέβλεπε οικονομικές ενισχύσεις συνολικού ύψους 1,8 τρισεκατομμυρίων ευρώ για τα κράτη-μέλη της ΕΕ, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας. Το πλαίσιο αυτό συμπεριλάμβανε το πρόγραμμα «Next Generation EU» 750 δισ. ευρώ, του οποίου βασικό βραχίονα αποτελεί ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility) προϋπολογισμού 672,5 δισ. ευρώ. Από το ποσό αυτό 312,5 δισ. ευρώ αφορούν επιχορηγήσεις και τα υπόλοιπα 360 δισ. ευρώ δάνεια. Βασική επιδίωξη του Μηχανισμού είναι να παράσχει τη δυνατότητα στα κράτη-μέλη να αντιμετωπίσουν τις μεγάλες οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας. Ταυτόχρονα, ο μηχανισμός αυτός προβλέπεται να παρέχει κίνητρα για μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις.

Η θέσπιση του Μηχανισμού πραγματοποιήθηκε με την ψήφιση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στις 12 Φεβρουαρίου 2021 και η καινοτομία του έγκειται στο γεγονός ότι η προβλεπόμενη χρηματοδοτική στήριξη συνδέεται με την επίτευξη αποτελεσμάτων, την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και δημόσιων επενδύσεων. Προτεραιότητα δίνεται στην υλοποίηση δράσεων που διευκολύνουν την ψηφιακή και πράσινη μετάβαση, αλλά και στις προκλήσεις που περιγράφονται στην Ετήσια Στρατηγική Βιώσιμης Ανάπτυξης του 2021 (ASGS 2021), η οποία ξεκίνησε τον φετινό κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και περιλαμβάνει α) Περιβαλλοντική βιωσιμότητα, β) Παραγωγικότητα, γ) Δικαιοσύνη και δ) Μακροοικονομική σταθερότητα. Παράλληλα, με την ενσωμάτωση των Αρχών για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (European Green Deal), ως στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης της Ευρώπης, ο Μηχανισμός υποστηρίζει τα Σχέδια που συμβάλλουν στην πράσινη μετάβαση⁴⁴ συμπεριλαμβανομένης της βιοποικιλότητας. Στόχος είναι η επίτευξη των κλιματικών στόχων της Ένωσης για το 2030 που καθορίζονται στο άρθρο 2 (σημείο 11) του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 και τη συμμόρφωση με τον στόχο για κλιματική ουδετερότητα της ΕΕ έως το 2050. Σημαντικός στόχος, τέλος, είναι ο ψηφιακός μετασχηματισμός των οικονομιών της Ένωσης.

Το ελληνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας

Η χώρα μας υπέβαλλε στις 28 Απριλίου 2021 επίσημα στην ΕΕ το εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αιτούμενη συνολικά 30,5 δισ. ευρώ⁴⁵, εκ των οποίων

⁴⁴ Προς την κατεύθυνση αυτή, προϋπόθεση για την έγκριση των Σχεδίων, είναι η επεξήγηση του τρόπου με τον οποίο διασφαλίζει ότι κανένα μέτρο για την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων δεν βλάπτει σημαντικά τους περιβαλλοντικούς στόχους κατά την έννοια του άρθρου 17 του κανονισμού (ΕΕ) 2020/852 (αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης»)

⁴⁵ Η χώρα μας συμπεριλαμβάνεται στις πλέον επωφελούμενες χώρες από το Μηχανισμό καθότι το 70 % της εν λόγω μέγιστης χρηματοδοτικής συνεισφοράς θα πρέπει να υπολογίζεται με βάση τον πληθυσμό, το αντίστροφο του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ και το σχετικό ποσοστό ανεργίας κάθε κράτους μέλους. Το υπόλοιπο 30 % της εν λόγω μέγιστης χρηματοδοτικής συνεισφοράς θα πρέπει να υπολογίζεται με βάση τον πληθυσμό, το αντίστροφο του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ και, σε ίση αναλογία, τη μεταβολή του

τα 17,8 δισ. αφορούν επιχορηγήσεις και τα 12,7 δισ. αναμένεται να διοχετευτούν στην ελληνική οικονομία με τη μορφή δανειακών κεφαλαίων. Το Σχέδιο «Ελλάδα 2.0» όπως ονομάστηκε, ευθυγραμμίζεται με τους έξι πυλώνες που θέτει το Άρθρο 3 του Κανονισμού για τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και περιλαμβάνει 106 επενδυτικά προγράμματα και 67 μεταρρυθμιστικές προτάσεις και αποτελείται από τέσσερις πυλώνες: (1) Πράσινη μετάβαση, (2) Ψηφιακός μετασχηματισμός, (3) Απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή (υγεία, παιδεία, κοινωνική προστασία), (4) Ιδιωτικές επενδύσεις και οικονομικός και θεσμικός μετασχηματισμός.⁴⁶ Σύμφωνα με το Σχέδιο, η επιτυχής υλοποίηση του προγράμματος αναμένεται να αυξήσει το πραγματικό Α.Ε.Π. κατά 6,9% έως το 2026, ενώ σημαντική αναμένεται να είναι η ενίσχυση του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου κατά περίπου 20% και της απασχόλησης κατά 4%. Επιπλέον, εκτιμάται ότι η διεύρυνση της φορολογικής βάσης θα οδηγήσει σε άνοδο του λόγου φορολογικών εσόδων προς Α.Ε.Π. κατά 2,8 ποσοστιαίες μονάδες το 2026, βελτιώνοντας παράλληλα και τις δημοσιονομικές επιδόσεις. Συνολικά, η υλοποίηση του Σχεδίου θα αποτελέσει μια σημαντική πρόκληση για την ελληνική οικονομία την προσεχή πενταετία. Η επίτευξη των ορόσημων και στόχων του Σχεδίου, όσο και οι αναμενόμενες μακροοικονομικές και δημοσιονομικές επιδόσεις, συναρτώνται πρωτίστως με την ταχύτητα απορρόφησης των κεφαλαίων, τη συμμετοχή των ιδιωτικών επενδύσεων καθώς και τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση.

Η έγκαιρη απορρόφηση των πόρων

Η πραγμάτωση των παραπάνω εκτιμήσεων προϋποθέτει ταχύτητα στην απορρόφηση του συνόλου των πόρων που δικαιούται η χώρα μας, για την έγκαιρη υλοποίηση των επενδυτικών προτάσεων που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο. Σύμφωνα με το υποβληθέν Σχέδιο και τα οριζόμενα στον κανονισμό, για το 2021, αναμένεται εισροή πόρων από το Μηχανισμό ύψους 3,96 δισ. ευρώ, που αντιστοιχεί στο 13% του συνολικού ποσού ως προχρηματοδότηση, ενώ για τα επόμενα 5 έτη αναμένεται να διοχετευτούν στην ελληνική οικονομία 4,42 δισ. ετησίως, είτε με τη μορφή επιχορηγήσεων, είτε με τη μορφή δανείων. Κατά συνέπεια, η θετική επίδραση που αναμένεται στην ελληνική οικονομία, προϋποθέτει αμεσότητα, αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης, συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων και ευελιξία του χρηματοπιστωτικού τομέα ώστε να συμβασιοποιηθεί έγκαιρα το σύνολο της χρηματοδότησης σε δάνεια και επιχορηγήσεις και να υλοποιηθούν χωρίς καθυστέρηση τα προτεινόμενα επενδυτικά σχέδια.

Η κινητοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων

πραγματικού ΑΕγχΠ το 2020 και τη συγκεντρωτική μεταβολή του πραγματικού ΑΕγχΠ κατά την περίοδο 2020-2021.

46 Το πεδίο εφαρμογής του μηχανισμού αναφέρεται σε τομείς πολιτικής με ευρωπαϊκή σημασία, διαρθρωμένους σε έξι πυλώνες: α) πράσινη μετάβαση, β) ψηφιακός μετασχηματισμός, γ) έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, με οικονομική συνοχή, απασχόληση, παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα, έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία, και μια εύρυθμη λειτουργούσα εσωτερική αγορά με ισχυρές ΜΜΕ, δ) κοινωνική και εδαφική συνοχή, ε) υγεία και οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την αύξηση της ετοιμότητας για την αντιμετώπιση κρίσεων και της ικανότητας αντίδρασης σε κρίσεις, και στ) πολιτικές για την επόμενη γενιά, τα παιδιά και τους νέους, όπως η εκπαίδευση και οι δεξιότητες.

Σημείο κλειδί για την αναπτυξιακή επίδραση του Σχεδίου αποτελεί η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα που θα αυξήσει τις ιδιωτικές επενδύσεις, ώστε να επιτευχθούν πολλαπλασιαστικά οφέλη για την ελληνική οικονομία. Η αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με τη μορφή δανειακών κεφαλαίων συνολικού ύψους 12,7 δισ. ευρώ αναμένεται να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των ιδιωτών επενδυτών για τη χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων αυξάνοντας το ποσοστό των επενδύσεων στο ΑΕΠ, το οποίο παραμένει πολύ χαμηλό (11,1% του ΑΕΠ το 2020).

Σημαντικό ζήτημα αναφορικά με τον εν λόγω δανεισμό είναι το εάν και κατά πόσον θα συναρτηθεί με την ανάληψη ειδικών, πρόσθετων δεσμεύσεων ως προς την ασκούμενη οικονομική πολιτική και με ρήτρες αιρεσιμότητας, ανάλογες προς εκείνες που υπαγορεύτηκαν από τα προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής της περιόδου 2010-18 και τα «μνημόνια κατανόησης» που τα συνόδευσαν.

Σύμφωνα με το Σχέδιο, το προαναφερόμενο ποσό θα κατευθυνθεί σε ιδιωτικές επενδύσεις μέσω τριών βασικών καναλιών: (α) των Ευρωπαϊκών Χρηματοπιστωτικών Θεσμών (Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης), (β) των ελληνικών συστημικών τραπεζών και (γ) ενός ταμείου επιχειρηματικών συμμετοχών υπό την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα. Οι δημόσιοι πόροι των δύο πρώτων καναλιών θα χρηματοδοτούν κατά 50% κάθε επενδυτικό δάνειο που θα χορηγηθεί από τις τράπεζες αυτές, ενώ η αξιολόγηση κάθε αίτησης θα γίνεται βάσει τραπεζικών κριτηρίων και μόνον. Συνεπώς, καταλυτικός αναμένεται να είναι ο ρόλος των εμπορικών τραπεζών· οι τραπεζικές πιστώσεις είναι αυτές που θα απελευθερώσουν επιπλέον πόρους, για τη χρηματοδότηση των υποβαλλόμενων επενδυτικών σχεδίων, και κατ' επέκταση αυτές που προβλέπεται να δημιουργήσουν επιπλέον πολλαπλασιαστικές επιδράσεις.

Η χρηστή δημοσιονομική διαχείριση

Η απορρόφηση των κεφαλαίων υπό την μορφή δανείων ύψους 12,7 δισ. ευρώ που προβλέπεται στο κατατεθέν Σχέδιο, αναπόφευκτα θα οδηγήσει σε αύξηση του δημοσίου χρέους ως απόλυτο μέγεθος. Ωστόσο, η επιτυχής αξιοποίηση των κεφαλαίων θα ενισχύσει σημαντικά την οικονομική δραστηριότητα και θα επιτρέψει την αποκλιμάκωση του λόγου δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ μεσοπρόθεσμα. Ο Μηχανισμός προσπαθεί να διασφαλίσει την άσκηση χρηστής οικονομικής διακυβέρνησης από τα κράτη-μέλη λόγω του ότι τόσο η αρχική έγκριση των κατατεθέντων Σχεδίων, όσο και οι προβλεπόμενες εκταμιεύσεις κεφαλαίων, ευθυγραμμίζονται με το «Ευρωπαϊκό Εξάμηνο». Στο πλαίσιο αυτό, ο Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 παρέχει στο Συμβούλιο εκτελεστικές αρμοδιότητες που, κατόπιν πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ), δύναται με απόφασή του να αναστέλλει τις εκταμιεύσεις ή μέρος αυτών, σε περίπτωση σημαντικής μη συμμόρφωσης με τη διαδικασία οικονομικής διακυβέρνησης. Για το σκοπό αυτό, το «Ευρωπαϊκό Εξάμηνο» συντονισμού των οικονομικών πολιτικών, θα αξιοποιείται ως μέσο διαχείρισης του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Η υλοποίηση του Σχεδίου θα παρακολουθείται μέσω εκθέσεων προόδου που θα υποβάλλονται στο Συμβούλιο από την Επιτροπή, προκειμένου να αξιολογείται, όχι μόνο η επίτευξη των ορόσημων και των στόχων αλλά και η συμμόρφωση με τις συστάσεις που εκδίδονται στο πλαίσιο

της διαδικασίας υπερβολικών ανισορροπιών του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 ή η λήψη αποτελεσματικών μέτρων για τη διόρθωση, ενδεχομένως, υπερβολικού ελλείμματος.

Τα επόμενα βήματα

Η Επιτροπή θα αξιολογήσει τα σχέδια εντός δύο μηνών⁴⁷ από την επίσημη υποβολή τους, βάσει των ένδεκα κριτηρίων όπως ορίζονται στο Άρθρο 19 του κανονισμού και θα διατυπώσει το περιεχόμενό τους σε νομικά δεσμευτικές πράξεις. Αυτή η αξιολόγηση, θα περιλαμβάνει ιδίως μια επισκόπηση του κατά πόσον τα Σχέδια συμβάλλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση όλων ή ενός σημαντικού μέρους των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Επιπλέον, η Επιτροπή θα αξιολογήσει μεταξύ άλλων, εάν τα σχέδια αφιερώνουν τουλάχιστον 37% των συνολικών δαπανών σε επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις που υποστηρίζουν τους κλιματικούς στόχους και 20% στην ψηφιακή μετάβαση. Βάσει πρότασης της Επιτροπής, το Συμβούλιο θα έχει κατά κανόνα τέσσερις εβδομάδες⁴⁸ για να εγκρίνει την πρότασή της, η οποία θα ανοίξει τον δρόμο για την εκταμίευση του 13% που ορίζεται στον κανονισμό ως προχρηματοδότηση σε κάθε κράτος μέλος, κατά το τρέχον έτος.

⁴⁷ "Παρ.1 Άρθρου 19 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Φεβρουαρίου 2021 για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας".

⁴⁸ " Παρ.7 Άρθρου 20 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 "

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Δημοσιονομικά μέτρα 2021

Η παρατεταμένη διάρκεια του τρίτου κύματος της πανδημίας κατέστησε αναγκαία τη διατήρηση και διεύρυνση των δημοσιονομικών μέτρων στήριξης επιχειρήσεων και νοικοκυριών. Συγκεκριμένα, το δημοσιονομικό κόστος των παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας κατά το 2021 αναμένεται να υπερβεί τα 14 δισ. ευρώ, εκ των οποίων περίπου το ¼ αφορά παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων και τα ¾ αύξηση δαπανών. Σημειώνεται πως τα εν λόγω μέτρα είναι κατά βάση προσωρινά και συνεπώς δεν επηρεάζουν αρνητικά τη μακροχρόνια διατηρησιμότητα των δημοσίων οικονομικών.

Πίνακας 25: Δημοσιονομικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης των συνεπειών της πανδημίας το 2021 (εκατ. ευρώ)

α/α	Περιγραφή μέτρου	Κόστος
A.	Παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης	3.416
1	Αναστολή πληρωμής φορολογικών υποχρεώσεων.	181
2	Παράταση προθεσμίας πληρωμής δόσεων ρυθμίσεων οφειλών από ασφαλιστικές εισφορές.	128
3	Μείωση προκαταβολής ΦΕΦΠ και ΦΕΝΠ για επιχειρήσεις και αυτοαπασχολούμενους που πλήττονται από την πανδημία.	907
4	Μείωση κατά 3% των ασφαλιστικών εισφορών των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα.	780
5	Απαλλαγή από την εισφορά αλληλεγγύης για τον ιδιωτικό τομέα.	767
6	Πρόγραμμα αποζημίωσης παγίων δαπανών επιχειρήσεων έναντι μελλοντικών φορολογικών υποχρεώσεων.	250
7	Μείωση ΦΠΑ σε μεταφορές, καφέ και αλκοολούχα, εισιτήρια κινηματογράφων και τουριστικό πακέτο και αναστολή του τέλους συνδρομητικής τηλεόρασης.	237
8	Μη καταβολή δημοτικών τελών για επιχειρήσεις των οποίων η λειτουργία αναστάλη με κρατική εντολή λόγω της πανδημίας, μείωση στις μισθώσεις κύριας κατοικίας εργαζομένων των οποίων η σύμβαση εργασίας είναι σε αναστολή και στις μισθώσεις για την κάλυψη στεγαστικών αναγκών φοιτητών και επιστροφή φόρου για εκμισθωτές ακινήτων που έλαβαν μειωμένο μίσθωμα.	167
B.	Παρεμβάσεις στο σκέλος των δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης	10.821
9	Παράταση τακτικού επιδόματος ανεργίας.	151
10	Επίδομα σε μακροχρόνια ανέργους, αποζημίωση επιστημόνων.	30
11	Κάλυψη δαπανών για την υγεία λόγω πανδημίας.	114
12	Κάλυψη δαπανών λόγω της πανδημίας στα λοιπά Υπουργεία.	195
13	Αποζημίωση ειδικού σκοπού των εργαζομένων των οποίων οι συμβάσεις εργασίας τίθενται σε προσωρινή αναστολή.	1.565
14	Κάλυψη από τον κρατικό προϋπολογισμό των ασφαλιστικών εισφορών επί του ονομαστικού μισθού των εργαζομένων των οποίων οι συμβάσεις εργασίας τίθενται σε προσωρινή αναστολή.	1.032
15	Αποζημίωση ειδικού σκοπού για αυτοαπασχολούμενους, ελεύθερους επαγγελματίες και ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων (με έως και 20 υπαλλήλους) που επλήγησαν από την πανδημία.	200
16	Επιδότηση επιτοκίου εξυπηρετούμενων δανείων των επιχειρήσεων οι οποίες ανήκουν σε πληττόμενους κλάδους υπό την προϋπόθεση διατήρησης των θέσεων εργασίας.	150
17	Αυξημένες δαπάνες για υγειονομικό προσωπικό (προσλήψεις έκτακτου προσωπικού, παροχή έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης/επιβράβευσης).	131
18	Χρηματοδότηση επιχειρήσεων με τη μορφή επιστρεπτέας προκαταβολής (μη-επιστρεπτέο μέρος).	1.924
19	Αποζημίωση ειδικού σκοπού και επίδομα ανεργίας στους εποχικά εργαζόμενους του τουριστικού κλάδου.	71

20	Κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών από τον κρατικό προϋπολογισμό και επιδότηση 200 ευρώ σε περίπτωση πρόσληψης μακροχρόνια ανέργου, για περίοδο 6 μηνών, στο πλαίσιο του προγράμματος για τη δημιουργία 100.000 νέων θέσεων εργασίας.	313
21	Αποζημίωση στους ιδιοκτήτες ακινήτων που έλαβαν μειωμένο μίσθωμα.	493
22	Δαπάνες για δώρο Χριστουγέννων και Πάσχα στους εργαζομένους των οποίων η σύμβαση εργασίας τελεί σε αναστολή.	384
23	Πρόγραμμα ΓΕΦΥΡΑ που αφορά στην επιδότηση της πρώτης κατοικίας για δανειολήπτες που επλήγησαν από την πανδημία.	314
24	Μη επιστρεπτέα επιχορήγηση σε πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις μέσω της τοπικής αυτοδιοίκησης.	880
25	Αποζημιώσεις στον κλάδο των μεταφορών.	308
26	Απαλλαγή από την υποχρέωση αποπληρωμής μέρους της χρηματοδότησης στο πλαίσιο των προγραμμάτων επιστρεπτέας προκαταβολής 1-2-3.	569
27	Επιδότηση κεφαλαίου κίνησης σε επιχειρήσεις του κλάδου της εστίασης.	330
28	Πρόγραμμα ΓΕΦΥΡΑ 2 για επιδότηση δόσεων δανείων μικρομεσαίων επιχειρήσεων που επλήγησαν από την πανδημία.	300
29	Πρόγραμμα αποζημίωσης παγίων δαπανών επιχειρήσεων έναντι μελλοντικών ασφαλιστικών υποχρεώσεων.	250
30	Πρόγραμμα επιδότησης ξενοδοχειακών επιχειρήσεων.	370
31	Κόστος εμβολιαστικού προγράμματος.	294
32	Πρόγραμμα μαζικών διαγνωστικών τεστ κορονοϊού.	115
33	Λοιπές επιχορηγήσεις για την ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα, του πολιτισμού και την προώθηση της απασχόλησης.	239
34	Μέτρα προώθησης του τουρισμού (συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων κοινωνικού τουρισμού και των δαπανών διαφήμισης του ΕΟΤ).	97
Συνολικό δημοσιονομικό κόστος των παρεμβάσεων (Α+Β)		14.237

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών - Πρόγραμμα Σταθερότητας 2021 (επεξεργασία ΕΔΣ).

